

R-7850

THEATRUM
 CONVERSIONIS
 GENTIUM TOTIVS ORBIS;
 SIVE,
 CHRONOLOGIA
 DE VOCATIONE OMNIVM
 populorum, & propagatz per vniuersum or-
 bē fidei, Christianęque religionis descriptio:
 Auctore F. Arnaldo Mermannio Aloftano.

MATTH. XXVIII.

Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra: euntes ergo docete omnes gentes.

MARC. XVI.

Illi autem profecti, predicauerunt vbique, Domino cooperante & sermone confirmante sequentibus signis.

W. de N...

Del Colegio de la Compa Fran^a.

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantiffi.

ANNO M. D. LXXII.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

R-7850

THEATRUM
 CONVERSIONIS
 GENTIUM TOTIVS ORBIS;
 SIVE,
 CHRONOLOGIA
 DE VOCATIONE OMNIUM
 populorum, & propagatae per vniuersum or-
 bē fidei, Christianaeque religionis descriptio:
 Auctore F. Arnaldo Mermannio Alostano.

MATTH. XXVIII.

Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra: euntes ergo docete omnes gentes.

MARC. XVI.

Illi autem profecti, predicauerunt vbique, Domino cooperante & sermone confirmante sequentibus signis.

W. de M...

del Collegio della Compagnia Franca.

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini.

ANNO M. D. LXXII.

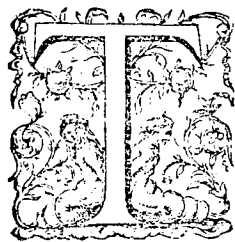

AD LECTOREM.

A Mice lector, en tibi damus Theatrum omnium mortalium conuerſionis ad fidem Chriſti, velut aut ſcenam quandam, in qua aliæ, aliæque perſonæ, ſuos quæque actus habent parreſque agunt; aut tabulam, vnde (ſicut ex charta Coſmographica prouincias, ciuitates, arces, fluuios, & eiſmodi diſcerneret licet) cuius probatum compertumque eſſe queat, qua ætate cum primis, quibus Apoſtoli, apoſtoliſiue viris, quibus Pontificibus Max., demû quibus Imperatoribus, ſeu Regibus, ſeu principibus, prouinciæ quæque ac populi ad Chriſtianam religionem, verumque Dei cultum, abdicata ſuperſtitione, venerint. Illud duntaxat præmonero, neminem mihi iſtuc ſuccenſere debere, ſi alios alioſque populos ab alijs alijsque Apoſtoliſ, alio atque alio tempore ad ſanam mentem bonamque Chriſtianæ pietatis frugem ſolicitatos reductoſque referam, qui varia metamorphoſi ac vicifſitudine reciproca, hos atque illos, nunc ſuperſtitionem religione, nunc contra (pro temporum morumque malitia, ſeu mortalium inconſtantia) ſæpenumero, hanc illa commutariſſe liquidifſimum ſit. Iſtuc audenter dixerim neminem à fide cathol. deſciſcere poſſe, aut ad hæreſim facile deſicere, qui huic, non meæ (nequis iactantiam mihi impingat) ſed Chriſtianæ adeoque catholicæ cenæ patientem accommodet aurem. Vale.

ILLVSTRISSIMO³

DOMINO PRINCIPI,
D. Fulgentio de Bragança, Sereniſſ. regis Hiſpaniarum D. Philippi cognomento proprio Catholici, affini proximo, ſtudiorum rei que cathol. Mæcenati ſingulari. S. P.

T O T mihi tâtiſq; cum virtutum artiumque encomijs, tum clarifſimi generis nobilitatis titulis tua Illuſtriſſima Celſitudo celebrata eſt, vt ea ſola ob mentem perpetuò venerit, cui inter tumultuantium graſſantiumque bellorû (&) vndique glifcentium tragicos ſtrepitus atque fragores, hæc meas elucubratiunculas nuncupare merito debuerim. Nam cum ferè inter arma leges ſilere, & Muſarum ſtudiorumque quaſi interregnum eſſe ſoleat; nunquam Muſas tuas, Auguſtinos, Ambroſios, Hie-

4
ronymos aliosque eius classis (que est
huius tui animi constantia) ferari per-
mittere , nullum literis vacuum officio
tempus concedere , non modo nulli diem
sine linea , sed nullam penitus diei partem
absque literario penso elabi sinere , tua
Illustrissima Excellentia alioqui occupa-
tissima , predicatur adeo , ut instar illius
Scipionis Africani nunquam sis magis
negociosus , quam cum videris ociosus ,
nunquam sis minus solus , quam cum pu-
taris esse solus , aut in morem illius cla-
rissimi viri Marcellini Augustalis præ-
fecti , quem tantopere laudibus effe-
runt SS. Hieronym. & August. cuique
multas operas literarias elucubravit ,
quod inter bellandū militandumque ad-
uersus Gothos in Italiam Alarico rege
irrupentes , de origine anime , de pro-
videntia , tanquam aliud agens , philoso-
phari non desineret . Illa enim non solum
stoica , verum etiam Christiana ἀπάθεια
est , nobis que oraculis diuinis commenda-

ta.

5
ta , qua , non vt Bias , vt Socrates , vt
Pericles , vt Zeno quispiā in tauro Pha-
laridis , aut aliud eiusmodi popularis au-
ra vile mancipiū , sed vt Christianus , in
extremis vite humanae arumnis & cla-
dibus , animo suo imperans , sui que solide
compos , summam retinet tranquillitatē ,
in summa rerum omnium tempestate , sse
fultus eterna beatitudinis . Qui enim
ita compositus ordinatusque est , tametsi
calum ruat , impavidum ferient ruinae .
Neque procul ab isthoc fortitudinis fa-
stigio abesse videri debet tue amplitu-
dinis sublimitas , que inter crepantium
bombardarum horrida Vulcani tonitrua ,
& densissima Cycloperum flammantiaque
fulmina , omnemque hanc præliorum fre-
quentiam , non solum studia non remisisse ;
verum etiam enixius intendisse fer-
tur , & doctoratus titulum , qui paci est
sacer , feruente vndique bello , quo Eccle-
siam cathol. apud Belgas Barbari , cognomen-
to Guesij , indefesse adoriuntur , pre-
munt ,

A 3

munt.

munt, fatigant, quæsiuissè. Egregie profecto imitatis illum, qui existimabat, aut omnes reges philosophos, aut omnes philosophos reges esse oportere, pro tua regia indoleque philosophica, qua feliciter natus es, & ab atavis editus. Nullo enim tempore neque pacis, neque belli, philosophia non est necessaria, sine qua nec pax diuturna constare, neque bella iusta, aut felicia geri queunt. Scitum namque est illud M. Ciceronis, frustra esse arma foris, si desit consilium domi. Neque ego aliunde (ut Cornelium Balbum Gaditanum, cuius M. Tullius meminit; Viriatum Lusitanum, qui Consulares Roman. exercitus saepe cecidit & fudit; Traianũ, Adrianum, Antoninos, Bonosum de quo Fla. Vopisc. ut in quã hosce aliosque id genus seu Hispania, seu Lusitania oriundos principes viros omit- tam) non alia de caussa hætenus inde, ab origine prima, regna ista, tanta frui secundarum rerũ prosperitate arbitror,

neque

neque tot regnorum, coloniarum, pro- uinciarumque accessione creuissè in quã- dam monarchiam, nisi ex armorum vi, prudenti freta consilio, tanquam non neruo, sed Reip. robore quodam firmissi- mo. Theodosius verò Mag. genere Hispanus, accitus à Gratiano, & deinde à Va- lentiniano AA. ad imperij consortium: deinde Richaredi, Alfonsi, Ferdinandi, Caroli, Philippi, ceterique, quos enume- rare longum est, hæc, quas dixi, artes, virtutesque bellicas religioni Cathol. con- iungentes, quantam nomini Christiano vindicando, diuulgandoque operam com- modarint, quot triumphos de Gotthis, Vandalis, Saracenis, Mauris, hæreti- cis, perduellibus duxerint, & ecclesia- stica, & profana historiæ memorant, vsusque quotidianus, cum Indicarum ac Turcicarum, tum Belgicarum rerum testatissimus est ac probatissimus. Quo- circa quum tanquam theatrum quoddã, toto mũdo propagata religionis Christia-

na cudere exprimereque in animum induxissim, ei que operi Mecenamem quaererem, opera precium facturus mihi sum visus, si talem deligerem, qui inter bellorum negocia, que nescio quo astro perciti, nobis faceffunt heretici, Musarum oia putaret non esse negligenda, aut rebus afflitis sine fruge transigenda. Ita namque prima nascentis ecclesie Christiane atas inter ferrum, neces & ignes adoleuit, ita fauentibus magis magisque tyrannis altius altiusque radices egit, & persecutionum graffationibus, quasi suis iustis momentis absolutisque numeris creuit in orbem huc vniuersum omnium temporum, omnium locorum, omnium populorum, ita quidem, vt neque populus vllus, neque locus quisquam, neque tempus religionis Christiane expers vnquam fuerit. Quum igitur bene ordinatam Rempub. in primis ciuium concordia, tum armis atque consilio maximè tueri necessarium sit,

¶

& bella quidem gerere sit Regum ac Imperatorum Rerumpub. clauum tenentium: deinde cum iustane an iniusta sint bella, plurimum referat ad speranda bonum, aut metuendum euentum malum, idque non nisi ex caussa estimari possit, caussa vero aequior meliorque esse nõ queat, quam ea que in Deum religionemque refertur. Quum, inquam, ita comparatum sit, nostrum hic fuerit pro virili ostendere, quibus gradibus atque momentis Fides Christiana que religio cuncto terrarum orbe primum orta, deinde aucta & prorogata sit. Hinc inferemus quot martyrum necibus cõsecrata, quot tyrannorum machinationibus superius euaserit, donec tandem Constantine Magni Imperato. A. ipsamet regna & imperia Numini deuota dicataque sunt. Inde verò concludemus, quot deinceps Regum, Imperatorum, principum, ducum, comitum, baronum, siue edictis, siue conatibus religio hucusque sit

A 5

ser-

seruata. Denique hanc addemus coronidem, ab hac ita fundata radicataque Ecclesia defciscere, non tam esse erroris excusabilis, quàm desperatæ malitiæ vitium: & illud certè, aut hic ex virtute multandum, aut in vltimas terras deportandum, vel instar membri malè affecti contagiosique enserecidendum; ne pars sincera trabatur.

Cohortabimur verò Reges & Imperatores, vt munii suorum memores, quo in loco sint constituti, serio cogitent, nihil fide Cathol. prius, nihilque charius ducant, si vel suæ vel patriæ salutis & incolumitatis satis consultum volunt. In ea excolenda obseruandaque omnes cogitationes, omnes operas, omnia studia ponant. Omnia potius, ipsam adeo coronam & vitam, non dicam periculo, verumetiam certissimo exitio exponant, nihilique faciant, magis quàm religionem semel acceptam pessum ire sinant, quam tot tantisque laboribus partam,
quam

*quam tot annorum curriculis asseruatam, quam tot locorum & populorum, tanta consensione traditam, in confesso est omnibus. Profecto si pro focus, aris, Dijs laribus, Dijs penatibus, Dijs immortalibus, olim apud quantumcumque barbaros, pugnare, non minima religionis pars erat, & corripendorum armorum grauissima causa, neque Regibus cathol. neque secularibus aut indicendorum, aut suscipendorum bellorum occasio vlla iustior contingere potest, atque ea, qua impiorum in Deum Diuosque omnes theomachia opprimitur, sacrilegorum incestuosa, in sacratam Numini pudicitiam, tyrannis retunditur, perduellium hominum, qui non nisi rem malam, alio prætexto meditantur, sanguinaria barbaries & crudelitas plusquam Neroniana (id quod sexcentis exemplis probatum est) usque ab radicibus euellitur, & Eryn-
*nis illa, malorumque Athe hæresis,**

*Diris semel sempiternis deuouetur ac
mancipatur. Tuae humanitatis candori-
sque fuerit, ornatissime princeps, meos
conatus & erga Remp. studia equi bo-
ni que facere. Vale in Domino. Datum
Antuerpiae decimo calendae Augusti. 1572.*

Vestrae Illustrissimae Celsitudinis
obseruantiss.

*Frater Arnoldus Mer-
mannius Alostanus.*

T H E A T R V M

CONVERSIONIS GEN-
TIVM TOTIVS ORBIS;

S I V E,

CHRONOLOGIA DE

*Vocatione omnium populorum, & propaga-
tae per uniuersum orbem fidei Christianaeq;
religionis descriptio.*

TALIA vniuersa, ipsaque
adeo orbis vrbs princeps
Roma, fidei religionisque
Christianae auspicia atque
initia cepit anno salutis,
id est, à nato Christo, plus minus xliij.
Claudij Imper. secundo. Claudius ve-
rò edicto publico (fortè nimio Simonis
magi studio, cui auream statuâ hac cum
inscriptione nuncuparat, Simoni magno
Deo) Is, inquam, Claudius præcepit Iu-
dæos omnes Roma excedere auctore S.
Luca. Quos miseratus Agrippa Iudæo-
rum à Claudio rex cõstitutus in Iudæam AG. 18.
admisit: verùm mox illi res nouas mol-
ti, & in alias & alias seditiones versi, im-
mensam cladē atque stragē, teste Iosepho
& alijs, sunt perpeffi, alijque morte, alij
profli-

14. CONVERSIONIS GENTIVM

profligatione & exilio, alij proſcriptione ſunt mulctati. Interim Apoſtoli accepto nuper ſpiritu ſancto, & induiti virtute ex alto, teſtes ac confeſſores & martyres Chriſti futuri, euangeliumque deportati ad omnes mundi ſinus, atque angulos, coacta ſynodo, commodatis communicauitque mutuo fidei religionisque ſententijs, capita ipſa in ſymbolum quod vocamus conſlauere: vt produnt S. Clemens, Cypria. Ambro. Ruffi. Pet. Chryſol. Auguſt. Leo papa, Iſido. & alij auctores claſſici. Atque ita demum ſumma cum cōſenſione, relictis ob peruicaciam Hieroſolymis, in gentes diſperſi, prædicauerunt, vbique Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis, inquit S. Marcus cap. xvj.

Orbis igitur Vrbi ſupremæ atque præcipuæ, Apoſtolorum caput ſeu vertex ac primas in fidē religionemque Chriſtianā afferendæ vindicandæque (nō ſine numine Diuūm) deſtinatus eſt ab Oriente in Occidentem, à Iudejs ad Gentes, vti dudum oraculis compluribusque vaticinijs diuinis fuerat præſagitum, S. Petrus hominum piſcator iuxta Chriſti ſponſionem

THEATRVM.

15

nem auſpicatiſſimus futurus, & in ſuum rete, mundum vniuerſum felici omine Chriſti que præſidio pertracturus. Quum enim Antiochenſem fundaret Eccleſiā, vbi primū Chriſto qui nomen dederat vocati ſunt Chriſtiani, ibique epiſcopatum adminiſtraſſet ſex annos, prædicato interim diſperſis per orbem profugiſque Iudæis euangelio in Ponto, Galatia, Capadocia, Aſia, Bithynia, tota Palæſtina & Syria, annoque ſeptimo appetente, expugnaturus Simonem magū ac præſtigiatores, contendit Romam, ibique cathedram ſacerdotalem, ſedemque epiſcopalem, apoſtolicā, primam tenuit, aſſeruit, vindicauit annos xxv. vſque ad vltimum, hoc eſt xiiij. Neronis; quo etiā cruci affixus eſt, corpore tranſuerſo, capite deorſum, pedibus ſuſum; aſſerens ſe indignū, qui, vt Dominus, cruci figeretur. Eius hitoriæ locupletiſſimos pariter ac grauiffimos auctores habemus, Hiero. in Cata. ſcript. Eccleſ. Eufeb. Cæſ. Tertull. Aug. Irenæ. Cyrill. Hieroſ. Eggeſipp. Paul. Oroſ. Theodorit. Fir. Lactant. Cypria. Pet. Chryſol. Abdi. Babylon. Amb. Athana. Phil. Brixienſ. Vincent. Lirin. Epipha.

A. & T. S. Petrus præſedit eccleſiæ Antiochenſi ſecundum Niceph. Coſtā. annes 11. in ſua Chro.

Ecc. hiſt. lib. 3. cap. 14. & lib. 3. cap. 1. & ſequent. & in Chronic. lib. de præſcrip. hæret.

Epist. ad Tac. frat. Domini In Compendio fidei in exponit symb. epist. 31. & Ser. 38. in symb.

Ser. 57. & ſequent. Ser. 1. in Vigil. Pen. te. & lib. ad Catec. Epist. 13. de erit. lib. 2. de atui. od. & lib. 6. cy. ca. 19. & lib. 1. de ſum. bo. cap. 23.

De hæres. ad
Quot. hæres.
lib. 2. cont.
In Petil. cap.
31. epist. 165.
de schismate
Donatistarum
& alibi.

Lib. 3. cont.
hæres. Valent.
cap. 1. & seq.
Catech. 2. 6.
37. 17.

Lib. 3. de ex-
cisi. hiero.
cap. 2.

Lib. 7. Cap. 7.
Lib. 1. Fabul.
hæret.

Lib. 3. cap. 21
de Vera relig.

Lib. 4. Epist.
2. ad Anto-
nia.

Serm. 107.
Lib. 1. Hist.
Apot.

Lib. 5. Epist.
32. & alias.

In apol. pro
sua fuga.

Epipha. Clement. Rom. Clement. A-
lexan. Orige. Nicopho. Constant. Pa-
triarch. Nicepho. Call. Doroth. Iustin.
Philosoph. Mart. Io. Chrysoft. Bernard.
Leon. Pont. Max. Maxi. Taurinent.
Grego. Turo. Freculph. Lexouient. Eu-
trop. Io. Zona. Sulpit. Seuer. Fulgent.
Ruspens. Afr. Georg. Cedren. Honor.
Augustudu. Optat. Mileuit Damasc. pôt.
Max. Adon. Vien. Historic. cunctos, om-
nium concil. Patres, Iustinia. Imp. Pho-
tium patriarch. Constant. qui, cum fue-
rit Græcus, neque parû de hæresi sus-
pectus, à quo nihil eiusmodi expectandum
videbatur, præter ceteros elegantissimè
Dni Constantini Mag. donationem S.
Syluestro pont. Max. eiusque successo-
ribus factam, describit Dionys. Corin-
thi Episcop.

Neque aliunde (per Deum immortalè)
vnquam hæreses emerferunt, nisi, quod
huic sedi, in qua, teste S. Cyp. & rerum
perpetuo vsu atque experientia, nun-
quam hæreses aut natæ sunt, aut edu-
catæ nõ acquiescatur: nisi, inquam, quod
huic sacerdoti, vnico & singulari Chri-
sti Vicario, ouilisque Dominici pastori
œcume-

œcumenico ac vniuersali, à reliqua fra-
ternitate vniuersa non obediatur, inquit
Cyp. lib. j. Epist. iij. Vni Petro se petram
consecrauit, eumque ædificandæ Ecclē-
siæ, cui portæ inferi nullo tempore præ-
ualerent, basim solidam fore differuit:
vni Petro clauēs regni cælorum tradidit:
vni Petro ligandorum iuxta ac soluē-
dorum peccatorum auctoritatem con-
cessit. Matth. xvj. In vnus Petri nauicu-
lam ei contra omnem ventorū, aqua-
rum, fluctuum, tempestatum iniuriam,
suppetias laturus, & opem, conscendit
Luc. v. Pro vnus Petri fide ac perseue-
rantia rogauit. Luc. xxij. Vni Petro fir-
mandorum fratrum et in fide seu instruē-
dorum seu reparandorum collegarum
curam commisit. Ibid. Vnius Petri erga
se affectum atque studium accuratè,
imo ter maximè explorauit & inquisiuit.
Cum vno Petro tanquam pari & velut
alter ipse census est. Denique vni Petro
& pascendos & regendos suos agnos-
uesque credidit. Ioan. xxj. Matth. xvij.
Quumque omnibus idem periculum
immineret, pro vno Petro oratū Patrem
habuit: vt reliquorum extincta, Petri
B. vnius

Lib. de hæ-
res. cont. No-
uato. hæret.
Lib. 1. To. 2.
hæres. 21.
27. & in an-
chorat.
Lib. recog.
Lib. consil.
Apot. & in
compend.
Lib. 4. Aro-
mat.
To. 2. homil.
6. in Luc.
In Chronol.
Lib. 2. cap.
14. & seq. &
Lib. 3. cap. 1.
ec. hist.
In Synopsi.
In Paraceti.
ad gent. circa
illud Psal. 48
Vocauerunt
nomina sua
in terris suis.
Serm. de Io.
bapt. & Ser.
de S. Pet.
Ser. 2. de an-
niuersar. die
assumpt. &
alibi.
Ser. de Pet.
& Paul.
Lib. 1. hist.
cap. 24.
To. 2. lib. 1.
cap. 16.
Lib. 9. To. 3.
Lib. 2. hist.
Lib. de incar-
nat. & grat.
cap. 11. in Cō-
pend. hist. in
Chronic.
Lib. 1. & 2.
cont. Donat.
in pontifical.
in sext. statat.
Nicen. Ephes.
Chalcedon.
& reliq.

vnius fides, nulla temporis intercapedine, nulla hominum iniuria, nulla mortalium barbarie, nullis diaboli artibus, nulla vi, nullo astu, nulla tyrannide deleteretur. Luc. xxij. & exauditus est pro sua reuerentia Heb. v. vt fides Petri nunquã abroganda, cæterarum Ecclesiarum fidem roboraret, aut labefactatam purgaret, ab Ecclesia S. Petri quasi omnium matrice & parente reliquæ omnes veritatis sempiternæ ac inuictæ lumē acciperent, acceptū custodirent, amissum fortè, reciperēt, illi postremò quicquid tandem æqui boniq; haberēt, acceptū ferrent: vti ex probatissimis quibusq; scriptoribus liquet, quos enumerare longū est. Cæterū cū huic nostræ cõpendiosa tabulæ incongruū esset, & incõmodum, vniuersarū Ecclesiarū successiones, omniū episcoporū, seu doctorū, seu pastorū series examissim cõmemorare, maximæ eiusq; antiquissimæ (vt D. Irenej verbis vtar) omnibusq; cognitæ a gloriosissimis duobus columnibus SS. Apostolis Petro & Paulo Romę fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ, eã quam habet ab Apostolis traditionē, annunciatamq; hominibus fidem per successiones

Episco-

Episcoporum perueniētem ad nos vsque indicantes, confutamus ac confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sui malã placentiam, siue philauriam, vel vanam gloriam, vel animi vicium, mentisq; cæcitatē, & malam sentētiã, aut quamcumque cupiditatem, præterquam omnes colligunt, sapiunt, credunt. Ad hanc enim Ecclesiã propter potentiorē principalitatem, necesse est omnes conuenire Ecclesias, hoc est eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his qui sunt vndique conseruata est ea que est ab Apostolis traditio. Ita fere ille. Et hæc quidem ita paucis de triumphante in fidei religionisq; fastigio, rerumq; Christianarū potiunte Roma, dicta sunt. Iam nunc cæteras Apostolorū & Apostolicorum vitorū Ecclesias, inde deriuatas atq; oriundas inspiciamus.

Palæstina & cūcta Iudæa, ipsaq; Hierosolyma Episcopū, & Apostolū sortita est statim à Dñi passione cõmuni totius senatus Apostolici constitutione atq; suffragiis S. Iacobum fratrem Domini, cognomēto Iustū, anno Christi nati xxxiiij. ibiq; sacerdotis munere functus est xxx. annos,

B 2

id

id est, vsque ad Domit. Neronis septimum, eius cathedra asseruata est summo cum honore, sicut & S. Petri, Pauli, aliorumque Apostolorum icones: ut legere est apud Euseb. Cæs. hist. Ecc. lib. ij. cap. j. & xxij. & lib. vij. cap. xiiij. & xv. Nicepho. Constant. patri. in Chrono. Hiero. in Catal. Ioseph. lib. xx. Antiq. Judaic. cap. Egesipp. lib. v. Abdi. Babylon. lib. vj. Nicepho. Call. lib. ij. cap. xxxviii. Clem. Alexand. lib. vj. & vij. Strom. Io. Zona. To. iij. Ado. Viennens. de vj. ætat. Georg. Cedren. in Compend. Hist. August. To. iij. lib. exposit. in epist. S. Paul. ad Gal. lib. ij. cont. Crescon. Grammat. cap. cxxxvij. Hippolyt. Episc. Portuens.

In Iudæa item fidem Christi deprædicarunt & propagarunt S. Mattheus ex publicano apostolus, ibique Euangeliū Hebraicè scripsit anno xj. apud Capernaitas, & S. Iacobus frater Ioannis Zebedæi filius prædicauit xij. tribubus quæ erant in dispersione, quem securi percuti iussit Herodes Iudæorum Tetrarcha anno xxxvj. Simon quoque Chananæus Christi Euangeliū Iudæis prouulgauit, & Iacobo è pinaculo templi præcipitato, & fullonis fuisse

Al. Simeon
Cleophae fi-
lius.

fuisse interfecto, in Episcopatu surrogatus est anno lxij. ut habet Chronol. Niceph. Cōst. Euseb. Cæs. lib. iij. Ecc. Hist. cap. xj. & in Chro. Hieron. in Cata. Nice. Call. lib. ij. cap. xij. Clem. Alex. vij. Strom. Egesipp. Io. Zona. Georg. Cedre. Ado. Viennens.

Ferunt Matthiā etiā in Iudæa Iscariotis locū suffectum, populū Iudaicū docuisse, Sophro. Historia Treueriana, scriptor quidam Hebræus vitæ S. Matthei nuper Abdię Babylo. adiectus. Hic mihi obiter adnotandum putauit, id quod prodit Euodius, secūdus à S. Petro Antiocheniū episcopus, explicans illud Act. viij. de ecclesiæ Christi dispersione, nimirū omnes discipulos lxxij. diaconos, fideles huc illuc timore persecutionis grassatis, vertisse solū, et relicta vrbe Hierosolymitana, in diuersas terras directos, exceptis apostolis, quibus edito diuino cautū fuerat, & inhibitū ante annū xij. Hierosolymis excedere: et interca eos passim cōmuni studio atque conatu mutuā cōmodasse omnes operā diuulgādo Euāgelio Iudæis, quod refert Euf. Cæs.

Inde mundi partitione quodammodo facta, ad suas quisque prouincias forte obtingentes abierūt, iuxta illud Ps. xvij.

Rom. x. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorū: & primum quidem per discipulos profugos & dispersos Iudææ, Galilææ, & Samariæ ciuitates Christum didicerunt, Act. viij. & seq. demum verò catechizatos quosque, fideique rudimentis imbutos, & seu per Philippum, seu alios Euangelistas Baptismi sacro fonte lustratos, Apostoli Petrus, Ioannes, & alij firmarunt, roborarunt, ac Spiritu sancto donarūt, vti ex Actis Apostolicis liquet.

A. A. 8. 19.

Samaria, Gaza, Azotus, Eunuchus Cádacis reginæ Æthiopum, Cæsarea per Philippū diaconū Euāgelistā, Phœnices, Cyprij, Cyrenaici, Antiocheni per alios & alios extorres illos & dispersos (quos diximus) Christū discere atq; sonare cœperūt anno Christi xxxiiij. Tiber. Aug. S. Petro Pót. Max. quod est apud Luc. Act. viij. xj. Euseb. Cæs. lib. ij. cap. j. & in Chro. Sophron. Nicepho. Call. lib. ij. cap. vj.

Europæi Scythæ, Thraces, Theffali, Macedones, Sogdiani, Sacci, Edeffeni, Achaici, Byzantini, qui nūc sunt Cōstantinopolitani, vnius Æthiopiæ indigenæ, alijque Euxini maris accolæ, Amasæi, Synopenfes,

ses, Niceni, Perinthij, Philippenses, Theffalonicenses, Patrenses, alijque Asiæ populi, ab Andrea apostolo Christi Euangelium edocti sunt anno xl. & quod excurrit, vt ita loqui liceat. Eius rei auctores sunt Sophron. Euseb. Cæs. lib. iij. cap. j. & in Chro. Hiero. in Cata. Nicepho. Const. in Chrono. Niceph. Call. lib. ij. cap. xxxix. lib. iij. cap. j. lib. viij. cap. vj. Io. Zona. Georg. Ced. Tibe. Caio & Claudio Romanis Imp. S. Petro Pót. Max. Idē de S. Andrea scribit D. Abdias primus ab apostolis Babylonie cōsecratus apostolus, idemq; episcopus, quem diu olim ex Hebræo D. Eutropius S. Petri auditor, genere Persa, Græcum fecit, ac deinde Iulius Africanus, cuius subinde meminit S. Hieronymus, ex Græco reddidit Latinum.

Maior Armenia, Syria tota (nā triū Syriarū meminit Optat. Mileuit. lib. ij. duarūq; Armeniarū) Scythia Oriētalī, Asiatica, et Asia superior in nassam S. Petri Christi; fidei, satagēte S. Philippo apost. allecta est vnā cū collega Bartholomæo. Itē iisdē apostolis iugū Dñi suaue subiit Phrygia, India Fortunata, quæ ad Æthiopiā vergit; & altera quæ Oceano alluitur; &

Verbo illo & quod excurrit, ter Optatus, seu aliter iterum S. August. li. 7. de bapt. cap. 7. & luraconsulti l. 26 §. vlt. de pos. pro eo quod dicimus plus minus; aut sicut Hiero. cont. Lucifer. eo amplius, vti leguntur. Item Victor Vtic. lib. 3. Orof. lib. 7. Lib. 3. hist. apost.

24 CONVERSIONIS GENTIVM
 tertia, quæ Medis contigua, euerfisq̃ue
 vbique idolorum delubris, lucis excisis,
 aris dirutis, simulacris exustis, Diuino
 Numini βασιλικῆς, tanquam regias ac
 templa & altaria, ecclesiisq̃ue sacerdotes
 & antistites consecrarunt, quemadmodū
 S. Pet. Iaco. Andre. aliiq̃ue & alij, alibi
 et alibi, anno ab apostolici cœtus diuisione
 lxx. & quod excurrit, principibus Ro.
 variis, S. Petro potissimum Pont. Max.
 vti reperire est apud Abdiam Babylo.
 lib. viij. Euseb. lib. iij. cap. j. Sophron.
 in Cata. Nicepho. Call. lib. ij. cap. xxxix.
 Ioan. Zona. habuerunt illi secum copiā
 Euangelij teste Sophro. κατὰ ματθαῖον.

Æthiopia altera, citerior (ni fallor) in
 sortem prædicationis obtigit S. Matthiæ
 apostolo, & quædam cum Iudææ, tum
 Galilææ, diœceses, testibus Sophro. Ni-
 ceph. Call. lib. ij. cap. xl. Scriptore eius
 vitæ Hebræo, qui pridem historiæ D. Ab-
 diæ, vt præfati sumus, accessit. S. Pont.
 Max. Tibe. Caio & Claud. Imp. anno
 & quod excurrit, xxxiiij.

Ad Anthropophagos in Æthiopiam
 interiorem (postquam suis Hebræis He-
 braicè tradidisset, scripsissetq̃; Matthæus
 apo-

apostolus euangelium) apostolicam fun-
 ctionem obiturus penetrauit, dæmonum
 cultum aboleuit, statuas eorum est de-
 molitus, & focos & aras, vmbrosos lucos,
 libidinis omnisq̃ue impudiciæ scholas
 succidit, erexit sacrauitq̃ue Ecclesias, al-
 taria, sacerdotes, virgines easq̃ue velatas
 perpetuæ castitati mancipauit, instituit
 ritum Missæ: sicut S. Iacobus Hierosoly-
 mis, & alij in suis quisque prouincijs. In-
 ter sacrificandum pugione à tergo peti-
 tus fortiter pro Christo occubuit anno
 plus minus lx. S. Petro Pōt. Max. Claud.
 Aug. Vide mihi Euf. Cæs. in Chro. lib.
 Ec. Hist. iij. cap. xxix. Abdi. Babyl. lib.
 vij. Sophro. Catal. Dorothe. Synopf. Ni-
 ceph. Call. lib. ij. cap. iij. lib. iij. cap.
 xxv. Adon. Viennens. ætat. vj. Io. Zona.
 To. iij. Georg. Ced.

Æthiopiæ illi, vbi est ostium & irru-
 ptio Apfari al. Phasis portusq̃; Hyssi, fidē
 Christi denunciauit Matthias, apostoli-
 cum ad ordinem ex discipulorum classe
 ascitus. Qui homines barbaros & agre-
 stes, eosq̃ue anthropophagos, ad mitioris
 mansuetiorisq̃ue vitæ cōsuetudinem re-
 ducens, præstigiatoribus & maleficis in-

κυρίως Vn-
 de adhuc no-
 men retine-
 mus apud
 Germanos
 kirchen/ Lati-
 ne Dominica,
 hinc Dom-
 heren Domi-
 nos cathedra
 les dicimus.

Hist. apost.

26 CONVERSIONIS GENTIUM
cantoribus superatis, extractis Ecclesiis,
multisque fidei Christianæ suscitatis cā-
didatis & alumnis, postremò criminatio-
nibus oppressus, primùm lapidibus peti-
tus testium, dein capite truncatus inte-
riit. Mandauit verò testium duos primos
lapides secum tumulo dari, Imp. Claud.
S. Pet. Pont. Max. anno, & quod excur-
rit, xl. auctor. Sophro. in Cat. Niceph.
Call. lib. ij. cap. xl. Doroth. Synopf. au-
ctor vitæ Hebræ.

Reliqua Æthiopia, Felix Arabia, Ery-
thra, Taprobana insula, mari rubro clau-
sa, habuit euangelij præconem Eunuchū
Reginæ Candacis à S. Philippo edoctum,
Luc. Act. viij. Tib. principe A. S. Pet. Pōt.
Max. anno Domini xxxij. teste Euf. Ec.
Hist. lib. ij. cap. j. Doroth. Synopf. Ni-
ceph. lib. ij. cap. vj.

Parthi, Medi, Persæ, Magi, Bactri, Hir-
cani, Indi, Æthiopes, Taprobani, Edef-
sæi, Bragmani, Germani per pædagogia
S. Thomæ apostoli ad Christi fidem per-
ducti sunt, & extincta idolomania, ædifi-
catis templis compluribus augustissimis,
consecratis aris, deuotis Deo animis,
perceptis Eucharistiæ mysteriis (& quidē
sub

sub altera, panis inquam, (specie) omnem
barbariem exuerūt anno xlv. & quod ex-
currit, partim Claud. partim Domit. Ne-
ro. Impp. A. S. Pet. Pont. Max. id quod
legere est in Cat. Sophro. apud Euf. lib. j.
cap. vlt. lib. iij. cap. j. in Chron. Niceph.
Call. lib. ij. cap. xl. lib. iij. cap. j. Adon. Vien.
Io. Zona. Georg. Ced. Doroth. Synopf.
Abd. Babyl. lib. ix.

Numidiam, Mauritaniam, Barbariā,
reliquamq; Africam, vnā cum Æthiopia,
quam à meridie respicit, ab ipsis Aposto-
lis Christo consecratam existimo; deinde
xxij. martyrum sanguine, imperate Vale-
riano A. anno cclvj. in fide firmatā astruit
D. Io. Schomer. & Augustinus alibi re-
fert suo tempore fidem Christi in Africa
cccc. annos durasse, perpetuamq; Pon-
tificum Max. successionem, S. Cyprianū
quoq; præfuisse Carthagini anno ccl. Fa-
biano & Corne. Pont. Max. & tunc qui-
dem Africam plusquā lxxx. habuisse epi-
scopos ex Concil. Cartha. j. constat, quod
videtur circa Stephani j. Pont. Max. tem-
pora celebratum anno plus minus cclvj.
Sæuiente item persecutione Vandolica in
Christianos præsertim catholicos, & ec-
clesiasti-

clesiasticos fuisse viros præstantissimos in Africa Antistites, qui plebem continebant in officio, quum passim & Itali & Hispani & Galli & Germani ad Deorum idolorumque cultum redirent, variis historiis demonstrari potest: & hæc fuit S. Augustino Afro caussa scribendorum librorum xxij. de ciuitate Dei, & Orosio Hispano vij. & Saluiano Massiliensi viij. de iudicio & prouidentia Dei. Arnobium quoque & Tertullianum in Africa floruisse nemo nescit. Prætereo illam prolixam historiã de traditione sacrorum codicum, de qua sæpe August. Optat. Mileuit. & alij.

In Africa fuisse olim quinque metropoles cum ex Synodo Mileuitana, tum D. Optato Mileuitano l. j. & ij. liquet, tametsi Iustinianus l. j. & ij. C. de offic. præf. præto. Afric. & Paul. Oros. lib. c. ij. septem Africæ prouinciis septem respondere metropoles insinuent. identidemque significat Optatus lib. iij. Africam verò totius orbis opum fuisse ditissimam, Carthaginemque alteram in Africa Romam appellari solitam, & ab ipsis Apostolis fidei Christianæ nuncupatam asserit D. Saluianus l. vij. Ecclesias autem Africanas vsque-

quæ adè dotatas fuisse à Diuis Augustis Principibus, præter alios prodit D. Optat. l. j. & ij. contra Parmenia. & D. August. lib. iij. cont. Crescon. c. xxix. Vt calices reliquaque vasa sacra ferè aurea & argentea fuerint, & vestimenta vel aurata vel auro argentoque intexta, & eiusmodi quoque supellectilem ecclesiasticã extitisse Constantinopoli, Hierosolymis, Romæ, Mediolani, Nolæ, Campaniæ, & per omnes ferme ecclesias, vel ex hoc probatum est, quod non rarò, vel alendorum pauperum, vel redimendorum captiuorum caussa, sæpe distracta sint, sæuientibus passim in Christianos seu Hunnis, seu Gothis, seu Vandalis, seu aliis Barbaris. D. Hieronymus refert etiam libros sacrosque codices inauratos, & purpura ac bysso vestitos, auroque argentoque celatos, nonnullos habuisse aureis, argenteisque characteribus iisque vncialibus micantes, præfat. in Iob. fuisse verò nominatim sacrorum vasorum custodes Constantinopoli, eosque eo in precio habitos, vt non rarò ad patriarchatum acciti fuerint, prodit D. Nicepho. Constantinopolitanus in sua Chronologia. Vide mihi D. Photium Constant.

30 CONVERSIONIS GENTIVM
stant. patriarch. tit. ij. c. ij. Gratian. de
consecrat. dist. j. Hieronymum epist. ad
Rusticum, Concilium Remense. c. vj. Bur
chard. Vormac. l. iij. c. xcvi. Iuon. Car
not. part. iij. c. cclxxxij.

Abgarus siue Augarus Toparcha & re
gulus Edeffensorum, quem singulari & e
pistolij & suæ imaginis beneficio Chri
stus præter alios mortales est dignatus, cū
vniuersa vulgi nobilitatisq; pariter mul
titudine, idōlōlatriā deditit, Christi q;
molle capistrum subiit pēdōttribe Thad
dæo illuc à S. Thoma apostolo destinato
anno Domini, & quod excurrit, xxxij. al.
xxxij. Tib. Imp. A. S. Pet. Pont. Max.
quod est apud Euf. lib. j. cap. xv. in Chro.
Niceph. Call. lib. ij. cap. vij.

Alexādria, quam ob cultum diuinum
isthic florētem, plebisq; sanctimoniam,
non infrequenter Paradisum Domini ve
teres nūcupant, sicut & Antiochiā Theo
polim, tota quoque Ægyptus fidē Christi
percepit, præceptore S. Marco, S. Petri Ro
mæ discipulo. Is secundus Euangelium
scripsit; quod cū S. Petro probaretur,
apostolica auctoritate ecclesię legendum
reliquit: fundauit multas ecclesias apo
stolico

stolico more, docuit abstinētiā, conti
nētiā, spontaneā paupertatem, &
seculi fugam atque contemptum, anno
xliij. & quod excurrit, Nero. Imp. S. Pet.
Pont. Max. Vt narrant S. Hiero. in Car.
Euseb. lib. ij. cap. xv. & in Chron. Clemēs
Alex. vj. Hypotypof. Philo Iud. Papias.
Niceph. Cōstant. in Chro. Niceph. Call.
lib. ij. cap. xv. & seq. Dorothe. in Synopf.

Indiæ orientali, & apud Brachma
nas, quos Abrahæ ex concubinis posteros
quidam arbitrantur, Magi illi, qui stella
duce Christi cunabula sunt venerati, do
ctrinam Euangelicam tradidēre: vnde
apud D. Io. Presbyterum (quem Sophū
vocant) eiusq; hætenus posteritatem
religionis Christianæ non obscura rema
nere vestigia omnibus in confesso est, in
quit D. Ottho Frisingēf. lib. ij. cap. xxxij.
Quum enim essent Magi, vt nōnullis vi
sum est, oriūdi ex genere Balaam, qui de
apparitura aliquando stella fuerat vaticin
atus, iusserunt senatuscōsulto, vt xij. Sa
traparum filij quotannis in monte Vi
ctoriali sidus obseruaret: & vnā cum stel
la deniq; visus est puerulus crucifer, quō
pergendum eis esset indicans: profectiq;
bien-

Nu. 24.

biennium, xiiij. die Christi nati venerunt Bethleem; indeque in patriam Euiath, & Sabam reuersi, Christi Euangeliũ suis ciuibus & contribulibus denunciãt; ac postremò Thomæ aliisque Apostolis iuncti in fide solidiùs instituti Sacramentis Christianis sunt inaugurati, plurimũq; propagandæ religioni profuere anno, & quod excurrit, xl. Caio Calig. Imp. S. Pet. Pont. Max. id quod reperire est apud Euf. lib. j. cap. vij. Epipha. hæc. xxx. cont. Ebion. & hæc. l. j. cont. Alog. Chrysof. homil. ij. super Matth. in opere imperfecto, Niceph. Call. lib. j. cap. xiiij. & xiiij. Vincent. specul. hist. lib. vij. cap. xcj. & xcij: Io. Zona. Georg. Ced.

S. Paulus anno Christi nati plus minus xxxiiij. Tiberij Aug. xix. autore D. Hiero. & historicis pleriq; ad fidẽ Christi vocatus, perq; Ananiam Damasci catechizatus Act. ix. siue post Christi apothefin, & in cælos relationem anno septimo, vt placet Euodo primo post S. Petrum Antiochensium Episcopo, statim à S. Stephani persecutione, mense sexto, ilico Euangelicus pugil effectus Damasci Christi fidem prædicat, Iudæorum perfidiam

Al. Euodio.
Niceph. Call.
lib. 2. cap. 3.

diam confutat: inde Arabia religionem Christi intulit, expletoq; illic & infumpto diligenter promulgationi Euangelicæ triennio, pertransita Damasco, contendit Hierosolymam hinc vbi Petrum, Iacobum fratrem Domini, & Ioannẽ conuenisset, legatione accepta, Cæsaream, & inde Tharsum, vbi fuerat natus, est missus. hinc à S. Barnaba accitus Antiochiam, vbi Cephã Caniæ præfulem vnũ ex lxx. discipulis palam omnibus refellit, vt habet in sua Synopsi Dorothei oraculo diuini flaminis, tum etiam totius senatus apostolici S. Petro præside Pont. Max. Claud. Imp. anno, & quod excurrit, xliij. decreto, post indictum ieiunium, post fufas ad Deum preces, post manuum apostolicarum impositionem delegatus est, varias subiturus peregrinationes terra marique, ad Gentes. Hæc est ij. post Arabiam profectio anno conuersionis xl. & numero ij^a.

Tertium igitur profectus Paulus Seleuciam, Cyprum, Salaminam, Paphum, Pergen, Pamphyliam, Antiochiam Pisidiæ, Ionium, Lystram, Derben, aliasq; Lycaonia, Pamphyliæ, & Pisidiæ, ciuitates,

C

Atta-

Tametsi plerique Cephã Petrũ interpretentur.

Attaliá, egregiè suo functus munere, & ordinatis cõstitutisq; ecclesiis quibusq; presbyteris, Antiochiá Syriæ est reuersus. Oborta verò quaestione de lege Mosaica, S. Paul. & Barnabas, Titus, & alij aliquot re ad apostolos Hierosolymam deferunt. Coacto igitur concilio, & S. Petro, S. Iacobo, aliisque apostolis censoribus quaestione dirempta, legeque Mosaica abrogata, denuò S. Paulo, Barnabæ, Silæ, & aliis classicis legatio ad Gentes demandata est anno Christi xlviij. al. liij. Neq; id repugnat ei quod anno xliiij. secundo Claudij, Petrus Romæ venisse, probatum volumus. Nam apostolos omnes per diuersas mundi prouincias separatos, oraculis diuinis admonitos, vt Hierosolymam properarent, & S. Virgini Mariæ *θεοτόκῃ* parerent, iustasque exequias persoluerent, locuples testis est Dionys. Areo. & quidè oculatus. Factumque est istuc anno Claudij quinto, si Nicephoro Call. fides habenda est, hoc est Christi nati xliiij. al. xlvij. passij xvij. Vide Epist. Dionysij Areo. ad Timotheum, qui cum sanctissimo Hierotheo affuerat parætationi. Nicepho. Call. ij. cap. iij. xxj. & seq. lib. xv. cap. xiiij. Epiphan.

phan. hæ. lxxvij. aduersus Antidicomariuitas. Euseb. in Chro. Serm. Hiero. ad Paulam & Eustoch. de Assumptione Mariæ. D. August. To. ix. lib. de Assumptione Virg. Mar. & Serm. xxxiiij. de Sanctis & de Mariæ Assumpt. Io. Zona. Georg. Ced. qui putat Mariam anno ætatis lxxij. aut lvij. post passum Christum xxiiij. obiisse mortem. Defuncta est hac mortali vita beata Maria, teste D. Euodio, in domo Ioannis euangelistæ & apostoli in Sion, in loco cœnaculi, anno ætatis, lix. Christi nati, xliiij. passij, xij. al. xj. Stephani lapidati, ac Pauli conuersi, iij. Vt habet Nicepho. Call. lib. ij. cap. iij. Verùm hæc *ωάπερρα* sunt.

Soluto concilio apostolico, quod diximus, & editis canonibus & constitutionibus elegantissimis, dimissus iterum ad Gentes S. Paulus cum Barnaba, Iuda siue Barsaba, Luca, & Sila rediit Antiochiam Syriæ, & peragrata Syria, intrat Ciliciam, ac deinde Lycaoniam pertransiens, Phrygiã, Galatiam, Macedonia, * Misiam, Phi-

Al. Massam.

lippos, Troadem, Samothracem, Neapolim, Theatirum, Amphipolim, Apolloniam, Thessalonicam, Berrhocem, Arhe-

Act. 15. 16.

nas, Corinthum, Cenchras, Ephesum, Cefarcam, demum Antiochiam sese recipit, firmatis vbiq; ecclesiis, propositisq; cōcilij Apostolici sanctionibus, quas octo libris perstringit S. Clemēs Ro. Pont. Max. apostolicisque canonibus lxxxv. al. lxxxiiiij. à S. Clemente Pont. Max. editis, & à Theodoro Balsamone patriarcha Antioch. scholiis illustratis, item Liturgicis religionibus, & Missæ canone, omniq; ritu Christiani cultus tradito, siue ore tenus, et quasi lampas cursu, per manus, siue scripto. Nam utroque modo sese euangelicā doctrinam tradidisse ipsēmet S. Paul. profitetur, & Dionys. Arcopa. & alij.

1. Cor. 11. 15.

Gal. 1.
1. Theff. 2.
2. Theff. 2. 3.

Quintū S. Paul. adornat profectiōē transita Galatia, Phrygia, Epheso, Macedonia, Achaia, aliisque Asiæ provinciis: in votis (inquam) habet ire Hierosolymam & inde Romam. Cæterū cū id iter ei diuino quodam nutu esset prohibitū Ro. j. quemadmodum sæpe alias, moram longiū trahit apud Asianos, Græcos, Syros, reuersus per Philippos, Troadem, Afson, aliasq; Macedoniae vrbes. Hinc nauigio deportatus est Mitylenen, inde Chiū, postridie Samum, & sequenti die Miletum,

Act. 16.

tum, quam hodie Maltham appellant; & coacta Synodo Ephesi, habita cōcione de sua doctrina, & de fugiendis hæreticis ac nouatoribus parænesi, nauigat Coum, & postridiè Rhodum, & inde Pataram; hinc in Phœniciam, & inde relicta ad sinistrā Cypro appulit in Syria, inde profectus Tyrum, deinde Ptolemaidem, hinc Cæsaream: Denique appetente Paschæ festiuitate Hierosolymam venit, ex animi sententiā, anno Christi nati lv. passū xxij. Claudij Imp. A. xij. Felice Claudij liberti legionum Iudaicarum præfecto, trium reginarum (teste Tranq. Sueto.) marito, Clau. Lyfia cohortis Hierosolymitanæ tribuno, Anania summo sacerdote apud Iudæos.

In Claudio.

Hierosolyma S. Paulus, appellato Cæsare, deportatur Romam, postquā biennium egisset Cæsareæ in libera custodia, commissusq; Iulio Centurioni cohortis Augustæ à Festo Felicis successore Iudææ procuratore, post multa discrimina rerū, denique terris iactatus & alto, salutatis libereq; conuentis, ac in fide vbiq; firmatis fratribus, applicuit ad urbē ij. Neronis anno, Christi passū, suiq; conuersi,

38 CONVERSIONIS GENTIUM
xxv. Christi nati, lvij. anno mundi,
M. cclvij. urbis conditæ viij. viij. Olym-
piade, ccvij.

Cum verò duos Romæ exegisset an-
nos clementer benigneque habitus, nec
dum Neronis Imperio roborato, nec in
tanta erumpente scelera, quanta de eo
narrant historia, dicta accuratè apud Cæ-
sarem causa absolutus est, & à Nerone
dimissus, anno pontificatus max. in vrbe
Roma S. Petri xvij.

Quarto itaque Neronis anno, S. Pau-
lus Romanis cum ciuibus, tum patriciis
& palatinis satis in Christi fide instructis,
scriptis quoque huc illuc de carcere epi-
stolis ad Ephes. Philipp. Timoth. Phile-
mon. postremum iter ingressus peragra-
uit tertium aut quartum Syriam, Pam-
philiam, Lycaoniã, Phœnicen, Mysiam,
Phrygiam, Galatiam, Bythiniam, Achaiã,
Macedoniam, reliquamque Græciam pa-
riter & Asiam, Illyricum vsque Christia-
næ religionis prorogans pomæria, ac velut
deducens colonias, collocatis passim fir-
mis quasi præfidiis, ædificatisque fanis sa-
cris, ordinatisque episcopis. Demum ad
Occidentis & Europæ climata importa-
re

re euangelium studens, Hispaniam pri-
mum, hinc Galliam, inde Britanniam, pri-
dem à Claudio Imp. triumphatam anno
Christi xlvj. Orchades, cæterasque Ocea-
ni regiones seu insulas extremas quasque
petens, id quod etiam alij apostoli fece-
runt, per Germaniam in Italiam conten-
dit, partim relictis hic ibi mystis, partim
huc illucque destinatis apostolis, euange-
listis, prophetis, doctoribus, pastoribus. Se-
quente verò Neronis tyrannide eodè an-
no, & die, quo S. Petrus Romæ palo affi-
xus, Paulus capite plexus est, auctore Ege-
sippo, Hiero. Euseb. Niceph. & aliis qui-
busque, tametsi D. Abdias Paulum bien-
nio post Petrum martyrium subiisse senti-
at, anno Neronis secundum Euseb. xij.
at secundum D. Hieronymum & alios
xliij. & vlt. Christi nati, lxviij. passi, xxxvj.
Conuersionis, xxxvj. Pontificatus Max.
S. Petri, anno xxv.

Ioanni apostolo in fortem prædica-
tionis obtigit Asia, cuius omnes funda-
uit, rexitque ecclesias vsque ad decre-
pitam ætatem, id est Traianum princi-
pem.

Quum igitur hætenus ecclesia fuisset

Lib. 3. de ex-
cid. Hiero.
cap. 2.
In Catal.
Lib. 2. ec. hist.
cap. 25.
Lib. 2. cap. 36
Lib. 3. hist.
apost.

40 CONVERSIONIS GENTIVM
instar virginis, nullisque hæreseon notis
maculata, coactus est aduersus Cerinthū
& Ebionem euangelium scribere; quum
alij tres pridem sua euangelia scripto cō-
mendauissent edidissentque.

S. Io. hæreticorum cōsuetudinem tan-
topere aspernabatur, vt ne communi qui-
dem cum Cerintho aut Ebione uti bal-
neo voluerit. Cū esset annorum xcvij.
iuxta Abdiam, vel cxx. secundum Doro-
theum, apparuit ei Christus, & horam at-
que diem mortis denunciauit, & roborat-
is in fide & charitate ecclesiis, viuis de-
scendit in foueam, tāta subitō luce & cla-
ritate redimitus atque coruscans, vt ne-
mo fulgorem ferre valeret. Sepulcrū ve-
rō cœpit ilico specie quadam mannæ sca-
turire, & contra dæmonas, morbosq; om-
nigenos virtutis cuiusdamque latentis
energix ceu numinis multa exēpla ede-
re. Mortuus est anno Christi nati cij. pas-
si, lxxvij. Traiano Imp. Euaristo Pōt. Max.
Vide Hiero. in Catal. Dorothei. in Synopsi.
Euseb. lib. ij. cap. j. & sequent. & in Chro-
Abdi. lib. v. hist. apost. Epipha. hæ. xxx.
cont. Ebion. Niceph. Cal. lib. ij. cap. xiiij.
Ado. Viennens. Io. Zona. Quando vel ubi
canon

canō apost. lxxxij. de sacræ Scripturæ al-
bo editus sit, mihi incertū est; euangeliū
verò semper traditū fuisse, neminē fugit.

Iam verò mortuis & ad meliora trans-
latis Apostolis, fundatisque passim eccle-
siis, cœnobiis, monasteriis, Christi aposto-
lorumq; discipuli apostolica munia obie-
runt; & Timotheus quidem Ephesorum
à S. Paulo constitutus episcopus, Christi
euangelium per Illyricum vniuersamque
Helladem promulgauit; Titus Creten-
sis à S. Paulo datus est episcopus, & in-
sulis circumiacentibus. Neque id præ-
tereundū est S. Paulū hisce episcopis præ-
cepisse, vt presbyteros & episcopos ciuita-
tib⁹, atq; prouinciis quibusq; nūcuparēt.
j. Tim. ij. Tit. j. anno, & quod excurrit, xl.

Barnabas primus Romæ Christū præ-
dicauit, postea Mediolani episcopus fuit.

Ananias Damascenorū apostolus fuit
& episcopus eodem tempore.

Philippus primū diaconus ab aposto-
lis cū Stephano, deinde episcopus Tral-
lensium in Asia factus est, eodem tēpore.

Prochorus diaconus quoque primū,
demum Nicomediæ, Bithyniæ datus est
episcopus eodem tempore.

Vide Doroth.
in Synopsi.
Hiero. in Cata.
Euseb. Niceph.
Call.
Abdiam, Pla-
cent. Democ-
cha. Fascicul.
temp. Grego.
Turon. Adon.
Viennens.
Adā Siericex.
Masse. Came-
ra. Sabellie.
Meyer.
Antonin.
Petrum de
natal.
Richard Vual-
sebourg.
Siebert.
Francisc. Ire-
nic.

Nicanor & ipse vnus ex septē, Iudææ apostolus fuit, eodemque die quo S. Stephanus, vnà cū syndiacono ac protomartyre, aliisque promiscui sexus & conditionis 2000. mortem pro Christo subiit.

Simon item ex septem vnus Bostri apud Arabes episcopus fuit.

Nicolaus quoque diac. Sappriæ episcopus & apostolus præfuit. Verùm postea in spurcissimam hæresim lapsus est, vt scribunt Epipha. To. ij. lib. j. hæ. xxv. Philast. & Damascen. de hære. Theodorit. de fabu. hæret. lib. iij. August. ad Quod. de hæref. v. Tertull. lib. de præscript. hæret. & lib. j. cont. Marcion. Niceph. Call. lib. iij. cap. xv. Euseb. lib. iij. cap. xxix. & alij.

Silas Corinthiorum præful fuit, constitutus à S. Paulo.

Siluanus Theffalonicësum primus episcopus creatus est à S. Paulo.

Crescens Chalcedone in Galliis à S. Paulo antistes creatus fuit.

Epænetus S. Pauli auditor in capite Africæ Carthagini episcopus præfedit.

Andronicus S. Pauli quoque in fide alumnus, primus Pannoniæ apostolus atque episcopus est declaratus.

Am-

Amplias Odyssæ fuit episcopus, Pauli item discipulus.

Vrbanus, cuius quoque S. Paul. meminit ad Ro. Macedoniæ episcopum egit.

Stachiis ab Andrea apostolo primus Byzantij, quæ nunc Constantinopolis à Constantino Mag. auctore vocatur, episcopus designatur, vt etiam Niceph. Constant. in sua Chrono. commemorat.

Apelles Smyrnenfium episcopus extitit.

Aristobulus Brettanię est in auctoratus.

Narcissus Patrarum, cui defuncto surrogatus est Herodion.

Rufus Thebarum episcopatum gessit.

Asyncritus Hyrcaniæ.

Phlegon Marathonæ.

Hermes Dalmatiæ.

Hermas Philipporum. hunc auctorem afferunt libri qui Pastor inscribitur.

Patrobas Nepotiolani.

Linus, Cletus, & Clemens Romæ, de quibus magna inter Græcos Latinosque quæstio est.

Caius Ephesinæ ecclesiæ post Timotheum administrationem suscepit.

Philologus Sinopæ ab Andrea apostolo

stolo episcopus decernitur.

Olympas Italiæ euangelium intulit.

Rhodion quoque Italis Christum prædicauit.

Iason Tarfi episcopus à S. Paulo consecratus est.

Sosipater Iconij.

Lucius Laodiceæ Syria.

Tertius secundus Iconij.

Eraustus Paneadis.

Phigellus Ephesiorum xv. à fide desciuit, sicut & Hermogenes episcopus, quem S. Iacobus conuerterat.

Megarensium Demas.

Quartus Beryti ecclesiæ minister fuit.

Apollo Cæsareæ.

Cephas Caniæ.

Sosthenes Colophoniadis.

Epaphroditus Adrianiæ.

Cæsar Dyrrhachij.

Marcus Apolloniadis.

Ioseph Eleutheropoleos.

Artemas Lytrensium.

Clemens, qui primus ex Gentibus & Græcis in Christum credidisse fertur, Sardiæ, quæ nunc est Triaditza.

Onesiphorus Coronæ.

Tychi-

Tychicus Chalcedoniæ Bithyniæ.

Carpus Berrhœæ Thraciæ.

Polycarpus Smyrnæ.

Euodus Antiochiæ.

Philemon Gazæ.

Zenas Diospoleos.

Aquila Heracliæ.

Priscas Colophonæ.

Iunias Apamiæ Syria.

Marcus, qui & Ioannes, Bybli.

Calistum S. Andreas Apostolus primū Niceæ episcopum dedit.

Apollinaris primus Rauennatium à S. Petro sacratur episcopus.

Quum S. Marcus cūctam Ægyptum, Libyam, Marmaricam, Ammonicā, Pentapolim fidei Christianæ mysteriis inaugurasset, Alexandrinæ ecclesiæ Auizanū, al. Annianum, Cyrenensium verò Lucii Christi & apostolorum discipulum, episcopus nominauit; Melium, Sabinum, & Serdonem presbyteros, diaconos septem, & alios atq; alios cum episcopos, tum reliquos euangelij promulgandi ministros.

Papias à S. Ioanne Hieropolitanus episcopus designatur.

Ignatius Antiochenus. Iulianus Ce-

noma-

Ite Iulianus
idem est qui
Simon le-
profus.

nomanus, Virinus Bituricensis.

Et quidem in Gallia, Græcis Galatia à lacteo gentis colore dicta (γάλα enim Græcis, Latinis lac significat) quæ nunc à Teutonum genere Francia appellatur, prædicatum fuit euangelium Christi per varios compluresque apostolos, per Eutropium Persam certè S. Petri discipulū passim, Lutetię Parisiorum per S. Diony. Areopa. Atheniensium episcopum S. Pauli auditorem, Eleutherium presbyterum & Rusticum diaconum à S. Clemēte Ro. Pont. Max. illuc destinatos, anno & quod excurrit, xc. Traiano principe. quod habent Grego. Turo. lib. j. hist. Demochar. SURIUS in vit. S. Genouefæ, & ceteri rerum Gallicarum scriptores. Niceph. Call. refert Dionysium resectum suum caput, ad duo passuū millia manibus tulisse, & occurrenti fortè matronæ cuidam velut depositum tradidisse & commédauisse, lib. ij. cap. xx.

S. Paulus Hispaniam Christo vindicauit, anno lix. S. Pet. Pont. Max. statim post primam suam satisfactionē, & apud Neronem purgationem; transitaque Gallia Trophimum Arelatæ, Crescentem verò Vien-

Viennæ Galliæ reliquit apostolos, auctore Adone Viennens. Hiero. in Cat. ij. Ti. iij. Rom. xv. Sunt qui existiment Hispaniam atque Lusitaniam, siue Portugalliã, vnicas illas Romanæ ecclesiæ bases fidei Christianæ initiatas, anno iij. & quod excurrit Claudij Imp. Christi, xl. opera studioque cum S. Pauli, tum S. Iacobi fratris S. Ioannis ab Herode Agrippa capite plexi Hierosolymis ante dies azymorū, S. Iacobo fratre Dñi Hierosolymitano episcopo, S. Pet. Pót. Max. Vide mihi Vaseū, Marinæū Siculū, Mariū Aretiū, Io. Bair. cap. j. decad. Asi. Fráncif. Taraph. Barcino. canonicū in Chronic. Primūq; S. Iacobi discipulū fuisse inquit Andaletū Almarizæ episcopū. S. Paulum totum orbē volucris instar peruolasse, testatur Niceph. Call.

Lugdunenses primū fidei Christianæ antistitem & apostolum sortiti sunt S. Photinum S. Ioannis apostoli & Polycarpi discipulum, deinde Irenæum, anno, & quod excurrit, xcix. Victore (ni fallor) Pont. Max. Traiano Aug. Decio & Grato Coss. auctore Greg. Turon. lib. j. hist.

Sub eadem tempora ciuitas Tolosana Saturninum, Turonenses Gratianū, Narbonen-

bonenses Paulum quendam, Aruernenses Stremonium, Lemouicini & Burdegalenses Martialem, Meldenses Sanctinum, Aurelianenses Altinum, Siluanctenses Regulum, Bisuntini Anthidium Nicetij collegam, Matisconenses Nectium, Lingonenses Senatorem, Senonenses Sauinianum, Potentianum, Altinum, Erdardum sacerdotes atque mystas sacros habuere partim Nerone, partim aliis atque aliis imperantibus; Carnotenses militiae Christianae ascripti sunt paedagogia Aduentini, Sauiniani, Potentiani & eius classis aliorum à S. Petro apostolo tempore Claudij illuc directorum, anno plus minus, xliiij. Biturigum regio, per illorum apostolorum discipulos Christo nuncupata est, Clemente Pont. Max. Domitiano Imp. anno, & quod excurrit, lxxxix.

In campis Catalonicis, apud Heduos, Trecentes, & alibi fidei incunabula ac rudimenta tradita sunt à S. Amatore Potentiani & Sauiniani Christi discipulorum auditore, anno xcix. Clemente Pót. Max. Tito & Vespas. Imp. Primus Catalonensium episcopus fuit Mennius.

Massilienses religionis prima elementa ac-

ta acceperunt industria Lazari, Maximini, Mariæ Magdalenaë, Marthæ & Marcelle suis sedibus & bonis exutorum, ferociente persecutione, quæ S. Stephanum abstulit, Tiber. Imp.

Aquensibus præfuit episcopus Maximinus qui Lazari domum baptizauerat.

Sub eadem tépora Andegauenses Christo videntur vendicati apostolis S. Defensore & Apothemio. fuit certè Tallassius sextus eius sedis episcopus in conciliis Venetico & Turonico primo, anno circiter cccxlvij. Leone j. aut Hilario Pót. Max.

Viridunenses hauserunt religionem à S. Sanctino S. Dionysij Areopa. discipulo, anno, aut paulo amplius, xcix. Domitiano Aug. Euaristo Pont. Max.

Baiocenses S. Exuperiû, Ebroicenses S. Taurinû episcopos à S. Clemète accepere.

Biturigum circumquaq; viciniâ ^{* Vr.} ^{Al. Vrfinus.} Vrsus, Nathanael et alij Christi discipuli erudierunt anno, & quod excurrit, lxx. Tit. & Vesp. A.A. Eleuthe. Pont. Max.

Britones, Normandos, Rothomagenses, Picardos, omnemque maris Oceani tractum instruxit, formauitq; fide S. Nicasius à S. Clemente illuc apostolus delegatus,

50 CONVERSIONIS GENTIVM
gatus, anno, & quod excurrit, xl. Imp. Nero. & post eum Firminus Ambianensium episcopus anno cc.

Rhemenfes, Sueffiones, aliiq̄ue & alij Galliāe populi, partim per Xistum, Simicium, Amanfiũ collegas, partim per Maternum, eiusq̄ue focios, ad fidem acciti sunt. fuerunt etiam in Galliam destinati Zacharias, Martinus quidam, Verus, Eucharis, Valerius, Mennius, Donatianus, Domitianus, & alij non pauci apostolorũ discipuli. Equidem haud certò scio, an vs̄p̄iam gentium (Italiã excipio) tot, tantiq̄ue apostoli euangelicã operã nauarint. Galliā S. Hieronymus vs̄que ad eò laudibus celebrat, vt cum Titanes, Centauros, Cyclopes, Cerbeos, Hydras, Chimeras, Minotauros, Cacos, Circes, Sirenes, Stymphalidas, Apros Erymanthios, Leones Nemæos, triformes Geryones, aliaq̄ue id genus, toto terrarum orbe, rerum prodigia atq; portenta sint nata, solam Galliam semper à monstris asserat fuisse immunem: vnum verò Vigilantiũ Barcinonensis ecclesiãe presbyterum, natione Gallum, pestilentissimã scabiẽ affricuisse, perpetuãq̄ue (inde vs̄que ad apo-

Lib. aduersus
Vigilant.

apostolos, primãq̄ue ecclesiarum apostolicarũ, quas diximus, fundationẽ) innocẽtiẽ inuississe maculã. Erat Vigilãtius suo generi respondẽs, & ex Celtiberis conuenis, & quasi Brutiis sicariis, & latronibus oriũdus, serpentis instar in ecclesias Galliarum stridẽs ac sibilans exufflabat virus contagiosum, teste D. Hiero. Inuẽctiua ij. in Vigilant. Neque facilẽ reperias citra illa D. Hieronymi, siue haud multo post Clodouei Criniti Christianiss. regis tempora, Gallos vnquam à fide religionẽq̄ue Christiana hauctenus descuiisse, vs̄que ad Io. Caluinum, qui toti ordini confusionẽ, pacatissimã patriã bellum, florentissimã prouinciã ærumnas & clades ac strages, elegantissimẽ constitutã Reip. tempestatem, ornatissimo semel, amplissimo, maximo regno inuexit perniciẽ, prãsentissimũq̄ue exitium, nisi numen aliud quod diuinum prohibeat.

Gallia Belgica olim complectebatur Mempiscum, Ambactos, Neruios, Hannoniam, Morinos, Lutzemburgum, Lotharingiam, Alfatiam, in qua Nemetes quoque siue Spirenses; Suetiam siue Heluetiam; Vectones, Arboracos, Celtiberos,

quos Cn. Pompeius, edomita Hispania, & Romam triumphaturus properans, ad rades Pyrenæi deposuit, atque reliquit; reliquumque Cantonum agrum, vsq; ad Allobroges, cis citraque Rhenum: eaque ditio vniuersa peragrata est, ac fide Christiana illustrata à S. Clemente S. Clementis Pont. Max. Ro. patruo: quod prodit D. Io. Schomer. presb. Deinde in Neruis Alosto conterminis & Morinis, vnde breuissimus in Britanniam, nunc Angliam, est traiectus (vti Tacit. & Iul. Cæs. meminerent) Marco Antonino verò & Luc. Aurel. Commodò A. A. Imp. auctore Antonino, Petro de Natalib. Iac. Meyero, fidei Christianæ religio est diuulgata, cum primis apud Taruannam, omnemque viciniam, antistitibus S. Fusciano, Victorico, Piatone, aliisque sociis, quos postea percēsebimus, anno, & quod excurrit, clxxiii. Pont. Max. Sotere. Acceperunt verò episcopū S. Eleutherium anno ccclxxx. ac denuò anno, & quod excurrit, v. xxx. Antimundum, Clothario Franc. rege Dagoberti patre, quo tempore. item S. Remigius D. Vedastum Atrebatibus episcopū dedit, vti ex Meyer. & Democh. probatum

S. Superior
Neruiorū e-
piscopus vni-
cū S. Seruati
Tungrorum
episcopo fuit
in Synodo
Agrippinensī
i. tempore Lu-
lij r. Pont.
Max. Constā-
tio A. anno
349.

tum est. Demum S. Augustinus monachus cum aliis aliquot à S. Grego. j. Papa in Angliam destinatus, procul dubio instar apostolorum, quibus moris erat, per quas transibant ecclesias eulogijs salutare, & pænesibus roborare, in primis Mēpisco totique Flandriæ euangelium prædicauit, priusquam in Dorouerensem ripam Oceani ex Iccio portu, siue Caletio transfretaret; qui fuit annus, ex quo Angli in Britanniam venerant, plus minus cl. Mauritio Aug. vti reperire est apud V. Bedam. Denique Flandria, quæ olim apud C. Tacit. Mēpiscus dicta fuit, Ambastorum quoque territorium, quos allegat Cæsar in comment. prima quidē Christianæ fidei tyrocinia à Clemente quem diximus, acceperunt: quæ siue persecutionum tyrannide oblitterata atq; deleta, siue temporum morumque nequitia, velut situ obducta, iterum temporibus Diocletiani reparata, iterumque per D. Antimundum firmata, postremò per S. *Audomarum anno, & quod excurrit, vj. lxxv. Rege Francorum Pippino, S. Amandum, Allouinum, siue Bauonem, Florebertum, Vismarum, Bonum, S. Aldegundem,

Lib. r. Angl.
hist. cap. 23.

Al. Othmarī.

dem, S. Gertrudem, aliosque Pippini de-
 mum posteros, S. Amandi in fide alum-
 nos, vt habent Meyer. Democh. & Milo
 monachus clarus anno viij. lxx. qui scri-
 bit Gandauum id temporis pagum vi-
 cumq; dumtaxat fuisse, & arbores isthic
 Deorum instar coli solere. Sunt qui aiant
 Tornacenses Melchiade Pót. Max. Chri-
 sto nomen dedisse sub Constantij Chlori
 Constantini M. patris, quem Christianú
 fuisse omnes historici asserunt, tempora,
 & per S. Theodorum, Chrysolium, Eleu-
 theriú, Medardum, aliosq; Piatonis col-
 legas, salutis vnda lustratos anno, & quod
 excurrit, cccxx. Sortiti sunt verò episco-
 pum anno circiter v. xxx. quo tempore
 vna erat sedes episcopalis Viromãdensiú,
 Nouiomésium & Neruorum siue Tor-
 nacensium. Cœperunt autē habere pro-
 prium anno m. cxlvj. Eugen. Pont. Max.
 D. Anselmú. Atrebatéses & Cameracen-
 ses dicuntur item apostolos habuisse pri-
 mùm Diogenem téporibus Alarici Go-
 thorum, aut certè Gésérici Vandalorum
 Regum Teuthonum, deinde S. Remigiú,
 Vedastum, Dominicum, Gaugericum,
 anno plus minus v. xl. Hormisda Pont.
 Max.

Olim Gant
 secundū Ai-
 moium.

Al rick.
 Gauss rick.

Max. Anast. Imp. quo æuo in Scotia S.
 Brigida prodigiosa rarâque admodū san-
 ctitate celebris fuit. Deniq; S. Vedulphus,
 qui Clotharium Christianissimi Clodo-
 uei filiū fidei inauguraui, paulo post se-
 dem episcopalem Atrebatō Cameracū
 transtulit, aut, si mauis, vnam in duas re-
 cudit, fuditq;: id quod apud Christ. Mass.
 Democh. & in Prouinciali Atrebat. &
 Camerac. legere est.

Treuiri, Vbij, siue Agrippinenses, qui
 nunc Colonienses, Aquifgranenses, Tun-
 gri, Hasbani, Landi, Luppilij, vnde Pippi-
 num & Carolum Mag. ferunt oriundos,
 Traiectenses ad Mosam, totus Eburonū
 ager siue hodie Leodiensium, Dionantū
 quæ & Theodonis villa, Namurcum, lo-
 caque vicina, opera S. Materni, Eucharj,
 Valerij, Mennij, à S. Petro in Gallias de-
 stinatorum, fidei Christianę auspicia cœ-
 perunt, Nerone Imp. anno, & quod ex-
 currit, xcviij. vti habent Placentius in Ca-
 ta. episcoporum Tungrens. Brusthem.
 Democh. & annales Leodiens.

In caussa certè D. Cœcilianii episcopi
 Carthaginensis de traditione sacrorum
 codicum, aduersus calumnias crimina-

56 CONVERSIONIS GENTIVM
tionesque Donatistarum diiudicanda af-
fuit. S. Maternus episcopus Agrippinensis
Miltiade Pont. Max. Constantino Mag.
Aug. Imp. in concilio Lateranensi, & Cæ-
cilianus à xix. episcopis insons inculpatusque; census est, & Donatistæ cauillatores
condemnati. Meminit eius synodi D. Au-
gust. epist. clxij. clxvj. & aliàs subinde: quã-
tũ verò laboris hac in re exantlarit aduer-
sus Donatistas, nemo nescit qui vel à limi-
ne Augustinum salutarit (vt sic dicam)
vel primoribus labris eius volumina gu-
starit. In illa verò historia de lite Donati-
starum cum Cæciliano, id obiter notan-
dum existimaui, Constantinum Mag. ta-
xauisse cum primis Donatistarum inso-
lentiam, quòd negocium ecclesiasticum
retulissent ad forum iudicemque profa-
num, deinde conuictos mendaciorum, &
Augustum principem appellantes, repul-
sam denũciauisse: quod scribit D. Optat.
Mileuit. l. j.

Metensibus fidei religionisque; antistes
fuit annos xxv. S. Clemens Roma. anno
& quod excurrit xl. S. Petro Pont. Max.
Caio Calig. Imp. Clemète verò Romam
euocato suffecti sunt in eandem cathedrã
Cele-

Celestius, Felix, Patiens, & alij, qui cunctã
Lotharingiam plurimis fanis sacrisque; de-
lubris ornarunt: id quod in ipso Prouin-
ciali reperire est. Suberant verò id tempo-
ris Argentinates & Alfatij Metensium e-
piscopo, teste Gasp. Bruschi. Moguntinis
ad fidẽ reducendis operam dedit S. Cre-
scens, al. Crescentius S. Pauli discipulus,
anno, & quod excurrit, lx. Nerone Imp. S.
Petro Pont. Max. quod prodit Gaspar
Brusch. Erat porrò ea ætate vnus episco-
patus Moguntinensis & Vormaciensis,
eademque diocesis. Denique S. Bonifa-
cius ex Anglicanis regibus oriundus, pri-
mum monachus, hinc primus archiepi-
scopus post multos exantlatos labores in
predicando per omnem Germaniam eu-
angelio, à Grego. iij. Põ. Max. creatus est,
Pippino & Carolomanno Franc. Reg. an-
no, & quod excurrit, vij. Idem Germaniẽ
apostolus Herbipolensem, Eystetensem,
& Frisingensem episcopatus, opitulante
Carolo Mag. instituit anno plus minus,
vij. xlv. Germaniam omnem cum paga-
nismo, tum Arianismo, quibus non parũ
laborabat, expurgauit. Postremò quum
Moguntinensem ecclesiam xxxv. annos

To. 1. de epi-
scopis Ger-
man.

adminiftrasset, Frifonibus euangeliū de-
prædicans, martyrium subiit anno vij.
liij. Sigeberto, Gaspar. Bruff. Democh.
testibus. Tullenfes habuere apostolum,
fuæque in Christum fidei primum an-
tistitem S. Mansuetum S. Petri apostoli
discipulum S. Clementis collegam origi-
ne Scotum, anno, & quod excurrit, lx.
Imp. Nerone: quod legere est apud De-
moch.

Auftrariam & Alfatia vniuersam, cum-
tumque Argentinatam, Basileam, Hel-
uetiam, & Cantonum populum omnem
vltra citraq; Rhenum, S. Pet. Pont. Max.
Nerone Imp. anno, & quod excurrit, lv.
S. Euchar. Matern. Valer. aliique id ge-
nus apostolici viri Christo eiusque nomi-
ni ac fidei afferuere. Verum relapsi illi
partim in idolomaniam, partim in Aria-
nismum, per S. Amandum Traiectensem
episcopum ad orthodoxiam sunt reuo-
cati, Clodoueo & Clothario Francis im-
perantibus, anno, & quod excurrit, ccccc.
Vti ex Gasp. Bruff. Surio, Democh. li-
quet. Prædicauit etiam isthic Leodega-
rius Francus teste Laz.

In Boiis siue Boiariis, nunc Bauaris,
Chu-

Churiensibus, atque Rhetiis, apostolum
egisse ferunt Lucium quendam, quem
nonnulli Simonem illum Cyrenæum fuisse
contendunt, qui vnà cum Christo cru-
cem gestauit, quem Ratisponæ, Salisbur-
gi, Augustæ Vindelicorum, & Churia
prædicauisse, satis in confesso est, anno, &
quod excurrit, cliij. Alij Lucium hunc
Britanniæ regem esse asserunt, patria ob
fidem regnoque extorrem, Eleuthe. Pót.
Max. Seuero principe, anno, & quod ex-
currit, clvj. Eius Lucij postea memine-
rimus. Churiensium primus episcopus
extitit S. Azimo, qui interfuit Synodo
Chalcedonensi, Leone Pont. Max. Mar-
ciano Imp. anno plus minus cccclij. Vi-
de mihi Gasp. Brusch. Democh.

*Britannia, quæ nunc Anglia, concessit
in fidei religionisque Christianæ senti-
entiæ Eleutherio Pont. Max. Marco Antoni-
no verò & Aurelio Commodo fratre
Imp. AA. Lucio rege, Aristobulo, Fu-
gatio, & Damiano apostolis, anno secun-
dum V. Bedam, clvj. aut quod magis
placet Hectori Boëth. clxxxvij. Eam verò
fidem indeprauatam tenuisse insulam
vsque ad Diocletiani & Maximia. ty-
ranno-

Al. Brethan-
nia.

Lib. 1. hist.
Anglic. cap. 4
Sigebert.
Prosop. De-
moch.

rannorum Imp. tempora testatur V. Beda, & quidem Scoti, Picti, Hyberni, cæteriꝛue eius climatis insulares, videntur eodem tempore fidem accepisse, sed episcopum non ita, si V. Bedæ credendum est. Putat enim Scotis primum episcopum fuisse Palladium diaconum, Pót. Max. Celestino, Theodo. Iunio. Imp. anno ccccxx. Vel iuxta D. Prosp. in Chro. ccccxxxiiij. Basso & Antiocho Coss. Labefactarant siquidem non parum omnē Britonum prouinciã Pelagius, Iulianus, Celestius, & alij quidam; eamq; ob causam Celestinus Papa S. Germanum Antistodoresem & Lupum Trecentsem episcopos illuc destinat, & Scotiæ antistitem præficit quem diximus Palladium anno ccccxxxiiij. Non desunt tamen qui existiment Scotos episcopum habuisse D. Palladium, siue illum ipsũ, siue eiusdẽ nominis alium, Victore Pont. Max. Antonio Caracalla Imp. & Seucero, rege Donaldo, anno, & quod excurrit, cxcvj. Is Donaldus primus omnium regum Scotiorum cudit nummos, eosq; cruce esse insignes voluit, velutq; religionis tessera censeri. Et fortẽ hæc religionis mutatio medietandæ

tandæ contra Romanos rebellionis occasionem dedit. Nam id temporis Britones à Romanis defecisse probatissimum est, eisq; bellum intulisse Seuerum, quem Eboraci Britaniæ mortuum testatur Euseb. Cæs. in Chro. aliiq; historici. fuisse enim sepenumero ipsos Palatinos ac Augustales prouinciarum præfectos fide imbutos Christiana, etiam apostolorum temporibus, literis diuinis, cum veteris, tũ noui testamenti compertum est; vnde non solum familiæ, verumetiam integræ prouinciæ eandem induerunt & opinionem & religionem. Quum verò reciproca vicissitudine pro insularium cum inconstantia, tum malitia, dudum nũc religio, mox superstitio rerum potiretur, denique anno v. lxxxij. Imperatoris Mauritij anno xiiij. aduentus Anglorũ in Britannia anno circiter cl. D. Greg. Papa diuino instinctu admonitus, misit in Angliã S. Augustinum monachũ, cum aliis aliquot eiusdem instituti viris; vt gentem barbaram partim gentilismo prisco, partim Arianismo, demum Pelagianismo corruptam, cultiorem meliorisque frugis redderent, omnemq; vsque ab radicibus barbariẽ extir-

extirparent. Picti itaque culturæ euangelicæ accommodarunt aurem, & ad mansuetudinem Christianam perducti sunt anno, & quod excurrit, cccccxxx. per D. Columbanū presbyterum Scotū, vel, vti aliis placet, Hibernū, Bridio rege, Iustino ij. Imp. Gregor. j. Pont. Max. Tametsi pridē indefessam operā illis in fide excolendis nauauisset S. Miuanus Venedola Britannus anno plus minus cccc. Theodo. seniore, aut certē Arcad. & Hono. Imp. AA. Anastasio Pont. Max. Scotos quoq; è schismate reuocauit S. Hebertus Anglus anno vij. xvij. grassantibus Imperatoribus Constantin. passim in iconas.

Saxones Orientales ad fidem Cathol. redierunt anno, & quod excurrit, ccccc. lxx. industria S. Melliti primi Londinensis episcopi; deinde S. Iusti episcopi, & S. Vvilfridi episcopi Eburicensis, rege* Siburto & Carpinaldo fratribus Catholicis. Demum Anglosaxonibus Orientalibus siue Clunocensibus in fide Cath. firmandis rerum sategit S. Felix episcopus Hono. j. Pont. Max. anno, & quod excurrit, cccccxx. Imp. Phoca.

Nordanhumbri, id est, Septétrionales, seu

seu Aquilonares Anglosaxones, receperunt orthodoxyā primū prædicantē S. Iusto episcopo, ac eius deinceps discipulo S. Paulino Italo, rege Eduino vnā cū tota domo Baptismi Sacramento abluto, Pōt. Max. Bonifacio ij. Mauri. Imp. anno, & quod excurrit, cccclxv. Fuit item apostolus occiduis Anglosaxonibus S.* Byrinus episcopus à S. Asterio episcopo Genuensi cōsecratus, Tyingilfo apud eōs principe, Hono. j. Pont. Max. anno aut amplius vj. xxiiij. Regna Beruiciæ & Deiræ in vnum Nordthumbrie coaluerūt anno plus minus v. vij. Middelangli, id est Mediterranei, docti & baptizati sunt in fide ortho. à S. Finano episcopo, principe Penda, qui statim vt hac fidēi gratia donatus est, eam suis Merciiis, ex quibus erat oriūdu; communicauit, eisq; sacerdotes episcoposque ordinari curauit anno, & quod excurrit, vj. lv. Rege Osuui, Cōstantino Heraclij A. filio Imp. aut certē Heracleona & Martina nouerca A. A. Pōt. Max. Theodoro. Vti prodūt V. Beda, Hector Boëth. Democh. Prosp. Palmer. Hiberniæ diu olim vnā cū reliqua Britānia ad fidē vocatē j. episc. destinatus est S. Patricius, à Romanis ita dictus

Affuit Iustus legatus Gallicæ Synodæ Aquileiensis Damaso Pōt. Max. anno 420.

Al. Berinus.

Ado Viennef.

Al. Geberto.

Mic Galba
imperii imo
tyrannidem
inuasit anno
71. teste Eu-
feb. in Chro.
postea capite
truncatus in
medio Roma-
nq; vrbis foro.

64 CONVERSIONIS GENTIUM
dictus ob morum ciuilitatem urbanita-
temque natione Brito, Scotorum à S. Pal-
ladio secundus episcopus. Is ut efferu in-
cultumque populum metu percelleret, mi-
toremque redderet, præmissis ieiuniis &
precibus, pœnas eis inferorum ostendit.
Vnde Purgatoriû Patricij est vocitatum
vulgo. Incidit istuc in annum v. liij. Vigi-
lio Pont. Max. Iustinia. j. Imp. teste Vin-
centio, aut, ut alij volunt, anno ccccxxxij.
Celestino Pont. Max. Theodo. Iunioris
Aug. Orchades xl. Britannia infula, præ-
ter apostolicos illos viros primos, qui totû
orbem habitabilem cursim fide instruxerunt,
primum symmysten episcopum
funt nacti S. Seruanum Scotum S. Palladij
archiepiscopi auditorẽ, anno, & quod ex-
currit, v. xlv. Pont. Max. Agapeto, Iusti-
nia. j. A. Britannia olim in multos regulos
erat distributa, eoque difficilius aut fidem
accepit, aut tenuit, seruauitque acceptam.

Quoties autem Britonum provincia
fidem repudiarint, quomodo iterum re-
pudiatam receperint: quam pij Reges
isthic fuerint, quam S. Petro & Romana
ecclesie deuoti, quata sanctitate præluxerint
alijs episcopi, quatis virtutibus excel-
luerint

Iuerint monachi: denique quantum isthic
promouerit bonorum Regum pietas, fi-
dei que prorogarit pomaria, quantum re-
mouerit impietas, & V. Beda in suis an-
nalibus profequitur, & rerum euentus,
temporumque series declarant. Hinc S.
Hiero. Britanniam vocat fertilem tyran-
norum prouinciam.

Epist. ad Cte-
siphontẽ cõt.
Pelagiũ Brit.

Britannia totius Occidentis omniu in-
sularum maximam, olim Valentiniano j.
Imp. ingressi sunt Angli origine Saxones
anno, & quod excurrit, cccix. Damaso
Pont. Max. suoque de nomine Angliam
appellarunt, eamque fide dudum ab apo-
stolicis temporibus suscepta, exuerunt,
flamma & ferro permiscetes omnia. Du-
dum antea quoque anno cclxxxvj. Dio-
clet. & Max. Imp. Francos ac Saxones
Britannis fuisse infestos testis est V. Beda
& Aimoinus alibi: fuisseque olim veteri
Britannia nomen Albion, affirmat, mul-
tisque cum episcopis & martyribus & re-
liquo clero, tum monastica vite professo-
ribus celebrem: id quod tot episcoporum
siue Scoticorum siue Anglicoru, qui pas-
sim per vniuersam Germaniam ecclesijs
præfuerunt, exemplis manifestum est. Bri-

Lib. 1. cap. 6.
& 1. & 14. &
lib. 4. cap. 77.
78.

tannia Straboni à Britone rege, Angliã ab Angela Francorũ Saxonũq; regina, Albiõ ab albis rupibus mari vndique ablutis & albicatibus nuncupata, primum quidem igitur Aristobulum, siue illum, cuius meminit S. Paul. quod Dorotheo probatur, siue alium, vnum certè ex lxxij. discipulorum classe apostolum est naçta, anno, & quod excurrit, xcix. Clemente Põt. Max. Domitiano Imp. A. Deinde Fugarium & Damianum, qui ordinem hierarchicum ecclesię isthic fundatę ab illo inchoatum constituerunt, sanxeruntq; more nimirum apostolico.

Primas enim Anglię archiepiscopus Cãtuariensis Legatus natus corepiscopos suffraganeos olim habuit xx. archiepiscopos vnum & alterum, præter Metropolitanas Hiberniã iam Irlandiã, & Scotiã.

Primus episcopus post illa felicissima sanctissimaq; apostolicorum episcoporum tempora, post Diocletiani tyrannidem, post sopitos Pelagij, Agricolæ, Seueriani, aliorumq; eius farina, restinctosq; ignes, S. Augustinus Dõrouerensem administravit ecclesiam; deinde Cantium commigrans, veteremq; expurgans ecclesiã,

confe-

consecrato illic Laurentio, primariam totius regni esse iussit, Edelberto rege, Tiberio ij. A. Benedicto Pont. Max. anno, & quod excurrit, cccclxxvij. S. Rusticus episcopus Londinensis fuit in ij. Concilio Arelatensi, Syluestro Põt. Max. anno ccc. xxvj. Volusiano & Anniano Coss. D. Constantin. Mag. A. Londoniensium primus archiepiscopus fuit S. Mellitus, Eboracensium Metropolitanus fuit Paulinus, siue Nordanhumborum, cui successit S. Aidanus Scotus apostolus Lindisfarnensis, idemq; episcopus ibidem. Roffensium primus antistes fuit Romanus à S. Iusto ordinatus, Candidæ casæ vel Pictorũ Australium & Beruiciorum S. Nima, Dorcestrensiũ S. Acila, Merciorum Diurna Scotus, Hinciorum Tatfridus, Lindiffensium apud Mercios ac Mediterraneos cõmunis episcopus fuit Sexnulfus, monachi omnes. Erãt autem ex constitutione Grego. Papæ, singulis Metropolitanis xij. episcopi suffraganei.

Primas Scotiã archiepiscopus S. Andree, item diu olim habuit episcopos suffraganeos xij. quos repudiatos, restituit Xistus iij. Pont. Max.

Hibernia dimidio minor est Anglia, & ætate posterior fidem accepit, attamen & plures habet Metropoles, sed eive archiepiscopales, & religionem tenet constantius: Anglia perpetua mobilitate sursum, deorsum, ventis inconstantior, affectu magis quàm ratione mouetur, sui oblita, suæque religionis parum memor, quam ab Apostolis, quos diximus, olim tam obuiis animis pariter atque vlnis accepit.

v. Bed. lib. 1.
C. 29.

In Hibernia sunt interim quatuor Metropolitæ seu archiepiscopi, singuli sortiti xij. pro sanctione antiqua, episcopos suffraganeos. Omisi interim Constantium Chlorum, Constantinum M. Maximum tyran. Christianos, Britannos natione & professione catholicos, S. Vrsulam cū xj^m. suis, Imp. Gratia. vel Arcad. & Hon. A. A.

Hactenus de gentium illarum, ad quas ipsimet apostoli eorumve discipuli penetrarunt, vocatione, istec ita habentur. Iam nunc quomodo & per quos, Imperatoribus ipsisque principibus A. de fide Christianaque religione insinuatum sit, & quâdo reliqui postliminio populi in eandem fidem conspirarint, persequamur.

Tiberius A. Imp. cuius anno xv. passus est

est Christus (vti Tertull. & alij scribunt) Senatus populusque Romanus de Christo, eiusque cum doctrina, tum miraculis certior factus fuit, scriptis à Pontio Pilato Iudææ præside literis eodem imperij Tiberij anno, id est, Christi xxxiiij. id quod produnt Euseb. Cæs. eccle. hist. lib. ij. cap. ij. in Chroni. Nicepho. Call. lib. ij. cap. viij. Georg. Cedren. Io. Zonar. Ado Viennens. Paul. Oros. lib. vij. cap. iij. Tertul. in Apologet. aduersus gētes cap. v. Refert Niceph. Call. Mariam Magdalenam, item Romam contendisse, resque Christi ad Tiberium cont. Pilatum retulisse.

Lib. cont. Iudgos. Niceph. Grego. lib. 8. de Pasc. Cor. rect.

Apud Caium Caligulam A. de Christo relatio facta est in primis per L. Vitellium Syriæ præfectum, subornatum à Lazaro, aliisque siue profanis, siue ecclesiasticis in Christum credētibus, qui iniuriam à Pilato Iudææ præside Christo illatam, cum scripto, tum ore tenus apud Vitellium cum primis, deinde apud Imp. AA. Tiber. & Caium deposuerant. Vnde & Romam purgandi sui ergo Pilatum euocatum, caussa verò cadentem sibi manus intulisse, testes sunt historici vniuersi. Deinde

Lib. 2. cap. 10

Niceph. Ibid.

Caio quoque relatio de Christo, eiusque gestis facta est anno plus minus xl. per Philonem illum Iudæorum disertissimū, de quo abiisse in prouerbiū refert D. Hieron. Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat. Iterū anno plus minus lv. per regē Agrippam Iudæorumque procuratorem Cumanum, secundo per Felicem præsidem & Tribunū Lisiam, Claudius Imp. A. de Christo relationem accepit. Per Festum, Albinum, Cestium Florum eiusdē provinciae, seu prætores Augustales seu præsides, per Luc. Ann. Senecam præceptorem suum anno, & quod excurrit, lx. Nero Imp. per Flaviū Iosephum, Quiri. Ascon. Pedianum, aliosque eius temporis annalium hystericos cum primis, tum Iudices & exarchos regionum Titus & Vespas. AA. Imp. anno aut circiter lxxx. per Fla. Iosephum, Egesippum histor. Herennium Graniam Asiæ proconsulē, Brutium martyrum Christianorum scriptorē notarium, & alios atque alios, aliarum aliarumque provinciarum seu præsides, seu præfectos, Domitianus Imp. A. anno plus minus xc. Neque operæ precium est hic recensere Seianos, Flacc. Emilios, Guffo,

Fado,

Fado, Sergios Paulos, Lisbios, Lentulos, Plinius, Ægeates, Stratocles, Cumanos, & cæteros provinciarum quarumque vel in Asia, vel India, vel Africa, vel Europa, toto (inquam) orbe, qui id temporis Romanis parebat, seu prætores Augustales, seu præfectos, quorum intererat quicquid rerum vbiuis locorum, gētiumve ageretur, Imperatori A. Senatui populoque Romano perscribere. Neque mihi commemorandos existimo Athenagoras, Iustinos, Quadratos, Aristides, Agrippas, Melitones, Theophilos, Apollinarios, Tertullianos, Tatianos, Bardesanes, Irenæos, Dionysios, Clementes, Miltiades (vt apostolos quoque omittam) ac reliquos eius classis seu antistites, seu religionis Christianæ principes viros, qui multis voluminibus Apologiisque editis pro Christiana fide, gentilium errores, Græcorumque affectiones refutarunt. Res siquidē Christianas vniuerso mundo liquidissimè notas fuisse, hac tum ætate vel isthoc argumento licet colligere. Singulis nanque provinciis præter illos siue Cōsules, siue Proconsules, siue Proreges & Exarchos, creabantur quoque quinquennio Censores,

E 4

qui

72. CONVERSIONIS GENTIVM
 qui Iustrum diu olim à Tarquinio Prisco
 institutum anno vrbs plus minus, cxxxv.
 Olymp. xlv. ac deinceps obseruatum, cen-
 sumque ciuium Ro. indicere atque ha-
 berent, vti ex tabulis Romæ Capitolinis,
 quas nuper vidimus, compertum est. Erant
 (inquam) præterea Chartophylacij & ta-
 bularij fisci, quorum Suet. in suo Augu-
 sto & Domitiano, Julius Capitolin. in Cæ-
 sare, Abdias Babylonius lib. vj. Theodo-
 rus Balsam. Patriarcha Antiochen. Gre-
 go. Turonic. lib. v. vj. viij. hist. Franc. & Ni-
 cepho. Call. meminerunt, qui censu bona
 pariter & singulorum nomina, in codices
 referebant. Iam verò facultates Christia-
 norum publicari, ipsosque aded proferri
 à tyrannis solere, nemo est qui ignoret, qui
 vel lippis oculis apologeticos, quos retuli-
 mus, inspexerit. Postremò etiam nostris
 nostrorum cura incessebat. Iam enim in-
 de ab Apostolorum temporibus Linus, Cle-
 tus, Clemens Ro. Anacletus, Euaristus &
 alij Pont. Max. singulas dioceses atque
 episcopatus in septem regiones distinxe-
 runt seu titulos, & adhibitis episcopis qui-
 busque septem diaconis, propter stylum
 veritatis obseruandum. Singulis verò re-
 gioni-

In Comment.
 circa tit. 3.
 Photij patri-
 arch. Con-
 stant. lib. 1.
 hist. ec. cap.
 11. Eutrop.
 & Fl. Vopisc.
 de Aureliano
 Imp.

S. Clemens
 exulans apud
 Pontiam in-
 sulam fertur
 extruxisse ec-
 clesias 75.

gionibus præfecerunt presbyteros primùm
 quidem singulos, quos demum glifcente
 fidelium multitudine sacerdotumque; au-
 cto numero Higino Pót. Max. vocare cœ-
 perunt Cardinales, siue Primarios. Cæterum
 parochiis singulis singuli clerici alij ad-
 moti sunt, quos hodieque Pastores ap-
 pellamus.

Illis porro presbyteris, additi septem dia-
 conis: his quoque septem notarij qui, in
 sua quisque regione, primùm baptizan-
 dorum, quorumque nomina sacris codi-
 cillis exciperent, deinde res gestas marty-
 rumque; agones, ac certamina examuffim
 conscriberent: id quod apud Damas. Pót.
 Max. Cypria. Onuphr. Pata. aliosque; scri-
 ptores classicos conspicuum est.

Anastaf. Bi-
 bliothecar.
 Democh.

Propagata autem latius Christiana re-
 ligione & tituli auctiores facti sunt, fre-
 quentioresque; & Presbyteri & Diaconia.
 & quia ecclesia iuxta Dominicam spon-
 sionem erat proroganda vsque ad omnes
 fines mundi, regiones & numero plures
 & intercapedine vastiores sunt redditæ.

Nam vt aliquid hac de re dicam, quo
 nostri intelligant, quàm magna sit domus
 Dei, & quàm ingens locus possessionis eius,

74 CONVERSIONIS GENTIVM
quamque sit fortis columna, ecclesia Dei
viui, quam Christus acquisiuit sanguine
suo, contra quam portæ inferi nunquam
sunt præualitura, Romanus quidem pon-
tifex præter communes quinque patriar-
chales vrbis ecclesias, vnam indigenam
totius orbis matricem atque parentem,
quatuor peregrinas, quatuor mundi par-
tes, orientem, occidentem, meridiem, se-
ptentrionem referentes, Constantinopo-
litanam, Alexandrinam, Antiochensem,
Hierosolymitanam, præter communes al-
ios quosque suffraganeos in partem soli-
citudinis accitos per omnes ecclesias; ha-
bebat præterea (inquã) Pont. Max. Roma.
oçto episcopos qui Archiepresbyteri dice-
bantur statim post apostolorum tēpora Hy-
gino Pont. Max. anno cxlij. ceu Cardina-
les, Ostiensem qui Papã consecrat, Vale-
tiensem siue Vellethesem, Albanensem, Tus-
culanum, Portuensem, seu S. Ruffinæ & Se-
cundæ, Tiburtinum, Reatinum, Sabinensem, ta-
metiã aliter paulo eas enumeret Onuph.
easque septē dūtaxat, duab⁹ in vnã cōflatis.

Campania, cuius patriarcha est Ostien-
sis, fortiebatur episcopos suffraganeos x.
Anagninensem, Saginensem, Ferentinensem, Ala-
trinenf.

trinenf. Verulanenf. Terracin. Soron. Fun-
dan. Aquitan. Gaietan.

Regnum Siciliae præter Papales, habe-
bat tres Metropolitas, quorum primus Pa-
normitanus tribus præest suffraganeis, A-
grigentino, Mazarenfi, Mileuitano siue
Malteno: secundus duobus corepiscopis
præficitur S. Marci, & Miletensi, siue, vt
alij vocant, Syracusano & Cathanési: ter-
tius Metropolitans, item duos habet epi-
scopos Suffrag. Syracus. & Catha. vel, vt
alij vocant, S. Marci & Miletens.

In Calabria erant iij. ecclesie Metro-
poles: prima Reginensis, habetque viij. Suf-
frag. secunda vnum; tertia nullum; quar-
ta quinque, aut secundum nonnullos septē.

In Apulia sunt archiepiscopi xv. pri-
mus Confanus habet v. Suffrag. secundus
Acherontinus v. Tertius Tarentinus ij.
Quartus Matinensis seu Casinensis nemi-
nem: Quintus Brundensis vnicum: Sextus
Idruntinus, v. Septimus Barësis xij. Octa-
uus Tranensis ij. Nonus Sipontinus j.
Decimus Beneuentanus siue Terrę labo-
ris xxiiij. Vndecimus Salernitanus v. Duo-
decimus iij. Decimus tertius Surrentinus
iij. Decimus quartus Neapolitanus v. De-
cimuf-

76 CONVERSIONIS GENTIVM
cimusquintus Capuanus viij. In Tuscia
Corsica archiepiscopus Pisanus habet epi-
scopos Suffrag. vj.

In Tuscia, quæ est patrimonium S. Pe-
tri ex libera donatione, sunt episcopi xxv.
Suffraganei Papæ.

In Aprucia sunt ecclesiæ Cathedrales
eædemque episcopales viij.

In Umbria seu ducatu Spoletano sunt
antistites x.

In Marchia Anconitana xiiij.

In Romandiola iiij.

In territorio Ianuensi viij.

In Sardinia iiij.

Archiepiscopus Tauritanus præest e-
piscopis Suffrag. viij.

Archiepiscopus Alborensis iiij.

Archiepiscopus Rauennas habet sub se
episcopos Suffrag. xv.

Archiepiscopus Mediolanensis xviiij.

Patriarcha Aquilegiensis v.

Archiepiscopus Paduanus xiiij.

Patriarcha Gradenfis vj.

Archiepiscopus Iadriensis v.

In Sclauonia archiepiscopus Spalaten-
sis ix.

Archiepiscopus Ragusinensis viij.

Archie-

Archiepiscopus Antibarenfis ix.

In Hungaria Archiepiscopus Strido-
nensis seu Strigoniensis vj. Nam Domnũ
Stridonensem affuisse in Concilio Nice-
j. certum est.

Archiepiscopus Colocensis viij.

In Polonia Archiepiscopus Guerzen-
sis x.

In Hispaniis apud Aragonos, archiepi-
scopus Terraconensis viij. habet episco-
pos Suffrag. Archiepiscopus Cæsaraugu-
stanus v.

Archiepiscopus Toletanus viij. estque
Hispaniæ primas.

Archiepiscopus Cõpostellanus xj. Ar-
chiepiscopus Hispalensis, siue Siuiliæ vj.

In Regno Portugalliæ siue Lusitaniæ,
quod diuulsũ ab Hispania propriũ regẽ
habere cõepit anno m. cx. Alfonso Hen-
rici comitis Lotharingiæ filiũ, teste Blõd.
Fla. lib. ij. Geogr. Archiepiscopus Bracca-
rensis Metropolitanus olim ix. Archiepi-
scopus Vlysbonæ, quæ ab Vlysse condito-
re nomen sortitur, olim Olyssippũ, de quo
Strabo lib. iiij. & Plin. lib. iiij. cap. xxj. ha-
bet episcopos Suffraganeos vj. vt omittã
cxxx. Monasteria opulētissimè dotata, &
pluf-

78 CONVERSIONIS GENTIVM
plusquam m.cccc.lx. ecclesias parœchia-
les quæ istic alibi xij. leucarum latitudi-
nis, itemque totidem longitudinis spacio
esse referuntur in Lusitania interamni ma-
gno antiquæ pietatis religionisque argu-
mento.

In regno Granatenſi Archiepiſcopus
Granatæ habet epiſcopos Suffrag. iij.

Non feram hic petulantiam noſtratiũ
hereticorum, qui vulgo perſuadere conã-
tur, Hiſpaniam, & præſertim Granatam,
eſſe in fide nouiciam, quum Concilium
Elibertinũ Granatę ſit habitum à xix. epi-
ſcopis circa tẽpora Concilij Nice. j. Con-
ſtant. Mag. Imp. A. Sylueſt. Pont. Max. itẽ-
que Concilium Toletanum j. à totidem
patribus initum Arcad. & Hono. AA. Sti-
licone Coſ. Innocent j. aut Zozimo Põt.
Max. anno plus minus ccccxij. vt præ-
teream reliqua Concilia Toletana, Cæ-
ſarauguſtana, & alia quæ retro temporibus
coiẽre: deinde de Priſcillianiſtis &
Gnoſticis, Marco Ægyptio auctore ac præ-
ſide, ſumptum ſupplicium, Idacio & Ita-
chio epiſcopis Hiſpanis Maximum im-
pendiõ vrgentibus, vt habet Seue. Sulpit.
& alij.

In

In regno Britaniæ archiepiſcopus Can-
tuarieſis olim præfuit epiſcopis xx. Suff-
raganeis, eratque Legatus natus quem
vocant. Archiepiſcopus Eboracenſis tri-
bus.

Reliquã Britannia, Hiberniam, Scotiã,
vtraque Daniam, ſiue Daciam, nunc Va-
lachiam, Noruegiam, Suetiam, Germa-
niam omnem, vniuerſamque Galliam
compendij cauſſa pertranſeo, quorũ no-
minatim epiſcopos Sebaſt. Muſter. Gaſp.
Bruffch. Grego. Turo. Gagui. Regin. Si-
gebert. Democh. & alij memorant.

Patriarchatui Hieroſolymitano præter
Metropolitanos v. erant. iij. Suffraganei,
& quidem Metropolitæ primus Cæſa-
ræenſis in Palæſtina imperabat epiſcopis
Suffrag. xix. Secundus in Nazareth Ga-
lileæ gentium ix. Tertius in Arabia deſer-
ta Moabitide xij. Quartus in Syria ſeu
Arabia Catholicorum xxxv. Quintus in
Lydia, ſiue Cappadocia, xix. omitto inte-
rim epiſcopatum Thabor & eos qui ſunt
in petra Caracha & monte Sinai.

Patriarcha Antiochenſis vtebatur Ar-
chiepiſcopis Suffraganeis xj. epiſcopis pe-
nẽ infinitis.

Patriar-

Patriarchatui Cōstātinopolitano sube-
rant archiepiscopi Suffrag. vj. Metropolita-
tæ episcopi xv.

Patriarcha Alexandrinus toti Ægypto
præfectus erat, archiepiscopis & episcopis
compluribus quos enumerare longū est.
Nam S. Marcum apud Cyrenem, Ptole-
maidem, reliquamque Pentapoleos re-
gionem, tum Lybiam, Marmaricam, Am-
monicam, cunctamque Ægyptum eccle-
sias fundauisse, clericorum gradus omnes
& episcopos constituisse, ex scriptore il-
lius vitæ, & ex historiis clarum est. Hisce
rationibus facili coniecturaque certissi-
ma consequimur (vt ad id vnde digressi
sumus reuertamur) neque per Reip. pro-
fanæ Satrapas, neque per Christianæ re-
ligionis antistites, omnemque Panopliā,
tum ordinem Hierarchicum ecclesiarū,
res Christianorum obscuras esse licuisse.
Atque vtinam, vt alia transeam, illos no-
tariorum sacros codicillos haberemus,
aut certè Chartophylaciorum tabulas;
ego certè eos pluris quàm omnium se-
mel Cræsoforum opes, quàm Augustorum
felicitates, quàm Sibyllina folia, quā Fa-
stos triumphosque Coss. Capitolij Ro.
æsti-

æstimarem. Neque tantopere D. Hiero.
Euag. Theodorit. Pallad. Doroth. Genad.
Sime. Metaph. V. Beda, Vsiuard. aliique
siue historici siue Martyrologi sese torfif-
sent perquirendis hincinde martyrum &
confessorum rebus gestis; neque nos ho-
die magnopere sudaremus refellēdis he-
reticis. Si namque in omnibus iam dictis
ecclesiis apostolicis, ordinem illum hie-
rarchicum ab apostolis institutū (id quod
adnotant diligenter Dionys. Areopa. Cle-
mens Ro. & alij) ob oculos ponamus, per-
uidere erit, eandem prorsus esse huius tē-
pestatis, illiusque æui apostolici, ecclesiæ
faciem, nisi quod virtutibus illam meri-
tisque amplissimis ornatam celebrare,
hanc licet fide, ritibus, ceremoniis similē,
vitiis verò moribusque degenerem, ac ve-
lut næuis aspersam ac labefactatam de-
plorare debeamus.

Notarios verò illos fuisse partim mo-
nachos, partim lectores aut clericos, Ge-
las. Pont. Max. satis declarat. S. August. in-
sinuat eos non tantum oculatos; verum
etiam auritos testes fuisse, & referendariis
qui res quasque explorabant, vti solere,
epist. cxxxj. ad Memorium episcopum.

F

Aliud

In epist. ad e-
piscopos Lu-
canæ cap. 5.
& habetur
dist. 77. mo-
nachus.

82 CONVERSIONIS GENTIUM

Aliud verò notariorum genus, qui Christianorum cum Paganis, vel Catholicorum cum hæreticis altercationes disputationesque excipiebant (quales fuit Marcellinus comes, & alij prouinciarum seu Iudices seu Præfecti) apud August. non infrequenter reperias, quoties eum aut cum Arianis, aut Donatistis, vel aliis in disputationem descendere oportuit. Pascentium comitem Arianæ factionis patronum notariorum stylum timuisse scribit epist. clxxv. Inde verò ex notariorum commentariis scribebantur relationes ad Imperatores A. aut Pont. Max. pro lite decedenda. S. Athanasius primum fuit notarius D. Alexandri patriarchæ Alexandrini, teste Niceph. Call. lib. viij. cap. xliij. Notariis usum fuisse D. Originem Catechistam Alexandrinum, Didymum item eiusdem ecclesiæ Pædrotiben, testatur S. Hiero. in Chthonicis & alibi. Notariorum qui excipiebant dissidentium partium vltro citroque verba & responsa meminit D. Athanas. epist. ad Solitariam vitam degentes, Possidius in vita S. Augustini, Victor Vticensis lib. ij. S. August. epist. lxx. clxx. lib. ij. Retract. c. lix. l. j. cont. epist. Gaudentij

Lib. 1. cont.
Acade. cap. 1
Lib. 2. cap. 7.
& seq.
Lib. 1. de ord.
cap. 9. epist.
I 52. 163. 147
& in Possidius
nio & lib. re-
tract.

THEATRUM.

83

dentij c. j. In Breuiculo c. j. S. Ambros. epist. xxxij. Hieronymus nonnunquam septem vsus est notariis qui ei erant à commentariis scribendis; id quod in epist. ad Heliodorum seu Epitaphio Nepotiani manifestum est; & epist. ad Lucinium, eiusdemque Epitaphio. L. xij. C. extrat titulus vij. de primicerio & notariis. Vbi & de Tribunis notariis agitur, quales fuere Dalmatius, Dulcitus, Marcellinus, aliique viri Consulares clarissimi. De his legere est in Concil. Cõstant. ij. Oecumene. v. Eorum functionem nunc administrant, quos secretarios appellamus. Verum hæc aliàs oportunius; nunc iam quod instituimus persequamur.

Dacia siue Dauia siue Dania regio Scythiæ Europææ, totaque Transyluania, ac Getæ, quos eisdem populos cum Dacis opinatur Plinius, vt mea quidem fert sententia, vnà cum Lydis, Phrygibus, Thracibus, Mæsiis, Misiss, Illyrico, Pannonia, aliisque seu gentibus, seu locis, fidem ab Apostolis, ipsissimisve apostolorum discipulis acceperunt. Atque id mihi sic probatur: Fuerunt in Cõcilio Nice. j. episcopi duo Daciæ, Marcus Metropolitanus

Vnde Darius & Geta apud Athenienses seruorum nomina, quod est in Comicis legitur.

& Protogenes Sardicenfis, itemque Pro-
 uinciæ Mifiæ, Lydiæ, Phrygiæ, Dardaniæ,
 Dalmatiæ, Pannoniæ quam D. Optatus
 triplicem facit lib. ij. Bosphori, aliiq; epi-
 scopi Dacis vicini. Deinde bella subinde
 Barbarorum cū Romanis gesta, caussam
 apud illos promulgandæ religionis nostræ
 præbuere, teste Nicepho. Call. & Socrat.
 & aliis. Nam dum prædas vltro citroque
 sæpe egerunt, inter alios captiuos etiam
 non rarè sacerdotes, episcopi, aliorumque
 graduum clerici abducti fuere; qui quum
 morbos curarent, dæmones pellerent, so-
 laque Christi inuocatione exigèrent, alia-
 que eiusmodi perpetrarent, quæ videban-
 tur humana conditione superiora, Barba-
 ri numen aliquod idgenus prodigiis in-
 esse arbitrati, viros illos summa veneratione
 sunt prosequuti, Deoque concilia-
 to, repudiatis idolis, constructis templis,
 Diuino Christianoque sese cultui dedi-
 derunt. Nasamones verò, Dacos, Scythas,
 & Germanos reliquos sæpenumerò Ro-
 manis rebellasse nulli dubium est. Equi-
 dem Cæsarem Augustum, post Lentulū
 Coss. Domitianus Imp. de Dacis & Car-
 tis bis triumphum duxit: Traianus gētes
 illas

Lib. 3. cap. 33
 Lib. 1. cap. 20

illas penitus in potestatem Romanorum,
 atque in prouinciam redegit: quumque
 occisis Romanorum præfidis, totum ro-
 bar, omnesque vires, collecto copioso mi-
 lite, in Romanorum fines intendissent
 Galieno Imp. Aurelianus denique Impe-
 rator & rebelles illos patria exturbauit,
 & colonos illic Romanos collocauit, au-
 ctore Ruffo, anno plus minus cclxx. Dio-
 nys. Pont. Max.

Erat verò Val. Aurelianus Dacia Ri-
 pensis oriundus, quod adnotat Eutrop. Ce-
 terum fuisse ipsos milites non rarè Chri-
 stianos, cum Thebæorum militum Dio-
 clet. & Maxim. A. A. tum M. Aurelij An-
 tinoni legionum Christianarū (quæ ful-
 minæ & igniferæ fuerunt appellatæ) ex-
 emplisque Processi, Martiniani, infinito-
 rumque aliorum exploratum habemus.
 Georg. Cedrenus asserit illos M. Aurelij
 milites legionis Melitenæ fuisse.

Tridentini statim sub tempora aposto-
 lorum & fidē & fidei antistites mihi ha-
 buisse videntur. Abundantius profecto
 episcopus Tridentinus vnā cum S. Am-
 brofio Mediolanensi, & Philastrio Bri-
 xienfi, Concilio Aquilegiensi interfuisse.

Vide Euseb.
 in Chro. Vo-
 lat. lib. 8.
 Geograph.
 Niceph. lib. 3
 cap. 23.
 Oros. lib. 7.
 cap. 10.

Meminit Tu-
 rin. Mart.
 Apolo. 2.
 Tertul. apo-
 cap. 5. & lib.
 ad Scapul.
 Euseb. lib. 5.
 ec. hist. cap. 5.
 Oros. lib. 7.
 cap. 15.
 Dion Nicæ.
 Iul. Capito-
 lin.

86 CONVERSIONIS GENTIVM
legitur Pont. Max. Damaso, Gratia. Va-
lentinia. Theodo. seniore Imppp. A. A. A.
anno, & quod excurrit, cclxiii.

Al. Nectarii. Pictavienses, al. Pictabionēses, religio-
nis Christianæ catechistam pariterque
præfulem sunt consecuti S. Victorinum
natione Græcum, circa annum cclxxxij.
Imp. Probo & Caro. vti legere est apud
S. Hiero. in Catal. Petrum de Natal. lib.
x. cap. xij. in Catal. Sanct. Democh.

Iberi siue Iberes Armeniæ citerioris
populi ad Pontum Euxinum, primū per
captivam mulierculam quandam Chri-
sto dicatam, inde per prædicationē S. Pa-
triciij fidem ambierunt, & deleta idolo-
mania Christo ecclesias nuncuparunt, &
vota ardentissima Constantino Mag. A.
Marco Pont. Max. anno, & quod excur-
rit, cccxxv. id quod habent Ruffin. lib. j.
cap. x. Niceph. Call. lib. viij. cap. xxxiiij. So-
crat. lib. j. cap. xx. Sozome. lib. ij. cap. vj. &
seq. Theodorit. lib. j. cap. xxiiij. Sigebert. in
Chronic. Est elegans admodum historia,
quomodo rege & regina ad fidem con-
uerfis, vniuersus populus in eandem sen-
tentiam conspirarit, iuxta illud Claudia-
ni poetæ:

Regis

Regis ad exemplum totus componitur
orbis.

Illudque Plinij Nepotis: Vita principis
censura est, eaque perpetua, ad hanc diri-
gimur, ad hanc conuertimur.

Eodem prorsus æuo Indi interiores fi-
dem Christianam sunt amplexati, aucto-
re S. Athanasio Alexandrino, A postolis
Meropio & Metrodoro Philosophis, Fru-
mentio & Adefio Episcopis, quod scri-
bunt Ruff. lib. j. cap. ix. Socrat. lib. j. cap.
xix. Theodorit. lib. j. cap. xxij. Niceph. lib.
viij. cap. xxxv. & sequent. Putat Niceph.
hanc Indorum nationē ex Abraham &
Cetura progeneratam, regionemque eam
esse, quam Græci magnam & felicē Ara-
biam dicunt: eius autem fines ad extre-
mum Oceanum pertingere, cuius vrbs
Metropolis est Sabba. Hinc fama est, per-
crebuitque opinio, reginam illam Austri ad
Salomonem venisse, vnde neque à S. Tho-
ma neque Bartholomæo aut alio quopiā
Indiam hanc penetratam arbitratur Ni-
ceph. Affirmat verò eodem Constantino
Imp. Armenios iuxta & Persas, aliasque
gentes complures euangelium recepisse.
Edicto nanque publico iusserat Constan-

Hist. Trip.
lib. 3. cap. 8.
& sequent.

3. Reg. 10.
March. 12.

F 4 tinus,

88 CONVERSIONIS GENTIVM
 tinus, teste Euseb. & Gentilium templa
 passim euerti, & simulacra dirui, nomini-
 que Christiano & fidei ecclesias sacrari.
 Saraceni & Ismaelitę & Gothi, illi qui-
 dem regina Mania, hi autę regibus Phri-
 rigerno & * Athanarico, Christum sapere
 cœperūt Damaso Pont. Max. Valētinia-
 no j. & Valente fratre A. A. anno, & quod
 excurrit, cclxx. Et initio certę Gothi in
 Orthodoxia instituti sunt ab Viphila Go-
 thorum episcopo: lapsi verò sunt in Aria-
 nismum ignorantia potius quàm malitia,
 auctore Valente Imp. qui vt erat ab Eu-
 doxio Arianorum episcopo baptizatus,
 Arianorum semper partes agebat; & Go-
 this flagrantibus sacerdotes ac episcopos
 dedit Eudoxiũ & Arianos alios. Sarace-
 ni autem non admiserunt nisi Catholi-
 cos, neque Moses eremita eorum primus
 episcopus passus est, se à Lucio Ariano,
 vel alio quopiam non Catholico conse-
 crari: vt produnt Socrat. lib. iij. cap.
 xxxiij. & sequent. Theodorit. lib. iij. cap.
 xxij. & seq. Sozome. lib. vj. cap. xxxvij. &
 seq. Niceph. Call. lib. xj. cap. xlvj. & seq.
 Iornand. de rebus Geticis, Abbas Vrsper-
 gent. Paul. Oros. lib. vij. cap. xxxij. P. Dia-
 co.

Al. Alarico.

co. lib. j. Cassiodor. hist. Trip. lib. viij.
 cap. xij.

Iudai in Creta à pseudopropheta, qui
 sese Mosen mentiebatur, miris artibus
 delusi, superstitioni nūcio remisso, Chri-
 sti fidei se subdidere, * Syricio (ni fallor)
 Pont. Max. Valentina. j. & Theodof. se-
 niore A. A. anno, & quod excurrit, ccc.
 lxxxvij. Vt est apud Socrat. lib. vij. cap.
 xxxvij.

Al. Vrsino.

Eodem tempore Burgundi siue Bur-
 gundiones, Teutones, Scythę, alia oc-
 casione, eadem tamen Dei Opt. Max.
 prouidentia optimę res mortalium dis-
 pensantis; & (vt verbis S. Augustini
 vtar) sepe, imò semper, ex malis hominũ
 seu voluntatibus, seu actis, boni quippiam
 elicientis, Christianę religionis facti sunt
 candidati atque tyrones. Quum enim
 essent ferme omnes fabri lignarij, hacque
 arte victum quærerent, cętera ignaui &
 focordes profus, inertiq; ocio dediti, ab
 Hunnis sedibus pulsi, transito Rheno, in
 Gallis cis vltraque Rhodanum conse-
 derunt, vnde etiam Gallię Lugdunensis
 dicuntur. Sortiti sunt verò nomen à Bur-
 gis & Vicis quos habitabant. Quum verò

Anno 381.
secundum
Ado. Vien-
nens.

90 CONVERSIONIS GENTIVM
desperarent de coloniis patriis recuperan-
dis, à Gallis Episcopos petūt, seseq; Chri-
sto nomina dare velle profitentur. Fre-
quenti siquidem relatu didicerant Ro-
manorum Deum seu Christianorum suis
cultoribus præsidio esse, atque ita sacro
fonte lustrati fidem Christianam haste-
nus sunt complexi, tenentque & obser-
uant enixissimè, præsertim in comitatu ac
ditione regis Catholici D. Philippi. Edi-
tus tamen est nuper doctissimus liber in
Ducatu Burgundiæ, & à senatu Regio,
quod Parlamentum vocant, Regi Gall.
exhibitus, de vnica fide & religione, ad-
uersus vagam hæresē licentiam cum
totius Galliæ exitio, nescio quo fato, quã-
ve Numinis ira concessam. Habuerunt
item apostolos præposteros, Arianos (in-
quam) testibus Grego. Turo. Aimoin. A-
don. Viennens. aliisque nonnullis, Valen-
te Imp. fortè ita obstetricante, suisq; Ari-
anis patrocinate. Verùm demum Cele-
stino Pont. Max. Honor. & Theodo. Iu-
niore A. A. anno plus minus ccccxx. ac-
curatè sunt orthodoxiæ vèdicati S. Fride-
lini Hiberniæ iuxta ac Scotiæ regis filij
religiosissimi mortaliū, discipulorumque
(nisi

Lib. 2. hist.
Chroni. de
sext. xta.

(nisi me fallit opinio) industria. Fuit certè
D. Claudius tertius Archiepiscopus Bi-
suntinus in Concilio Epannensi, Gelas. j.
Pont. Max. anno ccccxc. plus minus, &
D. Nicetius secūdus archiepiscopus eius-
dem sedis in Synodo Valentina Galliæ,
Damaso Pōt. Max. anno, & quod est am-
plius, ccclxxij. Primus autè archiepisco-
pus Bisuntij fuit Anthidius anno plus mi-
nus, cc. Scribunt porrò historici Burgun-
dos, fretos fide percepta, redintegrasse in
Hunnos bellum, atque ita diuina virtute
hostibus superiores euasisse, multamque
eis cladè intulisse. Vide mihi Paul. Oros.
Cassiod. P. Diacon. lib. j. Hiero. & Prosp.
Niceph. Call. Socrat. Volaterran. lib. iij.
Geograph. Lazium in præfat. de migrat.
Gent.

Hunni, al. Chuni, qui & Saberi & Aua-
res, al. Abares, è Caspijs mōtibus Albanis-
que ac Caucasij rupibus, quibus diu olim
Alexander Mag. eos, tanquam feras, im-
manesque beluas, velut cauea conclusè-
rat, tempore Valentiniani. j. A. crumpen-
tes, numerosissimo pugnatorum exami-
ne, id quod Hiero. quoq; memorat epist.
ad Occanū, totaq; penè Europā depopu-
labundi

Lib. 7. cap.
32. hist. Trip.
lib. 12. cap. 4.
de Valenti-
nia, in Chro-
nic.
Lib. 14. hist.
cap. 4.
Lib. 7. cap. 3.
de Callia
Narbonens.

depopulabundi peruagati Attila & Buda fratribus ducibus: deniq; Christianorum mansuetudine deliniti, & consuetudine humanioris vitæ ac sanctorum virorû miraculis permoti, in Christianam religionē transferunt, cum primis Theotimo Tomitano in Scythia episcopo Scytha apostolo, deinde D. Io. Chrysofomo rerum fatagente: vti scriptis mandauit Niceph. Call. tametsi hos quoque Arianismo maculatos inquit, & Ioannis Chrysof. opera ad sanam doctrinam reuocatos anno, & quod excurrit, cccc. Arcad. & Honor. Imp. A. A. Innocent. Pont. Max. Idemq; Nicephorus profequitur, quàm acriter pro officio, S. Ioannes Chrysof. inuectus sit in Ganiam Scytham ducē Arianæ factionis, apud principes Augustos pro tem-
plis Arianis restituendis agentem, eamq; ob causam perduellionem meditantem, qua interit tandem. Iustinianus quoque A. Hunnis, Alanis, Abasagis, Zecchis, aliisque circa Tanaim, Mæotidem, & Pontum Euxinum populis episcopos dedit; auctore Nicepho. lib. xvij. cap. xiiij. Eutro. Dio. Romæ quartum conuentus habiti inter Iudæos & Christianos super fide &

Lib. 12. cap. 45. & lib. 13. cap. 3. 4. 5. 6. & seq.

Lib. 2. de hel. Perf. 6. de Iustiniano.

religione, præsentibus AA. Constantino Mag. & Helena matre. Denique Iudæi rationibus probationibusq; Syluestri, tum miraculis, huc adducti sunt, vt in sententiam Syluestri concedentes, pedibusq; eius prouoluti sese Christianorum albo asseribi, suscepto Baptismi Sacramēto, sponte permiserint, auctore Niceph. Call. lib. vij. cap. xxxvj.

Turcæ grauiissima peste omniaq; depopulante laborantes in Perside, edocti à Christianis stigmaticas cruces liquato atramento frontibus impressere, hacque ratione euadentes luem, vel inuiti coacti sunt Christo salutem acceptam ferre anno plus minus v. lxxx. Mauricio Imp. Grego. Papa: cuius item & precibus meritisque, tum diligentia, impendioq; Armeni, Gothi, Angli, aliiq; & alij dudum schismatici, ad vnionem Catholicæ fidei coierunt; vti reperire est apud Niceph. Call. lib. xvij. cap. xx. Matth. Palm. in Chro. V. Bed. lib. j. hist. Angl. cap. xxij. & in vita S. Gregorij.

Similiter* Vandali, Sueui, Alani, Gepidæ, Heruli, Quadi, Fræci, aliiq; Germani, ac Barbari, Gothis, Hunnis, Burgundionibus,

Al. Vindeli-
sive Vindelici.

94 CONVERSIONIS GENTIVM
nibus, Lógobardis & cæteris populis Scythicis permisti, alias atque alias in Christianorum ditionem & Romanorum fines facientes impressiones, tametsi omnes primú Christiani nominis ofores infensissimiq;ue hostes fuerint, mirisq; modis ecclesiam fidemq; Christianam in angustum redegerint; postremò tamen, partim Valentin. j. & Theodo. senio. AA. temporibus, ac deinceps, partim Iustino, Iustiano & Carolo Magno A.A.A. initio fanè Arianismo, demú Catholicismo sunt asserti; & Vandali quidem apud Mauritinos reliquosq;ue Africanos, Sueti apud Lusitanos, Franci apud Gallos, Gotthi apud Hispanos, Burgundi apud Narbonensès, Longobardi apud Italos magna, ne totius dicam, nobilitatis fundamenta iecerunt: denique quemadmodum ibidè sedes, ita & fidei integritatem receperunt, cù populi Christiani passim pietate, rum sacerdotum & episcoporum eruditione pariter & signis miraculisq;ue permoti, id quod historicis quàm probatissimum est, neque paucis, neque infimis, Vict. Vticenf. Procop. Cæsar. Iornand. P. Oros. P. Diac. Niceph. Call. Blond. Flavi. Raph.

Vola-

Volaterran. Micha. Rit. Atque ita Gentium migrationes, quas accuratissimè perscribunt præter alios Vvolfgang. Laz. Blond. Fla. Volaterr. neq; ipsis Barbaris incommodæ, neque ecclesiæ Christianæ fuere inutiles. Per eas cum boni probati, tû mali Christiani seu castigati, seu castigatione emendati sunt, vti libris xxij. D. August. P. Orosius libris septem, Saluianus Massiliensis octo libris demonstrant luce clarius meridiana. Demum eadem Dei Opt. Max. prouidentia, & fides Christiana ad barbaras quasque nationes, vti diximus, prorogata est, & secundum Prophetarum oracula, qui erant procul & toto orbe à Deo errantes & alieni, facti sunt propè: quibusq; olim dicebatur, Non populus meus vos, & non misericordiam consecuti, repète facti sunt filij Dei. Quà diligentem interim illis conuertendis & ad sanam mentem reuocandis nauarint operam Episcopi passim, Eugenius & alij in Africa, & vtraque Mauritania ac Numidia; Leander Hispalensis, Isidorus, Arcadius, Probus, Pascasius, & Eutychieus in Hispania; Lupus Trecentis, alijq; in Gallia; Paulinus Nolanus, cæteri q;ue in Italia,

Ose. 1. 2.
Rom. 9. 10.
& seq.
Deut. 32.
1. Pet. 2.

lia, annalibus adnotatum est. Quantum laboris impenderit S. Grego. Papa, reducendis ab Arianorum opinionibus Longobardis; quantopere Fulgentius * Carthagenensis episcopus studuerit demulcendis Vandalis; quantum sudarint Boëthius, Symmachus, Cassiodorus instituedis Gothis, & alij alique aliis & aliis, alibi & alibi, eorum scripta abunde testatur. Ante tempora Gregorij Mag. fuit item S. Barbatus episcopus Beneuentanus, qui Longobardos pridem baptismo, Christi que fidei nuncupatos, & partim in hæresim, partim ad idololatriam prolapsos, plenius solidiusque religione Christiana imbuit, Iustino ij. Imp. Ioan. Pót. Max. anno plus minus v. lxxvj.

Perse sæpe receperunt fidem, sæpe ab ea desciverunt. Equidem tēporibus apostolorum fidei illos inauguratos fuisse dudū diximus. Iterum Cōstantino Mag. A. eos vnā cum Iberis, Indis, aliisque populis, Augusti studio fidem percepisse, aut certē principis Constantini præsidio in ea sibi satis constituisse, historiis liquidum est. Nā quū * Sapor eorum rex innumeros Christianos gladio perpetuò cædi iuberet, adco

Al. Ruspēsis.

Al. Saporis.

adeò vt vno Parasceues ac Passionis Christi die sedecim hominum millia variis tormentis esse subolata memorentur, Constantinus Mag. vt non rarò aliàs, quum literis nihil apud Saporem promoueret, hac vna de causa bellum ei indicit. Vide mihi Sozome. lib. ij. cap. xj. Niceph. Call. lib. viij. cap. xxxvij. Cassiod. hist. Trip. lib. ij. cap. j & seq. Theodorit. lib. j. & ij. hist. & lib. Philotheos, vbi illius sanctissimi & apostolici prorsus viri Iacobi episcopi Nisibini in Persia meminit, id temporis ibidem apostoli, Gennad. Sempro. Pallad. Simeon. Metaphrast.

Nice. lib. 8.
cap. 14. & lib.
15. cap. 22.

Denuò autem Persæ ad fidem redierunt Marutha Mesopotamiæ & * Ablate Persidis episcopis, Magis oppidò quā reluctans, Theodo. Iuniore & Valētin. ij. A. A. Innocent. j. Pont. Max. anno, & quod excurrit, ccccxij. quod habet Prosp. in Chronic. Niceph. Call. lib. xiiij. cap. xvij. Socrat. lib. vj. cap. 8. Sigebertus, Hist. Trip. lib. xj. cap. 8. Ioannes episcopus Persidis fuit in Concilio Nice. j. Obiit quoque Sapor quidam rex Persarum martyr, vnā cū Largo, Smaragdo & aliis, Dioclet. & Max. Imp. A. A. qui eousque in fidē

Al. Abdia,
vel Abdā.

Christianam ferociebant, vt vno Soteriorum die omnes vbique ecclesias (id quod egregiè hercle imitati videntur Guesij nostri) dirui mandarint, quæ vix nouennio restaurari quiverint: restauratas verò fuisse & augustiores & splendidiores, testimonium est zeli & Persarum atq; Sophorum in Deum pietatis; vt scribit Niceph. Call. lib. xiiij. ec. hist. cap. xx. & Euseb. Cæs. lib. viij. cap. ij.

Saraceni iterum Alamúdarò principe gregi Christi; ouili ascripti sunt Anastasio j. Imp. * Ariano, Hormisda Pont. Max. anno aut circiter ccccxc. Neque hic præmittendum, quòd cum Seuerus episcopus Antiochenus à fide Apostata eis veller suæ sectæ episcopos destinare, Deo consilium euertente, orthodoxi & Chalcedonenſis Synodi assertores illis sint dati: quod refert Theodorus Lector lib. ij. Eodem tempore Immerinos, Persis tributarios, & hæctenus Gètiles aut Iudæos, fidem & episcopos accepisse asseuerat, & sanguine iunctos illi Reginæ Auftriacæ, de qua superius actum est.

Vindelicos, Pannonios, Noricos, Rugos, Rhetios Viennenses Auftriæ, aliosq; circa

circa populos, Attilæ Hunnorum & Odoacris Italiæ regis ætate, Seuerino apostolum agète, ad Christum eiusque religionem vocatos comperio, Theodo. ij. & Valentin. iij. A. A. Pont. Max. Celestino, anno, & quod excurrit, ccccxx. Erat autè Seuerinus ille origine Afer, primò monachus, deinde Rauennatensium episcopus. Eius vitam descripsit D. Eugippus illi contemporaneus.

Ergonia, Vindonissa, Constantia statim post tempora Constantini Mag. fidei religionisque Christianæ ministros habuere S. Paternum, Landonè, & eius scholæ alios, anno plus minus (quod semper addiderim propter scriptorum varietatè) ccccxx. fuit autem primus Vindonissensium, idemque Constantiensium episcopus S. Paternus; aut, vt alij volunt, anno cc. Zepherino Pót. Max. Antonino Caracalla Imp. Seueri Imp. filio. Nónnulli Churiésium, Bauarorum, ac Rhetiorum apostolum fuisse Lucium presbyterum mart. contendunt; alij Simonem Cyrenensem patrem Alexandri & Rufi crueis cū Christo baiulatorem: quidam Lucium quendam alium: nam multi Lucij fuerunt,

Al. Manicheo

Vide deinceps Irenic. Gaspar Bruff.

Contract. Sebastiani. Müster. Albert. Crantz. Demochar. Vvolfgang. Laz.

quicquid de nomine sit, apostoli siue preconis euangelici istuc verum est, Auguste & alibi apud Vindelicos Christi euangelium fuisse deprædicatum, primumque Vindelicorum & Augustanorum præfullem extitisse S. Sofimum, qui & Dionysius, S. Narcissi patriarchæ Hierosolymitani discipulum, anno plus minus cc. xc. Pont. Max. Marcellino. sunt graues auctores.

Bulgari Scythæ, inter Danubium siue Istrum & Pontum Euxinum, confidetes, Serbi, Bosnenses, Rascij Croatæ, Illyrij, Dalmatæ, aliique Sclauj, quanuis anno viij^c.xl. Nicolao Pont. Max. Michaële & Theodora matre AA. Orientis, Lothario Imp. Occidentis, opera S. Ioannicij Mag. Methodij atque Cyrilli episcoporum, quod habent Blond. Fla. Deca. ij. lib. ij. Mart. Chromer. Regino, Volaterr. in hist. Imp. Constant. & lib. viij. Geograph. § de Mæsia. Niceph. Call. lib. xxij. & xxij. tametsi inquam id temporis ad fidem venisse videantur, & quidem animis ita feruentibus, vt Bulgariae Rex abdicato regno monasticen sit professus, Sueropilus Rex Dalmatarum ad baptismum conuolarit,

Verù hi duo
libri Callisti
desiderantur.

uolarit, de schismate tantum ad orthodoxiam reuersi modò sunt intelligendi, sicut & Ruteni qui Leone vj. Imp. Adriano ij. Pót. Max. anno viij^c.lxix. Omnes siquidem isti diu olim vnà cum Pannoniis, Dacis seu Danis, Mæsiis, Macedonibus, Thracibus aliisque vicinis gentibus religionem Christianã percepisse aut ab ipsissimis apostolis, eorumve discipulis existimandi sunt. Et de Dalmatis, Illyriisque ex diuinis literis constat; de Pannoniis vero ex vetustissimis quibusque Synodis Nicæ. j. & aliis.

Churiensium primus præful fuisse traditur Azimo qui interfuit Synodo iij. æcu. Chalcedonensi, Leone j. Pont. Max. Marciano A. anno, & quod excurrit, cccc. liij. Nemetum atque Spirensium dudum ad fidem vocatorum primus antistes fuit *Thessis, Vangionum & Vvormaciensium Victor, qui affuere Concilio Agrippinensi j. anno cccxxxvij. Iulio Pont. Max. Constantino M. A. id quod ex Synodo illa & Chronicis Hiero. & Democh. & Gaspar. Bruffch. perspicuū est, vt reliquos transeã.

Scandia siue Scadinauia tribus amplissimis potentissimisque regnis distincta Gothia,

102 CONVERSIONIS GENTIVM
thia, Suecia, siue Sueonia, ac Noruegia, apud Hyperboreos extremosque Septentrionales, primum quidem euangelij gustu percepit tenuiter, Valeriano ac Publ. Licinio Galieno, & deinceps Valente Imppp. id est ab anno cclvj. & ccclxxix. sicut & Dania citerior & Saxonia, deinde iterum apostolos naeta est Iustino ij. A. Ioan. ij. Pont. Max. anno, & quod excurrit, v. lx. eodem quo tempore Longobardi, relicti sedibus propriis, exterarum quæsierunt, Italiamque sunt ingressi, sollicitati à Narsese Eunucho, iniuria à Sophia Iustini Imp. vxore affecto: quam historiam complures referunt. Eam verò religionem isthuc seruatam absque labe, vsque ad M. Lutheri, orbis Christiani contagionis pestilentissimæ ætatem, locuples testis est Ioannes Mag. Gothorum archiepiscopus Olai Mag. nepos, in præfat. hist. cap. iij. Matth. Palmer. in Chro. Nicepho. Call. lib. viij. cap. xxxiiij. Magnam diligenterque operam commodarunt ei regno in fide retinendo S. Sigfridus episcopus Eboracensis, & Olaus rex Noruegiæ, cuius Crantzius mentionem facit. Alibi quoque Ioan. Mag. Gothicus scribit, vti & Crantz. Gothiam

Lib. 4. cap. 31
& lib. 17.
cap. 1.

thiam Christi militiæ ascriptam fuisse, cum rerum potiretur Carolus Mag. A. Profecto Gothos Valente Imp. Arianissimum hausisse, Socrate, Sozome. & aliis testibus antea probatum est. Quum enim Gothi Hunni que mutuis disidiis & simultatibus confligerent, & Gothos Valens sibi vellet demereri, legiones Thraciæ eis auxiliares misit: quamobrem obtenta victoria beneficium officio recompensare (vt apparebat) volentes, sese Imperatori militaturos spondent, episcopos Christianos perunt, vti diximus; demum ad ingeniū redeunt, Thraciam inuadunt, Valenti inermi & absque milite bellum inferunt, eumque in casa repertum exurunt: & certe istuc nemo inficiabitur, Theophilum Metropolitanum archiepiscopum Gothiæ Syluestro Pont. Max. Constantino M. Imp. affuisse Concilio Niceno j.

Saxonia reliqua que Germania iugum Domini suaue subierunt Sergio j. Pont. Max. Iustiniano j. A. apostolis S. Vvillebrordo Britanno, Vvilfrido Lindefamensi episcopo, Vvulfranno Senonensi, Vvilchado Anglofaxone, Echberto Eboracensi episcopo F. Eadberti Nordhumbroꝝ

104 CONVERSIONIS GENTIVM
regis, vti apud Reginonem, Marcellinum
hif. Vvillebrordi discipulum, noſtrumq;
Surium legere eſt, anno, & quod excu-
rit, ccccccxxvii.

Fridolinus Scotiæ atque Hiberniæ re-
gis filius poſt, vtorû cauſſa, multas pera-
gratas prouincias (vti cum primis religio-
ſiſſimè fieri ſolet) in Galliis primû apud
Pictauos S. Hilario epiſcopo, poſtea ad
Belgas diuertens prope Moſellam, vnâ
cum Leodegario Franco; inde Argenti-
nâ, Churiâ, Rhetiam, Burgûdiam, Baſileâ
pertrâſiens ad Sequanos tractû Rheni ſe-
cutus euangelium paſſim diuulgat, cœ-
nobias extruit, ſacra ſana ædificat, anno
plus minus ccccxl. Vixiſſe ſcribitur vſque
ad S. Remigij Rhemenſium epiſcopi &
Clodouæi primi Chriſtianiſſimi Franco-
rum regis tempora. Et certè quemadmo-
dum perſecutiones ſæpe fuerunt cauſſa,
cur multi huc illuc in peregrinas regio-
nes fugerint, & ad exteros euangelicam
fidem deportarint; ita crebrò (præſertim
Scoti, Angli, ſiue Britanni) olim dum aut
terram ſanctam, quam dicimus, aut apo-
ſtolorum limina viſitarunt, paſſim euan-
gelio prædicando ſeruiebant. Sic vtroque
tem-

tempore & pacis & belli, Deus, quia om-
nipotens eſt, poteſt; quia bonus eſt, vult;
quia prudens eſt, nouit bene vti: quod ſæ-
penumero repetit D. Auguſtinus.

Friſia, Saxonia citerior, * Vveſtphalia, Si-
cambria ſeu Nuſia quæ nûc Geldria, Cli-
uia, Iuliacum ſiue Menapium, totus ager
Traiectenſis qui Rheno alluitur, Betua
ſiue Batua, olim Batauia quæ nunc Hol-
landia, Vvalachia Mattiacorum, quos
vocat Strabo & Cor. Tacit. quæ iam Ze-
landia appellatur; omnes, in quâ, hæ pro-
uinciæ fide Chriſti illuſtratae ſunt, com-
modante ſuam operam S. Vvillebrordo,
Lebuino, Vverentfrido, Luitberto, aliisq;
eius farinae viris religioſiſſimis, qui, Saxo-
nibus ſiue Anglis, quos diximus ſuperiùs,
Britanniam deuſtantibus, immanemq;
in Chriſtianos tyrannidem exercentibus,
verſo ſolo, patriaque exulantes, huc ſeſe
recepert, Sergio Pont. Max. Iuſtiniano
j. A. & Pippino Frâco imperantibus, anno
plus minus v. xl. vti ex Albert. Crantz.
Marcellino S. Vvillebrordi contuberna-
li, Vſuardo in ſuo Martyrologio mani-
feſtum eſt. Primus Traiecti ad Rhenum
antiftes fuit S. Vvillebrordus, Iuliacenſiû

Al. Vveſtval-
lia, id eſt occi-
dentalis Gal-
lia.

verò multò pòst anno circiter m. cxi. S. Adelbertus, quod adnotant Seb. Munster. & Democh. Bataui à Cattis, Cerusiis & Ligiis Hungariæ, Pannoniæque populis originem ducere, quibusdam putantur: & sanè Cattuicus siue Cattorum vicus apud Hagam Comitit, in ripa Oceani Britannici in Batauis non paruo est argumēto ad faciendam fidem eius rei quam dicimus, præter alia vetustatis monumenta plurima quæ isthic visuntur.

Frisones nanque & Saxones multò antè quoque apostolos accepisse S. Hildegarium & socios Clodoueo Francorum primo rege Christianiss. Anastasio Imp. Symmacho Pont. Max. apud Regino. reperire est. Demum iisdem apostolus adeoque & martyr isthic consecratus est S. Bonifacius Maguntinus episcopus.

Nauarram, Pompeopolim nunc Pampilonam, Vascones qui ad radices Pyrenæorum montium habitant, gentem efferram, & plusquàm barbaram, olim vnà quidem cum reliqua Gallia Christum utcumque didicisse non ambigo: S. Amundum verò ad mansuetioris vitæ consuetudinem reduxisse; sicut & Sclauos vltra

tra Danubium; auctor est D. Milo monachus S. Amandi, anno, & quod excurrit, vj. lx.

Flandriam, * Brabantiam, siue, vt olim, Al. Brabantiam, Mempiscum, Ambactos, Benuos, Aduaticos, Ambuaritos, reliquosque Belgas, vt erant ditionis Gallicanæ, præter eos quos memorauimus, religiosissimos mortales adeptos esse apostolos ex Francorū regum stemmate, ita accipe. * Hilderico rege cū ob inertiam, tum luxuriam, aliisque vitia hac dignitate indigna, regno exuto, & monasterio mancipato, Pippinus, maior domus, omnium calculis, suffragiisque; surogatus, & ab Zacharia Pont. Max. confirmatus est, cū ob res domi militiæque fortiter gestas, tum ob studiū religionis Christianæ, teste D. Lupoldo (in aureo illo libello De zelo veterum principum Germ.) Adone Viennens. aliisque plurimis, anno plus minus vj. x. Is vxorem Bertam Heraclij Imperatoris Constantinopolitani filiam duxit, ex eaque Carolum Mag. suscitauit, siquid Vincencio tribuendum est. Soror illi fuit Amelberga nupta Comiti Brabantensi * Vvitero, hinc numerosa eaque sanctissima

foboles

foboles nata est, Emebertinus Camera-
 censium, *Arnulphus Metensium præful-
 les fratres, S. Gudula, Reinildis & Pha-
 raildis germanæ sorores. *Amelburgæ fo-
 ror fuit S. Gertrudis quæ apud Niuellen-
 ses sacrarum Vestalium Monasticen in-
 stituit: Pharaildis Gandauum dedicauit,
 suisq; virtutibus celebrauit: Aldegúdis &
 Vvaldetrudis neptes, quarú hæc Montes;
 S. Gudula agrú Alostensem consecrauit.
 Ná quú prope Alostum in pomæriis sub-
 urbanis, apud pagú Mortzellanú, suú O-
 ratoriú eremitico more & ædiculá habe-
 ret, stupéda ibi sanctimonia claruit, mul-
 tisq; signis: demú etiam in vicó Ham vita
 functa est. Illic Carolus Mag. A. Imp. de-
 posito diademate Deú Opt. Max. ad me-
 moriá S. Gudulæ adorauit, soluit vota, im-
 plorauit eius fidé opemq;. Postremò mo-
 nasteriú illic Virginú Deo dicatarú insti-
 tuit atq; dotauit, quod Nordmannis Da-
 nisq;, irruptionem in Belgium facienti-
 bus, deuastratum, à Ludouico pio Caroli
 Mag. filio instauratum auctumq; est.

Alostanus comitatus, ille, ditissimus
 agri (habet enim sub se ciuitates treis, pa-
 gos vastissimos opulentissimosq; lxxij.
 adeo-

adeoq; ipsi Cameraco iura dicit, alio-
 qui Imperiali & liberæ ciuitati, imò quá
 sibi hoc tantum titulo asseruit Carolus
 Quint. A. quòd Alosto principaretur) eu-
 angelij præconem, cum primis S. Aman-
 dum, deinde eius in fide alumnum S. Vrf-
 marum habuit, anno, & quod excurrit,
 vj. lxxvij. Iustinia. Imp. Leone iij. Pont.
 Max. Habebat sacrá casulam & tuguriú
 ad mœnia S. Vrfsmarus, vbi postea cœno-
 bium S. Vrfsmaro initio, deinde S. Guiel-
 mo est nuncupatum: id quod à Nordmá-
 nis item exustum dirutumq; fuit, & intra
 muros deniq; transpositú; vti in archiuis
 eius cœnobij memini me legere puerú.

Gandauensibus, Brugensibus, cæteris-
 que seu Flandris, seu Brabantis eodem
 tēpore à S. Amando, Bertulpho, * Allouino, siue Bauone, Louato, Bertino, Flore-
 berto, Andrea, Ioanne, Humberto, Mau-
 ronto, aliisque S. Amádi collegis, depræ-
 dicatum est. Neque mihi hic est omitten-
 dum, S. Amandum, more apostolico, infi-
 nitas virgines passim sacro velamine a-
 micuiisse, ac ecclesias fundauisse, discipu-
 losq; eius deinceps plurimas, ordinisque
 S. Benedicti (qui tum in primo flore erat)
 mona-

Al. Arnoldus

Al. Amelberg

Al. Leuino.

monasteria non pauca, ut ex Milone, Suario, & cœnobaritū archiuis, satis superq; probatum est. Collegæ S. Amandi fuere Arbogastes & Pyrminius Angli. Antuerpia atque Mechlinia tunc vici, hoc magis mihi probantur, aut ab episcopis, Cameracensi Emebertino, & Metensi Arnulpho fratre germano, aut ab ipso S. Amando fidem religionemque Christianā didicisse, quo magis Tamisia media inter vtrunque pagum fuit, ubi Amelbergam finem vitæ fecisse, & sepulturæ locū delegisse manifestum est. tamen Mechlinienses infertos Christo S. Rumoldo episcopo auctore Davidis Scotiæ regis filio circa annum, & quod excurrit, vj. Dagobertho ij. Francorum rege, Pippino duce ac maiore domus, sicut & Lirenses Gommario comite S. Rumoldi familiari rerū fatagente (quem alij è Britannia, alij ex Pippini genere oriundum faciunt) certo certius sit. Neque id temporis hîc, id est, in Belgio, fidei religionisque seriem ceu filium cœpisse telamve cultus Christiani (ut ita dicam) adduci possum ut credam, quum vel ex Philippici, vel Anastasij ij. vel profectò Leonis ij. Isauri literis, circuli-

Themsc.

laribusque edictis, iconomachiam passim in Belgio exertam fuisse sub eadem tempora, & istoc nomine & abbates & episcopos aliosque pietatis Catholicæ studiosos mortē obiisse, Christ. Massæus, Meyer. aliique affirmant.

Augustalis ac palatina Bruxella S. Gaurericum tanquam suæ fidei pædrotriben, & archididalsculum colit, S. Amandi fidum in agro Dominico excolendo Achaten. vnde & vetustissimum totius vrbis templum eius nomini est dicatum. Floruit, si historiæ fides habenda est, anno cccclxix.

Præcipuum est (ut sic loquar) maximeque demonstratiuum argumentū, quod me monet, quo autem per vniuersum Belgium, potissimum à tempore Clodouei anno cccclxxxv. ac inde hætenus Rēpub. Christianam accuratissimè fuisse ordinatam, ecclesiæ Hierarchias elegantissimè compositas, fidem religionemque adamussim obseruatam, quòd Clodoueus tot tantisque conatibus, ac deinde Carolus Martellus, Pippinus, Carolus Mag. zelo religionis Gothos, aliosq; Barbaros Italia, Saracenos Hispania exturbarint.

112 CONVERSIONIS GENTIVM
barint. id quod produnt Grego. Turo. A-
do Vien. Regin. Gagui. Ainoin. Turpin.
Lupold. Sigebert. Neque mihi persuade-
ri sinam religiosissimos mortales illos tan-
tùm ab rebus suis ocij habuisse aliena vt
curarent, sua negligenter, nisi iam tunc
hic esset bene cultus ager, nisi prius pro-
prio priuatoque horto zizania quæq; no-
xia demessuissent.

Vide Seb. Mü-
ster, Gasp.
Bruffch.
Anton. De-
moch. Lau-
rent. Franc.
Matth. Pal-
mer. Sigebert.

Vvertzëburgensium ac Herbipolensium
primus antistes sacratus est S Burchardus
Britannus, S. Bonifacio sanguine iunctus
Moguntinensi episcopo, & in pædagogio
Christianæ pietatis alūnus anno, & quod
excurrit, vij. xl. Leone Isaurico & Con-
stantin. F. A. A. Iconomachis, Pippino &
Carolo Mag. Francorum regibus, Zacha-
ria Pont. Max. Hic episcopatus præter o-
pimas lautasque donationes Regū Gal-
liæ, etiam Franconiæ ducatu & Voitlan-
diæ potiori portione, Grego. Papa, ditatus
est. Docuerat Herbipoli & per cunctam
antea Franconiam S.* Quillianus Scotus
cū fociis anno, & quod excurrit, vj. lxxx.
Conone Pont. Max. Heraclio Imp. illuc
episcopus destinatus, vt habent Sigebert.
Frâcisc. Irenic. lib. iij. cap. lxxvj. exegeseos

Al. Chilianus.

Ger-

Germaniæ Christ. Mass. lib. xiiij. Æneas
Sylui. Herman. Cōtract. Fasciculus temp.
Crantz. Io. Schom. Eistertēsis siue Ay-
chistandianis & Aureatensibus primus
præses sacerque antistes à S. item Bonifa-
cio datus est S. Vvilibaldus S.* Richardi
regis Britanniæ & S. Bonne filius, Constā-
tino. v. Pogonato & Irene matre A. A. O-
rientis, Carolo Mag. Occidentis Imp. A.
Adriano j. Pōt. Max. cuius decreto septi-
mum Concil. Oecumenicū Nice. ij. con-
tra Iconomachos ab episcopis cclxvij.
coactum est, S. Tharasio patriarcha Con-
stantinopolitano, nomine sedis apostoli-
cæ, vnà cum aliis, præside, vt habet Pho-
tius patriarcha Constant. & Niceph. Call.
Tom. xx. aut certè Leone iij. Pont. Max.
Vvilibaldus episcopatum hunc adiit an-
no plus minus vij. xcvi. vti ex iis quos ci-
tauimus conspicuum est.

Episcopatum Elziensem siue Aulicen-
sem siue Hildesheimensem fundauit do-
tauitque Carolus Mag. firmavit & pari-
ter auxit Ludouicus F. cognomēto Pius:
primum eius flamē episcopale fuit* Gun-
therius anno circiter viij. Stephano iij.
Pont. Max.

Al. Richardi,
quod no-
men Regibus
Hispaniæ ad-
modum olim
fuit familiare.

Al. Guntha-
rius

H

Sta-

Stalinstendensem seu Halberstaden-
sem episcopum primus egit S. Hildigri-
nus fra. S. Luderi anno circiter vij. lxxxj.
auctore Leone iij. Pont. Max. Carolo M.
Imp. A.

Verdensem episcopatum primus om-
nium administravit Svvitbertus mona-
chus Anglus eodé ferè tempore, iisdem-
que cum ecclesiæ, tum imperij Satrapis,
cui episcopo aliquot abbates Scoti suc-
cessere anno, & quod excurrit, vij. lxxvj.

Eodem æuo Paderbornenses S. Hari-
marium siue Hadumarium episcopum
sunt cõsecuti, anno vij. lxxvij. aut circiter.

Ité fundatore Carolo Mag. A. Mimi-
gardensium, nunc Monasteriensium, epi-
scoporum series cõcepta est, consecratusq;
primus episcopus S. *Lungderus: id quod
apud eosdem scriptores testatum est.

Eadem tempestate Mindenses S. Her-
nibertum:

Osnaburgenses S. Vvihonem genere
Frisium:

Bremenses S. Vvillehaldum:

Hamburgenses S. Heridagû, monachos
vite probitate claros, episcopos sunt nacti.

Deinde anno, & quod excurrit, viij.

xliij.

xliij. Hamburgensium & Bremensium
diocesces in extremis Saxonibus confi-
nioque Sclauoniæ apud Nordalbingos
in vnum archiepiscopatum Bremensem
coierunt; primusque archiepiscopus fuit
designatus S. Aufgarius; cui vita defun-
cto, surrogatus est S. Rembertus. Aufga-
rius Ericum iij. Daniæ regem conuertit.

Suetia siue Sueonia * Berone rege, Ca- Al. Biorne
rolo M. Imp. & Ludouico AA. S. Aufgarij
monachi industria ouili Christi accreuit
anno, & quod excurrit, vij. lxx. Deinde E-
richo Stenchillo principe, postremò rege
S. Olao qui primus ferè isthic Rex Chri-
stianus scribitur, anno, & quod excurrit,
ix. xxxvij. Otrho. j. A. Martino iij. Pont.
Max. quod scribit D. Io. Mag. Gotth. lib.
xvij. cap. ij. xv. xvj. & sequent. Democh.
Lazius, Lupoldus item.

Nordmanni quum dudum, nõ solùm
in Galliam Belgicam, verumetiã in vni-
uersam reliquam Galliam, imò Italiam
fuisent grassati indignis modis; denique
Hiero. principe primùm, Ludouico pio
A. Eugenio ij. Pont. Max. anno, & quod
excurrit, viij. xv. deposita barbarie ad mē-
tem Christianam venerunt, teste Mich.

H 2

Ritio.

Ritio. Horum, sæpe in Belgium excurrerunt, caussa, Carolus Mag. Ludericum Harlebekanum secundū Flandriæ Han- noniæque Forestarium comitem perpetuum creauit de Marka, filiisq; officium pariter & ditionem hæreditariam fecit, vt limitanei custodis, vel præfecti instar arces passim extrueret, ac perpetua præsidia haberet arcendis Nordmānis, vt La- zius perhibet, Meyerijs, Sigebert. Verum, auctore Flacco Horat.

Naturam expellas furca, tamen usque re- currit:

Nordmanni fidei renunciant, denuò prædæ inhiant, sacrilegia admittunt, in- gentem stragem Christianorum machi- nātur: quid plura? Carolus iij. cognomen- to Crassus, Carolomanni (vt vult Blond. Fla.) frater, Rotifredo Nordmannorum Regi demerendo Gislam filiā Regis Lo- tharij fratris vxorem dedit, atq; Frisiam vniuersam dotis loco; sicque eum suæ fi- dei religionique Christianæ vindicauit, anno viij. lxxxij. Deinde Carolus Balbus rex Gallicæ Franciæ filiam suam Rolloni duci Nordmannorū hac lege, vt se Chri- stianum fore voueret, spondit, anno, & quod

quod excurrit, viij. lxxxij. eidēq; Nord- manniā in regno suo in feudum tenen- dam decreuit. Denique Henricus j. A. Nordmannos Danosque in ordinem ab- solutissimè redegit, vt apud annales Frac. Vincent. Lupoldum Bebeburgium fu- sissimè tractatur. De ferocia Nordmāno- rum habetur vij. q. j. Scificitaris, & de con- fe. dist. j. Concedimus.

* Eruli mercede pecuniaque condu- cti ab Imperatore Iustiniano j. A. sese fidei Christianæ submiserunt anno plus minus cccccxxx. Pont. Max. Vigil. quod habent Procop. Cæs. Euagri. Scholast. lib. iij. cap. xx. Erulos, Vvendos, Rugos denuò prola- pso restituit religioni Vvaldemarus Mag. in catalogo regum Danemarcorum nu- mero lxxvij. vt est apud Vvolfgang. Laz. lib. ix. de Marcomannis.

Russi siue Rugi, Prussi siue Pruteni, Ru- tenis vicini, & Moschi siue Moschouitæ facti sunt Christiani cum Basilio, tum Io- anne Zuniſce Imp. anno, & quod excur- rit, viij. lxxv. Ioanne viij. Pont. Max. Quī enim viderent librum Euangeliorū igni admotum virtute diuina nō cremari, de- diderunt sese Christo. Refert Io. Zonā.

Lib. 25. cap. 53. & seq. Lib. de zelo cap. 2.

AL. Heruli

Ritio. Horum, sæpe in Belgium excurren-
tium, caussa, Carolus Mag. Ludericum
Harlebkanum secundū Flandriæ Han-
noniæque Forestarium comitem perpetuum
creavit de Marka, filiisq; officium
pariter & ditionem hæreditariam fecit,
vt limitanei custodis, vel præfecti instar
arces passim extrueret, ac perpetua præsi-
dia haberet arcendis Nordmanis, vti La-
zarius perhibet, Meyerius, Sigebert.

Verum, auctore Flacco Horat.

*Naturam expellas furca, tamen usque re-
currit:*

Nordmanni fidei renunciant, denuo
prædæ inhiant, sacrilegia admittunt, in-
gentem stragem Christianorum machi-
nântur: quid plura? Carolus iij. cognomen-
to Crassus, Carolomanni (vt vult Blond.
Fla.) frater, Rotifredo Nordmannorum
Regi demerendo Gislam filiã Regis Lo-
tharij fratris vxorem dedit, atq; Frisiam
vniuersam dotis loco; sicque eum suæ fi-
dei religionique Christianæ vindicauit,
anno viij. lxxxij. Deinde Carolus Balbus
rex Gallicæ Franciæ filiam suam Rolloni
duci Nordmannorū hac lege, vt se Chri-
stianum fore voueret, sponpondit, anno, &
quod

quod excurret, viij. lxxxiiij. eidẽq; Nord-
manniam in regno suo in feudum tenen-
dam decreuit. Denique Henricus j. A.
Nordmannos Danosque in ordinem ab-
solutissimè redegit, vti apud annales Frac.
Vincent. Lupoldum Bebungium fu-
sissimè tractatur. De ferocia Nordmano-
rum habetur vij. q. j. Sciscitaris, & de con-
se. dist. j. Concedimus.

* Eruli mercede pecuniaque condu-
cti ab Imperatore Iustiano j. A. sese fidei
Christianæ submiserunt anno plus minus
ccccxxx. Pont. Max. Vigil. quod habent
Procop. Cæs. Euagri. Scholast. lib. iij. cap.
xx. Erulos, Vvendos, Rugos denuo prolapsos
restituit religioni Vvaldemarus Mag.
in catalogo regum Danemarcorum nu-
mero lxxvij. vt est apud Vvolfgang. Laz.
lib. ix. de Marcomannis.

Russi siue Rugi, Prussi siue Pruteni, Ru-
tenis vicini, & Moschi siue Moschouitæ
facti sunt Christiani cum Basilio, tum Io-
anne Zunisce Impp. anno, & quod excur-
rit, viij. lxxv. Ioanne viij. Pont. Max. Quĩ
enim viderent librum Euangeliorũ igni
admotum virtute diuina nõ cremari, de-
diderunt sese Christo. Refert Io. Zona.

Tom. iij. Lambertus Scaffnaburgensis dicit à Benedicto v. Pont. Max. & Otthone j. Imp. D. Adelbertū illis erudiēdis destinatū anno plus minus ix. lx. Vide Hermoldū presbyterū, qui scripsit Chronica Sclauorū, ante annos aut circiter iij. Danorū rex Haraldus vnā cū regina Mogūtię Baptismū Christi suscepi, Ludouico pio A. & vxore eos de fonte leuantibus, Misitq; Imperator S. Aufgariū Håburgēsem, Galilū, Magnū, Othomarū, Ioannē, Martinū, partim Constantienses episcopos, Victorbū, ac Thossonē Augustę episcopos, Vdalicum, Cunradum, aliosq; partim Suenos, qui Boëmiā, Hungariā, reliquāq; Germaniā ad fidem, vnde descuerāt, reducerent, anno, & quod excurrit, viij. xvj. Pont. Max. Leone iij. quod habent Lupold. Chroni. Martin. Vvolfgan. Laz.

Apud Boios, siue in Boia, vel Boiaria quæ nūc Bauaria est, domitis sepe rebellibus Saxonibus, cū rerū tandē potiretur Carolus Mag. studēs magis fidei religioniq; Christianę, quā imperij terminis ampliādis, omnibus populis, quos sibi subiugarat, ilico episcopos, flamines, sacrosq; mystas dedit catechizādis rudibus, iis qui

In Saxonia certe fuisse deprecācatū Euangelium Decto Imp. A. ex historia Thyrophonis, Relpicii, Tribu. i. & Nynpha martyru maniteum est.

pridē instituti fuerāt roborandis. Magnā hic operā nauarunt Ludgerus episcopus Monasteriēsis, Vilebaldus Bremeñ. Hildegernus Alberstadenfis prius Catalanēsis, Lynderus frater Hildegerni Mūdegar nordēsis, & Vvilebrordus cū suis, & paulo antē S. Rupertus episcopus Vvormaciēsis ad Boios pfectus, iūctis sibi xij. monachis, quos huc illuc apostolos ordinauit, primusq; episcopus Iunanię, quæ nūc Saltzburga, creatus est S. Rupertus Theoderberto rege Francorum, Phoca Imp. A. Sabino Pont. Max. anno, & quod excurrit, vj. Vide Democh. Gasp. Bruff. Seb. Müst. Laz. Lupold. Mich. Rit. Crantz. Regin.

Idem studium impenderunt conuertendis ad fidem Carinthiis, Carnis, Tauriscis, Styris, aliisq; Herulorum ac Marcomannorum reliquiis, S. Ruperti Franci quem diximus discipuli Gifelarius, Vvilo ac Sodomus ex Bois oriundi; itē Corbinianus, Emerannus, Bunifridus Angli; Bonifacius qui & Vvvinbaldus, & Vviliboldus Scoti, Doningus, Modelhamus, Modestinus, & S. Virgilius episcopus Iunaniensis Teutones. quos memorat Lazius in præfat. de migrationibus Gent.

Danis, Vindis, Saxonibus, Sclauisque iterum iterumque prædicatum fuit, primum Pippini & Caroli Mag. temporibus per S. Heridagum, vt refert Irenic. secundum Ludouico Pio A. per Aufgariū; tertium per Helmannum Otthone j. Imp. anno plus minus ix. xl. quod notat Herman. Contract. postremum Boleslai Boëmiæ Poloniæq; regis anno circiter m. xij. Otthone iij. Imp. A. Grego. v. Pont. Max. vt testis est Martin. Chromer. lib. iij.

Poloni seu naturæ ad virtutem procliuoris facilitate, seu Dei naturæ præsidis præueniente gratia, solo relatu eorum qui in Boëmia atq; Morauia & alibi religionis Christianæ ritus viderant, abdicato paganismō, sese Christo deuouerunt, rege Miecislao, Otthone j. Imp. Ioan. xij. Pōt. Max. quod testatur Chromer.

Danorum Rex Haraldus cum omni populo suo & vxore & liberis anno, & quod excurrit; vij. lxxxiiij. Carolo Mag. Christo fidem & nomen dedit: sed mox versa in seditionem plebe, non nisi mutua cæde rem composuerūt, & nunc quidem bonis, nunc malis cedendum regno fuit. Vsq; eadeo *nec bene conueniunt,*

niunt, nec in vna sede morantur

Religio & superstitio, fides Catholica & hæresis apostatica. Quid opus est multis? post parricidia, post sacrilegos incestus, post flagitia infinita, tandem Haraldus Danorum rex Otthoni j. fit supplex cum vxore & liberis & populo vniuerso, susceptoque baptismo renunciat idolomania; & ita tandem vicit vim veritas. Quam cruenta sæpe fuerit in vtranque partem victoria, cum in Dacia, tum Sueuia, tum Noruegia, his quidem in orthodoxorum partem, illis in hæreticorum factione inclinatis, apud Crantzium cernere est. Eadem de Saxonibus apud Sigebert. & alios, de Anglis apud V. Bedā, de aliis aliisque apud alios aliosque comperimus.

Rugi post defectionem diutinam à fide, denuò inserti sunt & in catalogū Christiani nominis relati, rem promouete Helena regina, quæ ab Otthone j. A. missa legatione cupiuit sibi, suoque populo destinari episcopos, reliquumq; clerū illinc non ita pridem profligatum. vsque adeo *virtutem odimus presentem, absentem quarimus inuidi.* Vt frequenter, occulto Dei iudicio, vero quidem & iusto, quan-

H s tumuis

Vti in opere Apologetico de industria demonstrabimus propitio Numine.

tumuis duro, nobis nescientibus, nihilq; tale cogitantibus, & altum dormiētibus, eueniat; quod diuinis oraculis præfagitū est: Ego ad emulationem vos & inuidiam concitabo, ipsi me prouocauerunt in eo qui non est Deus; & ego eos prouocabo in eo qui non est populus, & in gente stulta iritabo eos. Felices proinde & terque quaterque beatos ego censuerim omnes eos qui fidem moribus similibus profitentur, fideique perpendiculo respondentibus,

Bona si sua norint

Christicola.

O cæcas hominum mentes & caelestium inanes.

Profectò D. Saluianus Massiliensis episcopus eodem argumento & scopo tractans de vero Dei iudicio & prouidentia octo libris, quo vel Augustinus Afer xxij. de Ciuitate Dei, vel Orosius Hispanus septem, quum multis rationibus probationibusq; differuisset totius Gallix, Belgij, Italix, Hispaniæ, Africæque per Barbaros, Hunnos, Gothos, Vandalos extremâ depopulationem, non nisi Christianorum viciis, iustoque Dei iudicio acceptam referre

ferre deberi; denique præter alias causas ^{Lib.3.} hanc quoque non minimâ esse asseruat deuastatæ Africæ rationē, quòd Afri monachos & quoscumque religiosos attonsolue aut ex Ægypti cœnobiis, aut sacris Hierosolymorum locis, aliisque eremi ac solitudinum monasteriis in Africam fortè traicientes, velut noua & nunquâ antea visa portenta ac monstra exhiberent execrarenturque, & fannis ac dieteriis multigenisque prosequerentur iniuriis. Neque aliter ego iustum illud Dei iudicium, quo nuper Gallia, Belgiumq; prædæ datum est, existimo, nisi neglectæ contemptæque religionis vicio. De Guesiorū verò barbarie alio propediem volumine perscribam fauentibus Superis. Illud hic dumtaxat de illis dixero, quod de Afris olim asseruit Saluianus lib. vij. Non sic Ætnam flammis exæstuarè, sicut isti luxuriant cupiditatibus, prauisq; affectibus & studiis & molitionibus, adèd vt facilius credi possit, Guesium non esse Guesium, quàm non esse flagitiosum, quàm non esse sacrilegum, quàm nō esse impiū.

Quum Boiarij, Vindelici, Norici, Austriaci, multis grauissimisque præliis confli-

archiepiscopo præside superstitite, Carolo Mag. A. anno viij. xij. Ebbø successore Vulfarij præsentē. Errant fortè proindè qui Theodonis Villam putant esse nostrā Diettenhouen ciuitatem, Luxouienti seu Lutzenburgensi ducatu contiguam. Fuit autem Concilium istuc potissimùm hac de causâ indictum, vt episcopi Gallię atque Germaniæ decernerent, quid statuendum esset in tyrannos, sicarios, sycophantas, qui quoquo modo sacerdotem reliquumque clerum damno, iniuriæ affectissent. Eius Theodonis fili⁹* Vtilo v. Rudperti pädagogia instructus, à Theoderico j. Francorū rege limiti Armorico est præfectus, ditionemque omnem inter Scaldā, Mosam, Rhenumque amnes, ac Oceanū Germanicū aduersus incursiones Nordmannorum, Danorum, aliorumque Barbarorum defendendam accepit; primusque inter Marchiones Antuerpienses siue limitis Britannici, nunc Anglici, præfectus cęsetur. Et inde sanè nõ modò Marchionum Antuerpiensium seriem texere, verum etiam fidē religionemque Christianā altiùs, patētius, firmitus radices egisse partim Bois (quos diximus) religiosissimis,

Al. Vtto v. Ottho. Anno 540. plus minus quando Mahomet suam fabulam inchoauit.

par-

124 CONVERSIONIS GENTIVM

Vide Laz. de Bois lib. 7. & de Cimmeriis lib. 3. Onuph. Rheginon. Anno in. Siegebert.

conflixissent cum Pippinis & Carolis aliis & aliis, postremò sub tempora Ludouici pij anno, & quod excurrit, v. x. disciplinæ fideique Christianæ aurem commodare exorsisunt. Heraclio verò Imp. A. Deus dedit Pót. Max. * Rudpertum episcopum Borbetomagensem à Berichario tyranno sede pulsum acciuerē Apostolum: & * Theodone duce hoc nomine tertio Biorum Rege, cū tribus filiis, & numerosa plebe, sacris Vndis lustrato, religionique Christianæ vindicato, delubra idolis sacra euerfa, soloque æquata sunt, varięque passim, cū per Rudpertū, tum per Giselaricum Sodomum, aliosque eius discipulos, apud Pannonos, Auares, Sclauos, & nouæ ecclesiæ constructæ, & veteres eruderibus ruinisque suscitæ: inter alias Fabianensis, vbi nunc est Vienna Austria, quondam à S. Seuerino & Mamertino auspicata; & in agro Carantano, Solientis Deiparæ Virgini sacra, quam Donninus fertur crexisse. Fuit isthic apud Boios, inquam, in ecclesia à S. Rudperto fundata, & à Theodone dotata, vnde Theodonis Villæ nomen fortita est, habita Synodus Rhemensis Vulfario xxx. Rhemorū archie-

Al. Rupertū.

Al. Theodone

Al. Clotharij

partim Lotharingis adnitentibus Sathrapis, licet colligere. Nā Afopertus tertius Marchio Pluthylam* Lotharij iij. Regis Francorum filiam, vxorem duxit; inde natus Arnulphus pater Arnulphi Metensii Mediomatricum episcopi: Inde Brabantia ducatus, Colonia, Arduenna, Hasbaniæ, Lotharingæque duces, Louaniensii, Hannoniensium, comitesque Hollandiæ orti sunt, vnaque sanguine iuncti, etiam fidem proceres omnes inde prognati iuxerunt, & hucusque indeprauatam seruant, seipsis semper (ob fidei religionisque merita) & feliciores, & duce virtute, fortuna comite potentiores, nobiliores, augustiores. Non enim tantum Flandria aliaque Belgicæ xvij. prouinciæ, verum etiam regna plurima, Hierosolymitanum, Siculum, Neapolitanum, Indicum, Hispanicum, ipsumque aded imperium Germanicum siue Romanum accessere. Sicut enim olim prisca Romanorum Imperatores, Imperij pomeria prorogantes, diuersis prouinciis diuersos cōsules ac præfides, aut proconsules, aut proreges constituebant: ita Constantinus Mag. Iouinia, Valentiniani, Theodosij, Carolus Mag. &

omnes

omnes retro fidei terminos extendere studentes, & hostium incurfionem prohibere cupientes, milites cuique limiti præfiebant ac Markæ. Et ij quidem primùm milites, deinde custodes, postea Præfecti limitum siue limitanei, postremò Comites Markæ & Markiones dici cœperunt, vel Comites de hac aut illa Marka, seu limite; exempli gratia. Hispaniæ, Britanniæ, Galliæ, Gothiæ, Germaniæ, cæterarumque; ditionum Christo fideique Christianæ nuncupatarum. Id quod sæpe repetit Aimoinus lib. iij. cap. xcviij. cv. cvij. cix. cx. cxiiij. cxvj. lib. v. cap. xxxiiij. xxxv. xl. xli. Vtrū verò Buri, Eburones, Arii, Gothini, Quadi, aliique Germaniæ populi inde Marcomannorū nomen apud Cornel. Tacit. multi que reges Francorū Marcomiri sint sortiti, studiosi viderint, à Quadis nobis manasse, quem vocamus Teutonicè **quart**; id est, malitiosum facile cōiecerim: quod, quando pueros ceu lamiis ac terriculamentis volumus percellere, dicimus, Veturum d. **Quademay**. Neque sanè Marcomanni ab amne superioris Austriæ, vbi aliquando sedes habuere, denominantur; sed quòd essent veteris Germaniæ

mania

128 CONVERSIONIS GENTIUM
maniarum gentes limitanarum, usque ad Oceanum Britannicum, permixta sylua Ardena, pertingentes. ut ex Cor. Tacit. Laz. & aliis liquidum est. Markarum autem cultodiam ob locorum vastitatem, & ab iniuicem intercapedinem nimiam, nonnuncquam in plures Comitatus, limitisque eiusdem Praefecturas diuisam, apud Aimoinum, quem citauimus, reperire est, non semel. Ita uero Markionibus hic olim honor delatus est, ut etiam esset graue pondus honoris. Agebatur siquidem cum eis repetundarum, aliisque poenis grauissimis multabantur, siquando suam Markam non recte fuissent tutati aduersus Barbaros.

Eodem modo saepe alias ob huiusmodi officia, Principes suos Vasallos beneficiis sunt profecuti, & inde tot passim Comites creati sunt. Sic Ludericus secundus Flandriae Forestarius a Carolo Mag. eiusdem Flandriae Comes est designatus, anno circiter vij. lxxx. quum antea solum fuisset Dominus Harlebekanus. fortitissime est partem limitis & orae siue Markarum Britannicae donatione Caroli Mag. iure hereditario, uti diximus. In Danorum Marka rex regno potitur, patria fidei Ro. symbolum

bolum retinet. Verum haec aliud pertinet. Nos ad institutum reuertamur.

Apud Pannonos, Rugos, uniuersosque Sclauos, & per cunctam Sclauoniam (quae esse decies maior Saxonia dicitur, Boemos, Polonosque; & omnes qui trans Oderam flumen sunt populos perstringens) iterum & iterum per Adelbertum conuocatasque; alios euangelizatum est, Otthone j. & ij. A. A. anno circiter ix. lx.

Item apud Hungaros Henrico ij. Imp. anno plus minus m.

Apud Apodricas Sclauos, Henrico j. A. anno viij. xx. Item eodem Imp. apud Nordmannos & Danos.

In Boemis multi inaugurati sunt Christo anno ix. in rebus agente (ut sic dicam) Suatuplugo rege Sclauorumque principe, & Boemiae Regem Bornionem ita inducente, anno, & quod excurrit, ix. Imp. Conrado j. A. lo. x. Pon. Max.

Vngaria ab Hunnis etymon & origine pariter habens, in fidem religionemque concessit Otthone j. Imp. anno plus minus ix. xxx. Hungarorum rege Gaycza patre, & S. Stephano filio, & Adeodato comite operam nauantibus, Adelberto Pra-

IJO CONVERSIONIS GENTIVM
 gentium episcopo non indiligenter quo-
 que manum admovente. Denique post
 diutinam & plusquam Satyricam atque
 Barbaricam debacchationem in clerum
 vniuersumque ordinem ecclesiasticum,
 in templa, sacratasque icones & imagines,
 in sanctorum Diuorum omniu reliquias
 venerandas, in sacrosancta ipsissimaque
 adeo Sacramenta, reparator emendator-
 que Reip. Christianæ apud Hungaros ceu
 cælo demissus datusque est Andreas Rex,
 anno m. xlij. Henrico iij. Imp. Benedicto
 ix. Pont. Max. Vide Æneam Silium.

al. Iouinianu.

Pannonios fidem integramque reli-
 gionem seruauisse mihi admodum videtur,
 quod præter alios, *Iouianum, Valerina-
 num, & Gratianum Imppp. AAA. ex Pan-
 noniis oriundos sit scitum, quorum san-
 ctionibus ac legibus in officio contentos
 crediderim.

Aldenburgenses, seu Oldenburgenses,
 nec non Lubecenses fidei rudimenta &
 velut incunabula acceperunt ab Adelga-
 do Bremensium archiepiscopo, Otthone
 j. Imp. Io. xij. Pont. Max. primusque illis an-
 tistes consecratus est S. Marcus, siue Mar-
 co, anno plus minus ix. l.

Melrel-

Melrelburgenses, & qui Mechelburgē-
 ses, & Magnopolenses, & Suernienses for-
 titi sunt episcopos secundum quosdam
 Lothario j. Imp. anno viij. xl. secundum
 alios, Otthone j. A. anno ix. xxxviij. & pri-
 mus illis episcopus designatus est S. Ioan-
 nes Scotus martyr: quod censent F. Ire-
 nicus, Munster. Democh.

Razeburgensium primus præsul fuit
 Aristo Hierosolymitanus anno, & quod
 excurrit, ix. lix. Otthone ij. A. Benedicto
 vj. Pont. Max.

Episcopatus Frisingensis auspiciis, do-
 nationibusque Tassilonis tertij, Boriæ du-
 cis, est inchoatus. Iste Tassilo multum cha-
 rus fuit Adriano j. Pont. Max. adeoque fami-
 liaris, ut Theodone filium ei obtulerit sacro
 fonte lustrandum. Fundauit apud Car-
 nos, Carinthios, & alibi monasteria & ec-
 clesias. Corbianum, vel, ut aliis placet, Cor-
 bicianum Gallum Roma venientem per
 vallem Tridentinam humanissime beni-
 gnissimeque excepit, habuitque, & eccle-
 siam Frisingensem sacrare iuxta ac admi-
 nistrare iussit, anno, & quod excurrit, vij.
 xl. Pippino Crasso Caroli M. patre Fran-
 corum rege. Qui vero huc dementiae ve-

Vide Rhegin.
 Prunier. sem.
 Ortno. Frisin.
 lib. 5. cap. 85.
 Iren. lib. 3.
 cap. 43.
 Seb. Munst.
 lib. 3.
 72 ap. Bruffsch.
 Egmhartum
 VVolgan.
 Laz. Democh.
 Aimoi. lib. 4.
 cap. 79. 80.
 Lupold. lib.
 de zelo vet.
 princ. Germa.
 cap. 6.

132 CONVERSIONIS GENTIUM
nerit, vt amplissima forte minimè coaten-
tus, vxoris illecebris (ô necessarium ma-
lum) circumuentus, perduellionē sit me-
ditatus; & concinnatis dolis, contermi-
nos Hunnos in Carolum Mag. cui erat
Vasallus iuratus, concitarit, eâq; de caus-
sa damnatus capitis, Imperatoris clemen-
tia in monasterium vnâ cum filio sit de-
tusus, & monastico more attonsus, nolo
hîc commemorare. Satis est isthoc exem-
plo discere, lubricam esse fortunæ pro-
speritatem, nullumque non, fortunæ se-
cundantis omnia, statum, humanis casu-
bus esse obnoxium.

Ratisponæ quidē, sicut & Churæ Rhe-
tiæ, & Augustæ Vindeliciæ in Sueuis (vti
diximus) Lucius Cyrenensis anno plus
minus cx. Euangelicam sementem fecit;
deinde plantatum isthic agrum rigauit
imbre sacro S. Narcissus episcopus, qui
D. Hilariam nobilem matronam, eiusq;
filiam nomine Afrâ Christo asseruit, Cy-
pri retro temporibus reginas; itemque So-
simum Hilariæ fratrem, quem ibidē ba-
ptismo inuitauit, indito ei nomine Dio-
nyssij, eumque episcopum Augustę dedit.
Ambrosium quoque aliquot isthuc apo-
stolos

stolos destinasse inquirunt, S. Albanum &
Theonestum Philippensium episcopum,
ad extirpandam sectam Arianam illic
grassantem, anno plus minus cccxxxviiij.
Valentini. ij. & Theodo. j. Imp. Nume-
ratur etiam Gradus presbyter directus ab
Eustachio Augustæ. episcopo, vt vices a-
geret in Concilio Chalcedonensi episco-
pi absentis, anno circiter ccccxl. Leone
Pont. Max. Marciano Aug. Fuerunt item
isthic apostoli, anno, & quod excurrit, v.
Ixxiiij. Iustino ij. A. Ioan. iij. Pont. Max. For-
tunatus, Philippus, Cyriacus, Magnus S.
Galli discipulus. Neque destitit vnquam
Augustę episcoporum, a Sosimo illo Dio-
clet. & Max. Imp. vsque ad modernum
S. R. E. Cardinalem Illustrissimum D. Ot-
thonem, virum cum pietate, tum erudi-
tione ornatissimum spectatissimumque,
successio; neque vnquâ aut refrixit fides,
aut religio remissa est, ante natam illam
communem Germaniæ almæ pernicio-
sam luem Lutherum.

Ratisponæ episcopus dicatus est v-
nus post alium Gebbardus, Eberhardus,
Vulfgangus, Imp. A. Carolo Mag. si Her-
manno credimus; sin Otthoni Frisingen-

fi, multo ante Carolum Mag. Quumque isthic velut interregnum fuisset aliquantisper, & episcoporum defuisset successio, Ludouicus pius Caroli F. oraculo iuxta & miraculo admonitus Guntharium monachum episcopum dedit, vt habent Annales Franc. Ottho Frisingens. Democh. Gaspar, Irenic.

Magdeburgenses dudum ad fidem conuersi, demum anno, & quod excurrit, ix. lxxj. Albertum episcopum sunt consequuti, iisdem auctoribus.

Pomerani ac Stetineses quum à Vandalis sint egressi, nō dubium est quin vnā cum illis fidei sint consecrati olim. Crätzius tamen eos ad fidem adductos refert anno circiter m. cvj. Henrico iij. Imp. Patiali Pont. Max. Boleslao iij. Poloniae Bohemiaeque rege eis imperante, & ad fidem semel iterumque receptam etiam poenis sancitis grauissimisque legibus compellente, quod notat Dlugoff. Vincent. Martin. Chremer. lib. iij. Hic Héricus primus Danos bello & armis petiit, quod à fide defecissent, & ad recipiendam quam repudiarent religionem coëgit. Identidem fecerunt Otthones, omnesque hactenus

Impe-

Lib. 3. cap. 28
Vandalic.

142.

Imperatores Catholici exemplis Costantini, cæterorumque Constantinopoleos Imperatorum, tum Caroli Mag. & reliquorum, quos recensere non est necesse, neque huius propositi. Similiter Canutus iij. saepe à sua Dania bello adortus est Estones, Curates, Sambones, aliosque populos, & vi belli seruire religioni cōpulit. Vvaldemarus Daniae Rex lxxvij. cognomento Mag. Vvendos, Herulos, Rugos & dios, non rarò vexauit, bellisque infestauit, ob fidei defectionem, anno m. clxj. Neque vlla vnquam sibi bene constitit Respublica. quæ non leges religionesque quidem præscriberet omnibus, quæque non, volentibus quidem præmia, id est bonis, nolentibus verò, malis, supplicia decerneret. Legem mihi D. August. circa illud Psalmi ij. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, &c. Sicut enim inde ab apostolorum temporibus fuerunt genera quædam vitæ, quæ ordines hodieque appellamus, quæ seruebant fidei Christianæ amplificandæ, quale fuit institutum cœnobicum & communiter viuentium, de quo S. Lucas in Actis Apostolicis, & Ascetarum & Therapeutarum, auctore

Ist hac ratione Reges & Imperatores sunt nutriti, & Regna ac Imperatrices ecclesie Christianæ olim promissæ. Itaque 49. nutriti.

Epist. 48. ad Vincentiū & 50. ad Bonifacium.

Act. 2. 3. 4.

fi, multo ante Carolum Mag. Quum que isthic velut interregnum fuisset aliquantisper, & episcoporum defuisset successio, Ludouicus pius Caroli F. oraculo iuxta & miraculo admonitus Guntharium monachum episcopum dedit, vt habent Annales Franc. Ottho Frisingens. Democh. Gaspar, Irenic.

Magdeburgenses dudum ad fidem conuersi, demum anno, & quod excurrit, ix. lxxj. Albertum episcopum sunt consequuti, iisdem auctoribus.

Pomerani ac Sterinenses quum à Vandalis sint egressi, nō dubium est quin vnā cum illis fidei sint consecrati olim. Crätzius tamen eos ad fidem adductos refert anno circiter m. cvj. Henrico iij. Imp. Patiali Pont. Max. Boleslao iij. Poloniae Bohemiaeque rege eis imperante, & ad fidem semel iterumque receptam etiam poenis sancitis grauissimisque legibus compellente, quod notat Dlugoff. Vincent. Martin. Chremer. lib. iij. Hic Héricus primus Danos bello & armis petiit, quod à fide defecissent, & ad recipiendam quam repudiarent religionem coëgit. Identidem fecerunt Otthones, omnesque hactenus

Impe-

Imperatores Catholici exemplis Costantini, cæterorumque Constantinopoleos Imperatorum, tum Caroli Mag. & reliquorum, quos recensere non est necesse, neque huius propositi. Similiter Canutus iij. saepe à sua Dania bello adortus est Estones, Curates, Sambones, aliosque populos, & vi belli seruire religioni cōpulit. Vvaldemarus Daniæ Rex lxxvij. cognomento Mag. Vvendos, Herulos, Rugos & dios, non rarò vexauit, bellisque infestauit, ob fidei defectionem, anno m. clxj. Neque vlla vnquam sibi bene constitit Resptb. quæ non leges religionesque quidem præscriberet omnibus, quæque non, volentibus quidem præmia, id est bonis, nolentibus verò, malis, supplicia decerneret. Lege mihi D. August. circa illud Psalmi ij. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, &c. Sicut enim inde ab apostolorum temporibus fuerunt genera quædam vitæ, quæ ordines hodieque appellamus, quæ seruebant fidei Christianæ amplificandæ, quale fuit institutum cœnobicum & communiter viuentium, de quo S. Lucas in Actis Apostolicis, & Ascetarum & Therapeutarum, auctore

In hac ratione Reges & Imperatores sunt nutriti, & Regina ac Imperatrices ecclesie Christianæ olim promissæ lrae 49. nutrices.

Epist. 48. ad Vincentium & 50. ad Bonifacium.

Act. 2. 3. 4.

I 4

D. Mar-

D. Marco, de quibus Philo & historici vniuersi; deinde monachorum, eremitarum, anachoretarum, cœnobarum, feruente persecutione, in solas terras se recipientium; demum sicut fuerunt ordines S. Basilij, Hieronymi, Augustini, Benedicti, Bernardi, Francisci, Dominici, Guelmi, & aliorum; iiq; (inquam) militabant religioni Christianæ ampliandæ: ita semper ab initio, quo reges Christo sunt initiati, fuerunt, qui nomen dederunt fidei defendendæ ac propugnandæ. & quemadmodum Dauid, Machabæi, aliiq; infiniti in veteri lege præliabantur prælia Domini, ita citra Constantinum Mag. qui præter duos Philippos A. A. patrem & filium, Imperium Christo nūcupauit, semper fuere ordines quidam non tantum dilatandæ, verumetiam armis tutandæ religioni, militantium: ij verò cuncti instar Constantini Mag. Iouiani, Valentinianorum, Theodiosorum, cæterorumq; principum Catho. crucem ceu gestabant: sed discolorum, alij viridem, alij rubeam, alij albam, alij aliam.

Eius propositi seu instituti sunt milites S. Io. Baptistæ à Io. Hircano Machabæo tra-

1. Reg. 25.
1. Mach. 1.
& seq.

Symbolum
professionis.

hentes originē, aut certè Io. Eleëmofynario patriarcha Alexadrino, Phoca Imp. A. Item, id quod apud Volaterranum copiosè est reperire lib. xxj. Anthrop.

Milites Templarij apud Rhodum & Maltham insulas tum in Gallia, & Germania.

Theutonicorum S. Mariæ Milit. ibidè: horum subinde meminit S. Bernard.

Alcantaræ in regno Castellano & Lusitano. Mil.

Calatraux apud Toletum. Mil.

S. Iacobi in Hispania. Mil.

Iesu Christi in Portugallia. Mil.

S. Sepulcri in regno Valentia & Aragonia. Mil.

Syluenses in Lusitania. Neq; aliò spectat equestres ordines aurei velleris apud Burgundos, & in domo Austriaca, S. Michaelis in Galliis; caligulæ apud Anglos, nisi ad fidem protegendam.

Quoties verò crucis & sacri belli militia fuerit olim prædicata, quàm ardentibus votis hæc in Turcas, Saracenos, Mauros, hæreticos, sæpenumerò Reges, Imperatores, Principes, Duces, Comites, Barones, aliiq; ex tota Europea Christianita-

138 CONVERSIONIS GENTIVM
te adierint, non est huius loci differere.
Multa in eam rem scribunt Egnat. Ful-
gos. Guiel. Tyrius, Io. Herold. Benedict.
de Acolt. Aretin. Sabel. & alij. Religiones
autem creberrimè ferro vindicatas asser-
tasque fuisse, non tantùm Christianorù,
verumetiam exoticorum Ethnicorumq;
exemplorum chiliadas, memini me le-
gere, apud Tit. Liu. Plutarch. Val. Max.
reliquosque scriptores: sed hæc aliàs.

Liuonia cura S. Medardi episcopi, &
post eum D. Alberti sedulitate morù in-
dolisq; barbariè dediticit, & pedetentim
ad fidei Christianæ regulam adducta est
anno plus minus m. ccv. Friderico Barba-
rossa Imp. Hono. iij. Pont. Max. Est in hâc
rem ibidem id temporis institutus ordo
sacræ militiæ aduersus impressiones Tar-
tarorum, aliorumque Barbarorum, quod
habet Mart. Chromer.

Lituania, vt aliæ complures immanes
feruilisque ingenij nationes, cum legum,
tum militum Teutonicorum & Crucife-
rorum, quorum tunc erat magna frequen-
tia, metu, fidem religionemque Christia-
nam recepit, & eadem opera Vitum anti-
stitem,

stitem, Friderico eodè A. anno m. ccxxx. lib. 8.
Cruciferis id priuilegij, extinctis pridem
deletisque Templariis, erat ab Impera-
toribus A. concessum, à Põtificibus Max.
firmatum, vt quascunque possent, inua-
derent infidelium, aut à fide defectorum
prouincias, easque cum occuparent, tum
etiam suo iuri vindicarent.

Nulla erat id temporis per totam hâc
Europam occiduâ, prouincia, in qua non
& cœnobia plurima quorumuis ordinù,
eaque frequentissima essent, & numero
personarum ac pietatis doctriinæque no-
mine amplissima.

Tartari ad Christi fidem permoti sunt
atq. promoti rege ipsorù Cassahâ miracu-
lo quodâ ad Christû conuerso, anno plus
minus m. cc. lxx. Rodolpho Imp. Grego. x.
Pont. Max. Vti habet Sabel. & Guiel. de
Nangiaco. Deinde Tartariæ proceres cù
& Lateranèsi sub Innocent. iij. Pont. Max.
& Lugdunenfi Concilio affuissent, vnâ
Michaële Paleologo suscepto fidei Sacra-
mento, religionem Christianam suis ter-
ris populisq. reportarunt, anno plus mi-
nus m. ccc. Clemète iij. Pont. Max. S. Lu-
douico & Carolo Francorum regibus,
teste

140 CONVERSIONIS GENTIVM
teste Blond. Fla. decad. ij. lib. viij. Quo etiam tempore Turcarum Imperator Azatines palam Christi fidem Romanamque religionem est professus Arsenio patriarcha Constantinopolitano; quod refert Niceph. Gregoras historicus lib. iij.

Samogetia Christiano nomine censei cepit Sigismundo A. Ioan. xxiiij. Pont. Max. anno m. ccccij. quod liquet ex Mart. Chrom. lib. xvij.

Lituani relapsi à fide, reparati sunt paulo ante Samogetas anno plus minus m. cccxlvi. Urbano vi. Pont. Max. Carolo iij. Imp. A. Ioannis Boemiae F. què Onuph. Panni. Veronenf. scribit auctorem Bullae quae cognominatur Aurea. Vide Seb. Munster. in Cosmo.

Cumani, Boznenses, Lipnenses, Patrii, aliique Sclauoniae populi complexati sunt fidem Christi, Tartarorum superstitione abrogata, enixissime summisque conatibus suam nauante operam Ludouico Hungarorum rege, anno, & quod excurrit, m. ccl. Clemente vi. Pont. Max. apud Auinionem Galliae degente, auctore Mich. Rit. lib. ij. & Bonfin. dec. ij. lib. x.

Omniū nouissimè accessit nostrae fidei

dei, aut potius ad eam rediit nouus orbis, quem vocant, omnesque illae lautissima & auri & quarumque aliarum rerum ditissima India, partim D. Philippo Hispaniarum regi cognomento Catholico, Fladriae dudum quidem desideratis amoribus, at Hispaniae deliciis inexhaustis, partim D. Sebastiano Lusitaniae Regi rei Catholicae studiosissimo parentes, abhinc annos plus minus cc. cum primis fratrum Minorum, tum multo post tempore eorum, qui Societatis Iesu appellatur, operam Christo Domino conquistae. Remanserant tamen isthic alibi quidem vetustae & praeae religionis à S. Thoma praedicatae reliquiae ceu futurae frugis quaedam semina: Baptismus paruulorum, ieiunium, precum in delubris frequentia, S. Crucis aduersus daemorum incurfus tessera, uti ex Petro Bellonio, Arabe Saraceno Gramat. Petro Mart. Ludouico Vartonian. Maximiliano Transsylvano, Io. Barrio, Cadomusto, aliisque scriptoribus manifestum est. Incidi ego nuper in Hispaniis Valisoleti (ubi tunc nostra Comitum generalia praeside illustrissimo reuerendissimoque Dño D. Alexadro Cribello Viceprotectore or-

142 CONVERSIONIS GENTIVM
re ordinis digniss. anno 1564. agebantur)
incidi (inquá) in Reuerendú quendá ca-
nicie ac moribus patrie (nomé mihi exci-
dit) ministrú (vt vocamus) ordinis S. Frá-
cisci Prouincię Perontanę Is referebat plu-
rima isthic esse p̄iscę & ab apostolis insti-
tutę religionis vestigia, & hinc esse gen-
tem satis morigerá, tractabilem q̄. ac faci-
lem ad fidei religionisq̄. Christianę repa-
rationem. Ditioné verò esse omnium &
opulentissimam rerumq̄. omnium locu-
pletissimam, & amœnissimam pariter ac
temperatissimam: deinde non insulam;
sed terram firmam, continentem que af-
firmabat, sextuplo vastissimis illis Hispa-
niis patientioré, vtrunq. polum arcticum
& antarcticú hinc inde spectantem, neq.
maiorē regionem vno nomine compre-
hendi. Inccelas illos inquiebat, ipsos esse
Antipodas, apud quos tunc se degere aie-
bat, supra Peru, & quidem Oceanum in-
ter Hispaniam & illos populos intersue-
re, quem haud temeré vix que octo men-
sibus legere conficeré valuerat. Tot ve-
rò tantasq̄. mihi allegabat suorú Antipo-
dum partim Geometricas, partim Astro-
logicas mathematicas probationes, vt cú

ex

ex Platone, Macrobio, M. Cice. Mela, D.
Lactátio, S. Hieron. S. Augustino, Isidoro
secus doctus essem, quú mihi demú Tapro-
baná istic insulam nominaret, facillè con-
cesserim in sententiam: tum etiá quòd ad
Australé plagam esse memoraret, quá ob
interfusum maximú immensissimumq̄.
mare meminerá olim, M. Tullio auctore,
mortalibus prorsus incognitá; Sumatram
autem, olim Taprobanam, diu antea ab
apostolis penetratam. Tametsi legere sit
quosdam Augusti iram fugientes per imá
Æthiopiam & mare Atlanticum ad Ga-
des Herculis enauigasse, & Carthaginen-
ses quosdam ab Herculeo freto in mare
rubrum Arabicum. Alexandrum Mag.
quoque Persicum sinum, mare Indicum,
Taprobanam, aliasque Indicas insulas ac
terras armis explorasse, & partim arte,
partim vi viam sibi aperuisse, ex historiis
notum est. Narrabat item ille R. P. apud
istos Antipodes siue *αντιποδους*, exque dia-
metro contra nos positos, celeberrimum,
frequentissimumque orationum studiú;
ipsos verò adorare vnum Deum trifron-
tem, cuius si quæras rationem ignorant,
nisi quòd ita a maioribus acceperint, &

in Timeo lib. 1
Cic. lib. 4.
Acad. lib. 6. de
Rep. lib. 2. de ci.
c. 9. lib. 3.
de fals. ta. cap.
cap. 24. super
Ezech. 1. lib. 9
Etymo. cap. 2.
Aug. de decē
categorijs.
cap. 10.

Atlantica re-
gionem vete-
res insulam fá-
ciunt.

Voo

Voo monarcha, penes quem summa religionis & Reipub. semper fuit. De Antipodibus si quis plura desideret, reperiet apud Ioachim Vadianum in Melam: nos ab Antipodibus inferis, ad superos, & institutum vela orationis vertimus.

Cæterum, ut iam tãdem ex multis antecedentibus (quæ vocat M. Tull.) concludamus, & quippiam inferamus quod firmum sit & solidum, nulla parte hians, sibi quæ inconstans, quarendum ab aduersariis est, errauerintne omnes istæ apostolicæ ecclesiæ, an non. Si aberrasse dixerint, inferendum certo certius, Christum non satis steterisse verbis suis & sponsonibus S. Petro, senatui apostolico, toti ecclesiæ factis de pædotribe veritatis cum mittendo, tum sempiternum partibus sacrosanctæ ecclesiæ ac velut lateri instar vel ducis vel viæ comitis adhæsuro. Quod si errauisse negent, sese toto cælo totaque via aberrare, & quidem scientes prudētēs quæ, verissimo dilemmate, tanquam cornuta acie, vnde elabi nulla ratione queant, implicari, constringi, concludi confiteantur oportet. Hic igitur murus æneus esto, nil conscire sibi ecclesiam, quæ perpetuo cognos-

gnomento ac proprio Catholica nuncupatur, nulla pallescere perfidiæ, hæreseos, erroris culpa, hinc vsque ad apostolos ipsum quæ adeo Christum. Quocirca hæc omnium populorum, omnium locorum, omnium quæ temporum, cum tanta ingeniorum & morum, quanta linguarum, dissimilitudine in tantam eiusdem planè fidei religionis quæ concordiam conspiratio, argumento est probatissimo; omnes illos populos, suis quos quæ & locis & temporibus, in eadem tamen schola, ab eodem quæ didascalo ac pædago, hæc tam profus eadem doctos esse debere. Vnde enim tanta nostrorum dogmatum, rituum quæ antiquitas, nisi à Numine quodam præside? Vnde tantæ antiquitati, tanta cum omni posteritate consensus? Vnde tantæ consensio, tam vetustæ, tam bene æquabiliter quæ, non cum vna tantum gente, sed cum omnibus, non semel, sed semper, non hic tantum, sed vbique, quæ orbis patet, conuenit? An hæc sine numine Diuum, an casu, an arte euenire arbitrabitur? Certè quo antiquius quid, hoc, si Tullio credimus, diuinius; quo communius pluribus, eo

li. 2. de legib.
lib. 1. de natura
Deorum.

146 CONVERSIONIS GENTIVM .
melius ; quo sibi semper & in omnibus
seu locis , seu populis , seu ætatibus simi-
lius , hoc perennius , Deoque sempiterno
sibi semper in omnibus simili propin-
quius . Ita nimirum mirionibus illis in actis
apostolicis satisfecit S. Petrus ; & con-
tra eos , pro se suisq. intulit : Hoc opus ob
quod obstupescitis , non humanũ (inquit)
est , sed diuinum , nõ dolo malo , sed diui-
nis promissis conceptum & fultũ , non ho-
minum malitia , sed Dei bonitate plenũ .
Mirabantur illi eosdẽ homines eiusdem
nationis , eiusdem linguẽ , eadem , sed di-
uerso modo & idiomate differente , loqui
non differentia . An non (si boni æstima-
tores esse velimus) multo amplius miran-
dum istuc videri debet , tot ingenia , tan-
tam hominum varietatem , tam diuersas
linguas , tam diuersa idiomata , tanta præ-
fertim & locorum & temporum interca-
pedine dirempta , tam paria , tã æquabilia ,
tam eadẽ prorsus sonare ? Hãc credimus
Sanctorum communionem , in qua cẽsos
dicimus beatos ; non censos , damnatos
perpetuũm . Hãc est Ecclesia , contra quã
portæ inferorum , quibus sunt mille no-
cendi artes , incassum nituntur ! Hãc est

co-

columna & firmamẽtum veritatis , à quo
se auelli Christianus quisque ægrius mo-
lestiusq. sinere debet , quã vitam ipsam
eripi ; à quo vel latum culmum (quod in-
quiunt) recedere , perire est . In arca salus ,
extra arcam exitiũ est . In Ecclesia cathol.
cum metu & tremore adhibitis sacramẽ-
tis , salutem quisq. suã operari potest ; ex-
tra ecclesiam sacramẽta esse possunt , pro-
desse non ita . Quum igitur iam ab aduen-
tu Saluatoris vsque ad nostram ætatem , id
est , ab apostolis vsque ad nostri temporis
facem , quomodo & per quos Christi Ec-
clesia nata sit & adulta , persecutionibus
creuerit , martyrijs coronata sit , confessio-
nibus ornata , & illis quidem tanquam ro-
sarum , his velut liliorum fertis redimita ,
habeamus , & postquam ad Christianos
principes venit , potentia equidem & di-
uitijs maior augustiorq. , sed virtutibus
meritisq. facta sit minor , & suapte for-
tuna feliciore , cœperit esse infelicio-
riusq. beata ; Quum (inquã) Ecclesiam
catholicam à Christo suscitaram , ab apo-
stolis per orbem vniuersum propagatam ,
ad nos vsque porrectã , deriuatamq. osten-
derimus , fidei regulis notisq. ceu tesse-

Hiero. in vita
S. Malchi:

148 CONVERSIONIS GENTIVM
 ris quidem parem, sed non item fidei operis & actis: quis ferat hæc putidissima vitij sæcula (vt S. Paciani in Pyrenæi iugis Barcilonæ episcopi verbis vtar) sacros canos apostolici verticis euellere niti? Ex illo tempore quo Christus, quo apostoli vixit, successio vel series episcoporum non est interrupta, neq. ab aliquo alio, nisi ab Ecclesia per episcoporum vbique successiones tenemus has vel illas scripturas esse canonicas aut apostolicas: vnde igitur niti ab eadem Ecclesia, literarum sacram sensa petenda sunt? Illa enim quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto orbe seruantur, datur intelligi, vel ab ipsis apostolis, vel plenarijs concilijs (quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas) commendata ac statuta retineri. Nam traditionem apostolicam refutare, magnam euangelij ipsius (testibus D. Ireneo Lugdunensium, & D. Basilio Cappadocum, episcopis) adeoque ipsius Christi qui traditionum euangelicarum est auctor, est abrogare & conuellere auctoritatem. Quantum verò, non dicam temeritatis sacrilegæ, non dicam extreme dementiæ, sed fanatici furoris insit illi v-

Aug. lib. 28. cont. Faust. Manich. cap. 2. & sequent. lib. 31. cap. 21 lib. 33. cap. 3. & seq. epist. 118. ad Ianua. Tertul. lib. de præscrip. hæret. Irenæ. lib. 2. cap. 1. 234. Vincent. Lerin. Basil. lib. de spiritu sancto cap. 27 Alexander Pont. Alexad. epist. ad Constant. Mag. Io. Damascen. lib. 1. de cultu imaginum.

teri hæreticorum caullationi, *Apostoli, reliquique non intellexerunt diuina oracula; Nobis Deus per Spiritum suum reuelauit nuper*, nemo ignorat. Quid enim? si quid cõtrouersia nascatur, si quid in quæstionem nouam recens veniat, nõne ad antiquissimas quasque ecclesias recurrendum est, in quibus sunt versati apostoli, quas sanguine dedicarunt, & ab eis accipiendum quod certum, quod verum, quod liquidum sit? Quid vero? si neque apostoli nobis scripturas reliquissent, nõne oporteret traditionis ordinem sequi, & ex illis quærere quibus ecclesias commiserunt? S. Augustinus profecto istuc detulit Ecclesiæ, vt nec euangelio fuisset crediturus, nisi eum Ecclesiæ commouisset auctoritas. Scripturas enim in libris, tãquam in arboribus folia, in Ecclesia sensum & intellectum esse sciebat, easq. nõ in legendo, sed in intelligendo consistere. Multo sanè elaboro opus est, multaq. nõ suffecerint Anticyræ eius insano curado capiti, qui post apostolos, post tot martyrum confessorum, myriadas, post tot ecclesiarum omnium pastores, doctores, episcopos, sibi semper adhuc quippiam censet perquirendum,

Contra epist. Fundamenti cap. 5.

Hiero. cont. Luciferianos.

150 CONVERSIONIS GENTIVM
& indicandum. Te pacatum itaque red-
dat (inquit D. Basil. què D. Theodoritus
lumen orbis terrarú vocat) traditio. Do-
minus ita docuit, sic Apostoli prædicaue-
runt, ita Patres obseruarunt, confirmarút
martyres: sufficiat dicere, Ita edoctus sum,
Si quando alia quàm didicimus, à noua-
toribus suggerantur; hac machæra, ceu
Herculis claua, retundenda sunt, & istoc
antidoto aduersus vitiligatores vtendú,
auctore S. Athanas. Patres & maiores no-
stros non ista sensisse, non ita docuisse, nõ
sic seruauisse. vtroque ergo tempore siue
aiant, siue negent quippiam hæretici fe-
cus atque traditum, & hætenus in eccle-
siis apostolicis traditum, aut per episcopo-
rum, doctorum, pastorum successionem
perpetuam diffinitú habitum ve est, hoc
singulari vmbone excipiendum, reper-
cutiendumque est, ne syllabam quidem
vnam, præter ea quæ accepimus (vt in-
quit Basil.) commutandá, aut in dubium
vertédam. Id nobis persuasum esse debet,
nihíl magis nefarium esse, quàm transgre-
di terminos à patribus positos. Si enim
Terminus ille nulli Deorum sibi ceden-
dum putauit, de quo Ouid. 2. Fast. quis ita
sacra

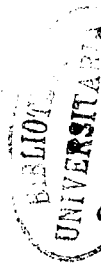
Epist. ad
Epiet. episco-
pum Corint.

Apid Theo-
dorit. Eccle.
hist. lib. 4.
cap. 19.

sacra profanis miscere audeat, vtrituum, Epiph. to. 3.
lib. 1. hæref.
73. religionumq. modos ac fines, vltra quos
citraq. nequit consistere rectum, immu-
tet, trāsferat, inuertat? Hanc nostram esse
mentem altè animis repositam, hanc soli-
dam stare nobis, firmamque sententiã di-
cendú, quicquid illi, siue minas, siue blan-
dicias crepent. Neque illorum odium
magnopere metuendum, neque studium
affectandum, aut captanda beneuolentia,
aut eorum timenda maleuolentia, à qui-
bus vituperari maximæ laudi; amari, vi-
tio à probis quibusque vertitur. Pueror-
um est istis moueri: cum verò qui bene
ac probè diuinis literis enutritus sit, nul-
lum genus mortis potius detrectare oportet,
quàm religionibus sacrosanctis nun-
cium remittere. Nihil ego prorsus noua-
torum istorú caullis oportunius respon-
dendum duxerim, nisi istuc Pauli apostoli
dumtaxat, An à vobis verbú Dei procef-
sit, aut in vos solos peruenit? verum (quod
de Petiliano Donatista dicebat August.)
litigare & belligerari volunt isti, non dis-
putare. lib. 2. cont. lit. Petil. cap. lxi. D. A-
thanasius iustitutus in catholica fide
D. * Iouinianú Imp. A. vti is ab illo effla-
al. Iouianum.

Basil. lib. d.

1. Cor. 14.

Niceph. Call.
eccle. hist. lib.
20. cap. 47.
Theodorit.
lib. 4. cap. 3.

gitauerat, suæ Orthodoxiæ certissimum fortissimumque argumentum ita statuit: Omnes ecclesiæ quæ sunt in Hispania, Britannia, Gallia, Germania, Campania, Italia, Dalmatia, Mysia, Macedonia, Græcia, Africa, Sardinia, Cypro, Creta, Pamphilia, Lycia, Ifauria, Ægypto, Libya, Ponto, Cappadocia, denique toto Oriente (exceptis illis paucis ab Arrianis occupatis) nobiscum & cum concilio Niceno sentiunt & sapiunt: non possunt verò tam pauci ique suo pte iudicio, & conscientia damnati, præiudicare orbi vniuerso: ea igitur fides tenenda est, quam tot populi, tot ecclesiæ, tanta consensione, tot annorum centenarios probatam habuere.

lib. 1. cap. 2. 3

Iisdem rationum probationumque momentis nititur aduersus sciolos illos Gnosticos Valentinianos D. Irenæus Lugdunensis: Ecclesia per vniuersum orbem vsq. ad fines terræ seminata, & ab apostolis & eorū discipulis accepit eadem in Christū fidem: hanc fidem, hanc prædicationem (ait) diligenter custodit, quasi vnam domū inhabitans; & similiter iis credit, quasi vnam animam habens, & vnum cor; & consonanter hæc prædicat, & docet, & tradit quasi

quasi vnum possidens os. nam etsi in mundo sint loquelæ dissimiles, attamen virtus traditionis vna & eadem est. Neque hæc quæ in Germania sunt fundatæ ecclesiæ aliter credunt, aut aliter tradunt; neque hæc quæ in Hiberis sunt, neque hæc quæ in Celtis; neque hæc quæ in Oriëte, neque hæc quæ in Ægypto, neque hæc quæ in Libya, neque hæc quæ in medio mundi sunt constitutæ: sed sicut sol creaturæ Dei in vniuerso mundo vnus idemque est, sic & lumen & veritatis prædicatio, vbique, eodemque modo lucet, & illuminat omnes homines, qui volunt ad agnitionem veritatis venire. Et neque qui valde præualet in sermone, ex ijs qui ecclesiis præsunt, alia quàm hæc ipsa dicet. nemo enim est supra magistrum, neque infirmus in dicendo deminorabit traditionem. Cum namque sit vna eademque fides, neque is qui multum de ea potest dicere, amplius dicet vnquàm quàm res sit; neque qui parū dicendo valet, dicet minus quàm oportet, aut infra quàm res est. Neque nos mouere debent tot tantæque procellæ seu hæreseôn, seu persecutionum, seu morum temporumve malitia tanquam tempesta-

154 CONVERSIONIS GENTIVM
tes quædam ingruentes, & nauiculæ S. Pe-
tri summa vi imminentes, ac extrema
quæque comminantes, quum & longè
grauiores ei ærumnas sæpe multis antè
temporibus, & eam semper seipsa clario-
rem euasisse, sexcentis exemplis liqueat,
perpetuosque ex bellis hucusque trium-
phos duxisse. Siue enim penitus præteri-
torum temporum nequitiã inspiciamus,
non extinctã turbine, non ventorũ vi aliò
raptam, non fluctibus rabidis perturbatã,
non fractam, sed vexatione purgatam, li-
uoribus sanatam, necibus viuïdam virẽ-
tiorẽmquẽ. Ecclesiam peruidebimus. Siue
illorum temporum populos tanquam co-
ram præsentibus tecumque colloquentes
conuenias, eandem protinus nobiscum fi-
dem cõfiteri, religionemquẽ tenere audias.
En tenemus omnium cæli climatum,
omniumquẽ terrẽ angulorum populos, no-
biscum in vnã fidei religionisque sen-
tentiam cõspirantes. Quid si iam omnia
mihi Cõcilia passim toto orbe inita, quo-
tannisquẽ coire solita ex præceptione san-
ctioneque apostolica, recensenda sint: quid
si omnium vbique conciliorum, omnium
ecclesiarum, omnium gentium, omnium

æta-

Can. apost. 38
al. 36. Cõcil.
Nice. 1. can. 3
Cõcil. Antio.
cap. 20.

ætatum patres mihi sint percensendi;
quas putamus copias, quas phalãgas, quot
testium myriadas in aciem campumque
in rem quam diximus, sum producturus?
Si mihi miles vniuersus conscribendus est,
qui diu olim sub tot tantisque Impera-
toribus, cum Romani, tum Constantino-
politani Imperij, Regibus Hisp. Gall. Britan.
Lusitanã, Daniã, Sueuiã, Norueg.
Ital. Polon. Vngar. Bohem. aliisque infinitis,
cum defendendã, tum propagandã reli-
gioni Christianã seruiuit ab origine pri-
ma; quis (oro) locus satis patens satisque
vastus esse possit, qui exercitus eius fre-
quentiã capere valeat? Si omnium Cõci-
liorum sanctiones, si omnium Imperato-
rum, Regum, exarchorum, principum le-
ges hinc enumerem, certè & illos mortales
religiosissimos fuisse, in cõfesso erit omni-
bus: denique eos quidem obseruatã reli-
gionis præmia manere; nos verò, siue ne-
glectã, siue contemptã, daturus aliquan-
do pœnas. Equidem supplicij tarditatem
& dilationem, non pauci aut ignoscen-
tiam, aut diuinã prouidentiam oscitãtiam
existimãt. Verum si rem, vti est, diuinam,
inquam, offensam ex æquo & bono me-
tiamur,

tiamur, exemplis temporum præteritorum; vereor ego vehemèter, ne Numinis ira tardè ad sui vindictam procedens, tarditatem supplicij, & gravitate & perpetuitate aliqua compeniet; & ne nos instar eorum qui fenus perpetuò gliscès cõtemnunt, in vtramque aurem securi, pœnarum, ærumnarum, calamitatum vsuram tandem recipiamus, & malorum piaculorumque quæ deprecari negleximus, immensam. O si hæc Belgica, prouincia humana voce uti possët, quos ederet luctus, quos componeret elegos modos, quàm tristia ediceret, quæ nemo, quantumuis faxeus, tametsi è Caucaaso natus, audiens temperet à lachrymis! O quales, quot, quãtas deponeret querelas, quàm dissimilibus dominis olim, atque nunc, sese ad ministrari desleret! O quantum mutatis, ab illis? ingenua, inquit, sum & liberali indole nata, neq. obscuro loco. Fidei religionisque auctores nancisci quasi sorte auspiciata Deus Opt. Max. totius huius vniuersitatis rerum Præses voluit, adeoq. parentes seu auos, seu abauos, seu atauos, Marternum, Memnium, Eucharium, Valeriũ à S. Petro rectissima linea fidei descendentes,

tes,

tes, hucque destinatos; deinde S. Quintinum, Piatonem, Rufinum, Valerium alterum, Eugenium, Crispinum, Crispinianum, Lucianum, Marcellum, Regulum, Fuscianum, Victoricum, Eleutherium indigenam Neruium, Chrysolium Armenium, cæteros seu Romanos seu Gallos S. Clementis Ro. discipulos: hos ego progenitores habui; hi sunt harum vbiq. ecclesiarum antistites; hæc est diuina Soboles cælo demissa sereno; hi patriam hanc suo cruore fœcundam, meritis validam, virtutibus florentem, signis editis rebusq. præclaris celebrem, omni postremò hac ecclesiarum successione, pastorum doctorumque apostolicorum longa serie,

Fecerunt pulchra ceu posteritate parentem.

Eius pulcherrimæ prolis, secundum promissa & Prophetica oracula, Imperatores & reges nutritij, Imperatrices, & reginæ factæ sunt, diuino nutu, obstrictes. Et quidem hæcenus ita inter Augustorum amplexus, & pientissima vota, omnis progenies hæc adoleuit, sumpsit vires, estque ætatum momentis aucta, ut futuri posteritæ æstimari non potuerint,

rint;

Placent. in
cat. episcopo-
rum Tungres.
Brustem.
Democh.
Pet. de Natal.
lib. 5. cap. 116
lib. 9. ca. 106.
lib. 1. cap. 57.
lib. 2. ca. 55.
Antonin.
part. 1. hist.
tit. 6. cap. 26.
Mayr.

Esa. 49.

158 CONVERSIONIS GENTIVM
rint, neque opibus, neque copijs inferior.
Verum eheu, ô malum, pro dolor,
miserrimum infelicitatis genus est,
fuisse aliquando felicem: neque cuiquam
tantopere dolet fortunæ felicitas nunquam
habita, atque tam turpiter amissa:
nihil verius illo elegantissimo dicto
Poëtico,

*Non minor est virtus, quam querere, parta
tueri.*

Et certè

*Floruit quondam, sed flos fuit ille caducus:
Et fuimus Troës: verum,
En campos, vbi Troia fuit.*

Ita siquidè comparatū est, vt Respub.
diu esse incolumis nequeat, quæ non iisdè
artibus atque virtutibus perpetuò seruetur,
ac veluti lacte eodem foueatur, quibus
fuérat olim parta & educata. Est enim
Reip. vt sic dicam, educatio, altera natura.
Sicut igitur, mutata nutrice, mutatur
habitus statusque naturæ, & proles vario
lacte nutrita ferè fit scabiosa, morbisque
infecta: ita Respub. primùm delicatissimè
educata à matre, deinde à nouerca
degenere vberè lactata, non potest non
esse humoribus affecta corruptissimis.

Quem-

Quemadmodum verò bene cõstituendæ
ordinadæq. Reip. prima elemēta sunt religionum
sacrarū momēta ac rationes; ita declinatæ
Reip. ne dicam inclinatæ incubula sunt
(si Isocrati, Platoni, Tito Liui. Plutarcho,
Aristo. M. Tull. Valer. Max. cæterisque id
genus, credimus) religionum sôcordia,
indiligentia, neglectus. Verum hæc aliàs.

Cæterum obijciat, imò obganniet fortè
quispiam, & quæret, vnde sciamus apostolicas
esse illas omnes quas retulimus ecclesias.
Cui in primis respõdemus, Homine indocto
nihil impudentius: quicquid enim dicas,
nihil dixeris, nisi id dixeris quod ei visum
est & probatū. deinde homine malitioso,
nihil magis improbū: is enim ita solet
perplexari, Nō pactū, pactum; pactum,
nō pactū est, quod illi libet: & is nō tã
sensus aut intellectus, quã animi voluntatisq.
vitio laborat, & profus mala mēs, malus
animus. Sic olim Manichæi & alij heretici
nonnulli quasdam scripturas admittebāt,
quasdam reijciebāt, vt omnis de medio
Scripturarū auctoritas semel deleretur
(inquit D. Augustinus) & suus cuique
animus, suum cuiq. insomnium auctor

lib. 32. cont.
Faut. Manich.
Cap. 19. & seq. D.
Hier. Epist. ad Paulinum.

auctor sit & auctoris instar, quid in qua scriptura probet, quid improbet, id est, non auctoritati subijciatur scripturarum, ut quippiam credat, sed sibi ipse subijciat scripturas, easque suo sensui seruire cogat, etiam repugnantes: ut ideo quid recte recteque scriptum videatur, quia illi placet, non quod eo nomine ei placere debeat, quod scriptum sit. Iam verò, ut ad rem veniamus: cur non euangelicæ, apostolicæ, ecclesiasticæ traditioni concedamus, tanta vetustate fundatæ, tanto usu roboratæ, omnium apostolorum, martyrum, reliquorumque virorum clarissimorum sanguine, sanctitate, meritis commendatæ, hucusque ad vnguem obseruatæ, quum non aliter, quam traditione atque relatione alia complura sciamus, quæ tamen certo certius ita esse tenemus: nam, ut magnis conferre mihi liceat parua, vnde (amabo) Socratem cuncti, quotquot sunt eius philosophiæ candidati, credunt Sophronisci & Panaristæ filiū? vnde Anaxagorā, Damonem & Archelaum eius fuisse inferunt præceptores? Vnde vxores Xantippen & Myrtonem asserent? Vnde certatim non pauca ciuitates Græciæ sibi

Ho-

Homerum vendicant? Vnde Colophonij suum ciuem; vnde Chij, Salathinij, Smyrnæi, & alij alijque suum asseuerant, esseque contendunt contribulem, nisi ex diuersa maiorum quasi per manus traditione? Vnde hosce quidem Platonis, cognomento diuini, illos autem Aristotelis libros mihi persuaserim? Vnde hi Theophrasti, alij Demosthenis, alij M. Ciceronis, alij Varronis, alij P. Vergilij; alij Ouidij, Persij, Martialis, Iuuenalis, Horatij, Macrobij, Galeni, Hippocratis, aut alij, aliorum, atque aliorum, vsque adeò esse creduntur; ut si quis neget, non solum refellatur, non solum sibiletur, verum etiam tanquam demens iudicetur, qui notissimæ famæ, certissimæ temporum seriei, constantissimo rumori per ætatum successionem quasi per manuum traditionem insolenter presumat reclamare? Ego igitur quæ iam in lucem edo, vel ex totius Ecclesiæ Catholice auctoritate à maioribus tradita, vel ex Scripturæ diuinæ literis, vel Physica ratione collegi omnia. Contra verò rationem nemo sobrius, contra diuina oracula nemo Christianus, contra

L Ec-

Cic. pro Archia. Aul. Gel. lib. 7. cap. 1. Art. no. Herodot. Plutarch.

Aug. lib. 33. cont. Faust. Mani. cap. 6.

Aug. lib. 4. de Trinit. Cap. 6.

162 CONVERSIONIS GENTIVM
 Ecclesiarum Apostolicarum cunctarum
 confessionem, antiquitatem, vniuersita-
 tem nemo pacificus senserit. Quocirca
 (vt coronidem addam) qui isthac negat,
 is non quæuis, sed totius scholæ Christia-
 næ bases, & fundamenta vsque ab radi-
 cibus extirpat, euertitque, & negat pror-
 sus, quæ vocant Philosophi disciplinæ
 principia, quæ sunt cum primis certa ac
 vera. Cumque eiusmodi vitiligatore
 non rationibus, sed fustibus Aristoteles
 censet agendum: apud Christianos cer-
 tē, auctore Christo, qui hæc apostolicas
 non audit ecclesias, inter Ethnicos & Pu-
 blicanos censendus. Non enim ille, qui-
 quis est, satis intelligit illud altitonantis
 fulmen horrendum: Qui vos audit, me
 audit; qui vos spernit, me spernit. Ne-
 que ille amens, tantum apostolum vnum
 vel alterum, non is aliquot Cyprianos,
 Ambrosios, & id genus alios Christia-
 næ fidei seu Atlantes, seu Achilles in-
 uictos aspernatur; verum etiam apostoli-
 cas Ecclesias vniuersas, quas literæ quo-
 que diuinæ celebrant, Romanorum, Co-
 rinthiorum, Galatarum, Ephesiorum,
 Thessalonicensium, Colossensium, Phi-

Matth. 18.

Luc. 10.

Aug. lib. 2.
 c. 57. Crescon.
 gram. ca. 137

lip-

lippensium, Laodicensium; ad quas scrip-
 sisse S. Paulum nemo inficiabitur. Is Hiero-
 solymitanam contemnit ecclesiā, quam
 ipsulmet Saluator fundauit, cui primus
 post Christum S. Iacobus frater Domi-
 ni præfedit. Idem renunciat Antio-
 chensi, vbi discipuli primū dicti sunt
 Christiani. Item Smyrnensi, Theatyren-
 si, Sardeni, Pergamensi, Philadelpheni-
 si, Laodicensi, quibus iussus est scribere
 Apocalypsim S. Apostolus Ioannes. Item
 tot alijs ecclesijs Ponti, Galatiæ, Cap-
 padociæ, Bithyniæ, Asiæ, quas instituit
 S. Petrus: denique quicquid alias se S. Pau-
 lus ab Hierusalem vsque ad Illyricum
 euangelio repleuisse affirmat. Vt de alijs
 Asiæ, Africæ, Europæ, Indiarumque
 partibus taceam, in quas ex hisce apo-
 stolicis laboribus, & plantationibus pro-
 pagata creuit, hodieque crescit, Eccle-
 sia. Quid itaque existimanda est age-
 re, hic iam nunc, Ecclesia Belgicana, nisi
 Diuum hominumque opem & fidem im-
 plorare, & auribus cum S. Romanæ Eccl.
 Sanctis. D. N. Pontificis max. Gregorij
 XIII. Regisque Catho. tum duumuiratui,
 tum & exarchatui Illustriss. Ducum de

Act. 12.

Rom. 15.
 Temiserant
 tamen Indi
 antipodes nō
 tam hanc ac-
 cepiunt, quam
 olim acceptā
 recipiunt: eosque
 primos & ty-
 pographos, &
 machinatos,
 earum, quas
 bombardas vo-
 cant, esse inuē-
 tores non est
 dubium tamen
 S. Bonifacius
 Episcopus Mo-
 guntinus ac-
 cufat totum
 D. Virgilium
 Episcopi Sa-
 lisburgensis
 apud Zacha-
 riam Pont.
 Max. quod
 pro corone
 afferisset esse
 antipodes, vt
 habet Auērin.
 lib. 3. annal.
 Botorum.

L 2

Alua

Alua, & Medina Cæli, infusurrare eandem perpetuò cantilenam, nihilq. præterea, nisi hanc duntaxat auream perorationem:

*Et fidei & vita me redde
priori.*

CO.

COLOPHON ATQVE
APPENDIX AD ILLVST.

DOMINVM D. FVLGENTIVM de Bragantia, almæ Lusitaniz suauia, DDiuorum Sereniss. Regum D. Philippi R. eius nominis ij. Hispaniarum cognatum intimum; D. Sebastiani primi, R. Portugalliz auunculum dilectissimum.

IN Theatrum, Illustrissime Heros, ab Oriente in Occidentem, à Meridie in Septétrionem patens, vt spondi. En amphitheatricâ scenam diuersissimarum gentium, tam ætatum, quàm climatum quorumq. in eiusdem fidei Christianæ orbē vnum coëuntē. En periodū compendiosam omnium temporū à Christo passo hucusque, omniū locorū, omniū populorum in eiusdem ipsissimæ religionis sententiam redeuntē, conspirantem, coniurantem amicè. Trium harum maximarum rerum vniuersitatē Christi regno iure cum primis hæreditario, deinde tanquam reciproci amoris, officij, merito-

rumque dignam vicem, operumque eius mutuam dignamque compensationem, Deus Pater Opt. Max. reddidit, gratitudinis ergo. Et quidem hanc notam a Numine inditam, nulla vetustas eradere, nulla locorum intercapedo obliterare, nulla populorum varietas obscurare valet, nisi vna duntaxat temporum, locorum, populorum malitia; quæ denique conflata in Antichristi tyrannidem, euadet in totius mundi postremo exitium. Hinc sola Romana Ecclesia suo legitimo iure hætenus Catholica nuncupatur, sanctis Paciano Hispano, Epiphanio Cyprio, Vincentio Lyrinensi Gallo, Optato & Augustino Afris, sacris (inquam) ancoris, (vnde se finire auelli, sacrum religiosumque piaculum est) auctoribus. Nam cum tot fuerint ab initio nascentis Ecclesiæ hæreses, nomen istuc ita hæc sibi proprie vendicauit, vt quantumuis hæretici quique dici potius, quam esse semper voluerint Catholicici; artamen si quando de Catholica quæstio est, nemo vnquam huc impudentiæ improbitatisque venit, vt suam ausus fuerit asserere. Quo certè argumèto non solum D. Augustinum (quod habet contra

Veteres & apostolicas ecclesias vocari solere Catholicas ex hæresi Milciana liquet apud Epiphani. to. 2. l. 2. hæc. 68.

Cap. 4.

tra

tra epistolam Manichæi, quam vocant Fundamèti) verumetiã orthodoxos vniuersos ipse Catholicæ titulus in Ecclesiæ Rom. gremio sinuque meritò retinere debet. Quò siquidem de Satrapea seu Dynastia Pontificia ac solida firmitate Sedis Apostolicæ Romanæ (inquam) quippiam dicam; profectò, signum bellicum, quo socij ab hostibus olim discernebantur, in exercitu equidem Marij fuit Deus Lar; in castris Syllæ, Apollo Delphicus; inter Cæsarianos, Venus genitrix; in illa naui Alexandrina, qua S. Paulus Syracusas, Puteolos, denique Romam deuectus est, Dij Castor, & Pollux; apud Romanos præcos, hodieque apud Imperatores Germanos, aquila Iouis (vt fabulabantur Poëtæ) ales armigera labarum vexillumque insignit militare, auro argentoque intertexta, & gemmis alijsque preciosis lapidibus radiorum instar intermicantibus, eamque à militari turba erat moris adorare. Aquilam in sacro bello aduersus Maxentium, Licinium, Maximinum, aliosque Christianæ fidei hostes, Diuus Constantinus M. A. sacrosanctæ Crucis effigie atque icone commutauit; neque id sine numi-

Ipissima testera seu nota Ecclesiæ Christianæ.

L 4 ne

ne Diuûm, sed oraculo diuino monitus fecit, ne quis imagines hominum commenta cauilletur: id quod sexcentis penè historijs testatum, posterorumque memorię mandatum est. Hanc consuetudinem egregiè sunt imitati sacrã militiã adituri ambo Theodosij Impp. AA. Valentiniani AAA. Heraclius A. Clodouæus R. Christianiss. Pippini RR. Carolus Mag. Imp. A. cæteri que hætenus seu Reges, seu Imperatores, signa cum Saracenis, Mauris, Turcis, Hæreticis, collaturi. Certissima significatio aduentus Messię secundum vaticinium S. Prophetæ Hieremię (vti habet D. ille mag. Dorotheus Tyri episcopus in sua Synopsi) erat, quod omnium nationum, linguarumque populi adorarent lignum. fuerunt quoq. pacis ac belli olim apud veteres seu feciales, seu caduceatores, symbola atque tessere que dam: in que Romanorum castris Consul siue Imperator exercitus sub noctis crepusculum, antequam sese tenebrę intenderent, tabelam militiæ Tribunis dabat: ij verò eam ad Centuriones, hi porrò ad Decuriones, & isti demum ad vnumquemque suæ decuriæ militem gregarium perferebāt.

Ita

Ita illi suæ securitati, hostium dolis malis prohibendis, consulebant. Tabula siue tessera militiæ Christianæ, sicut lampas cursu olim inter currendû in stadio Olympico, tradita à Deo Patre Christo Domino cãpiductori, ac deinde per alios aliosq. Tribunos, Centuriones, Decuriones per tot temporum curricula, per tot Ecclesias, per tam varios populos, per tot idiomata, per quatuor vniuersi orbis parteis ad nos vsque perlata: ea est (inquit inuictissimus ille Christianorum militum totius Orientis Tribunus S. Athanasius) quòd Christi Ecclesia sit Catholica, & vniuersitate, quam superius dixi, constans, pertingens, prorogataque ab initio temporis, à finibus omnibusque mundi limitibus, ab origine prima mortalium, vsque ad temporum, & orbis & gentium fines vltimos; Antichristi verò & Diaboli Synagoga atq. colonia, & hæreticorum quorumque in vna tantum vel altera sit ciuitate, siue regione, siue natione, id que vel bullæ in morem vel fumi, puncto, vt sic dicam, tēporis. Sic diu olim nonnullã Orientis partē peruaserunt Arriani, vnam vel alteram Ecclesiam occuparunt ad me-

Resps. 26. &
71. ad quæst.
Antiochi prin-
cipis.

L 5

ridicm

S. Dorotheus
claruit Dio-
cletiano, &
Max. Impp.
AA. vique ad
Iulianu Imp.
apostaram, cu-
ius tyrannide
per martyriū
est sublatus
centenario
maior.

ridiem in Africa Nouatiani; vnumque eumque minutum Africæ angulum in Numidia tenuerunt Donatistæ; vt subinde repetit D. Augustinus: Occidentis nonnullas Ecclesias in Hispaniis aliquot annorum centenarijs habuerunt Saraceni ac Mauri; Gnosticis, Manichæis, Arrianis, Priscillianistisque permisti: Aquilonaris plage, vnde, teste oraculo, pandetur omne malum, partim Calvinismus, partim Luteranismus, partim Anabaptismus sibi portionem vindicat. Sanè quum tot tamque *δὲ δὲ πρῶτον* discrepantes hæreses passim fuerint, mutuoque repugnantes diuersis cum locis, tum temporibus apud alios aliosque populos, nunc sic mox aliter laruatæ, iam hanc velut personam, aliàs alibi aliam induentes, & fucum prætextumque facientes, quo specimine recti faciliore negotio decipere valerent; non tam tempus edax rerum, non inuidiosa vetustas eis extinguendis plus valuit, atque ratio, qua hæreses sunt & partes, non totum, non integrum, non catholicum, siue vniuersale. Quod autem æquè mirandum est, tametsi quidem sectas hæresiarchæ suas quique, velut cuneos, siue cohortes, &

copias, vt habitum est, sint fortiti in Oriente, Meridie, Occidente, Aquilone; nunquam tamen defuit vsquæ Ecclesiæ Catho. Conf. Tribunus, vel Imperator, qui non idem caneret classicum, idemque ederet symbolum, seu in Meridie apud Africanas Ecclesias, siue apud Occidentales in Hispanijs, vel apud Aquilonares in Gallijs & Germanijs, quod diu olim in suo Oriente ceu præfectura S. Athanasius. Hoc siquidem signo ceu nota in Africa, Optatus Mileuit. Victor Vticenf. August. Hippo. (vt Cyprianos, Tertull. Arnob. Cæcilianos, Eugenios, reliquosque proceres Ecclesiæ Africanæ pertranseam) Christi ab Antichristi Ecclesia discreuere, dignoscendamque cuilibet militi Christiano tradidere. Idemdem fecere in Hispanijs vnde viginti Antistites in Synodo Eliberina, itemque alias & alias Idacius, Ithacius, Arcadius, Probus, Pascasius, Euty-chius, Isidorus, Leander, alijque innumerihucusque, vt Olios cæterosque eius primæ classis satrapas omittam. Tantundem operenauarunt in florentissimis illis Gallijs, ne plus dicam, omnes illi Ecclesiarum proceres, quos supra memorauimus,

mus, totaque iam vsque in successione serieque episcoporum posteritas. Vniuersae verò hæreses, quæ siue hic, siue alibi aliquando non nihil emicuerè, momento temporis, ceu vaporis nebulosi caligines, lamiarumque ac lemorum instar, & euauerunt, & disparuerunt; adeoque in obliuia quædam Lethæa abierunt, vmbri tantum quibusdam, seu Vergilianis, seu (quod magis credam) Pythagoricis *Μετρη ψυχωσιμῶς* ambulantes, & de homine personato, in personatum transmigrantibus. Cæterum sola Italia nullam vnquam hæresim peperit, nullam sciens prudensque educavit, aut fouit; nullam vnquam diu passa est. Id quod cum historicis omnibus, tum Irenæo, Cypriano, Tertulliano, Vincentio Lyri. Hieronymo, Augustino, alijsque scriptoribus classicis vniuersis probatissimum est. Imò verò quum fides Christiana toto orbe exularet, Romanorum Imperio, edictisque principum sanguinariis cyclicis (quas vocabant) obtinentibus, & necem stragemque Christianorum passim præcipientibus, Vrbs Roma Romani illius cruenti, tyrannicique imperij culmen, non solum fidem religio-

nem-

nemque est amplexata, verumetiam Christianorum omnium & asylum, & sacra anchora, diuina quadam metamorphosi rerumque vicissitudine, effecta est. Quæ enim fuerat carnificina Christianorum, facta est portus salutis; quæ fuerat domiciliû Deorum, facta est prouincia Sanctorum; quæ erat magistra erroris, reddita est non tantum discipula, sed magistra, sed domina, sed præses veritatis. Quæ nuper exuerat *κυλοπαιδειαν* superstitionis, cœpit aperire *Παιδαγωγείον* Christianæ religionis; adeo, vt quæ fuerat, non ita pridem, schola vitiorum, facta sit toti terrarum orbi prædottriba virtutum: vti eleganter pariter & eruditè profequitur S. Leo Pont. Max. Romam verò nunquam dediticisse fidem semel acceptam, neque ab ea desciiuisse vel cultum latum, præter eos quos percensuimus, Leo quoque affirmat Ser. aduersus hæresim Eutyctetis. Denique Ecclesia, cognomento cum diuino, tum humano Catholica, dudum sursum deorsum agitata, variisque periculis iactata,

nec terris secura nec alto;

Denique dum visum est superis, deserbuit æstus

Ty-

Serm. 7. & 2.
in feris SS.
Pet. & Paul.
& in Sermo-
nibus anniu-
sarij diei suæ
assumpt. &
alibi.

Tyránidis Neronis, Domitiani, Traiani, Adriani, Antoninorú, Seueri, Decij, Valeriani, Galieni, Aureliani, Diocletiani & Maximiani Augustorum, multarú myriadum sanguine necibusque consecrata religione, Numini que deuota tandem (inquam) Ecclesia Cathol.

*Per varios casus, per tot discrimina rerum,
Appulit in Latium, sedes ubi fata quietas
Diu ostentarant.*

Vt ubi fuerat rerum potitus fastus, & orbis superbum imperium dedicandæ, vindicandæque superstitioni, ibi principem locum acciperet ambitionis cõtempus, nuncupandæ, asserendæque augustæ religioni; imò verò enim uerò, ibi traderet sýmbolum, ac quam diximus tessera, Catholicæ professionis, qui sibi notam inuiferat defectiõnis; foretq. exemplar, ac uelut Archetypus sanctissimæ religionis, qui pridem ediderat exẽplum turpissimæ negationis; postremò ut esset uelut quædam monomachia, & lucta palæstrica inter principem idolomania, pietatisque Christianæ; Reginam imperij terreni, ac ducem cælestis regni; fundamentum ciuitatis Diaboli, & basim ciuitatis Dei;

pa-

patronum idolorum, & coryphæum apostolorum; Pontifices simulacrorum, & Pontificem Max. Symmystamque S. Petrum Christi Pont. Max. Vicarium. Atq. ita non tantum ut uult M. Tul. Cic.

Cedant arma togæ, concedat laurea lingue:

Verum etiã istuc falsum esse liquidissime perspiciatur quod inquit Martialis l. i. *Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro.*

Neq. enim solùm Imperij fasces S. Petrus pedibus subegit, sed longè prestantiora crexit monumenta Christiani cultus, quàm fuerat triũphantis imperij: iecit & firmiora fundamenta aternitatis, quã illi olim principes moles aut colossos felicitatis; & latiùs prorogauit pomeria religionis, quàm vnquã anrea fuerant seu fastorum cõsulariũ, seu Imperatorum de productis coloniis, triumphatisq. prouincijs insignia atque decora.

Tantæ molis erat Romanã condere gentem.

Huic inde ab apostolis perpetui tẽporis, cunctarú Ecclesiarum, cunctarúq. gentium in fidei Cathol. consensione Deus Opt. Max. cõcessit principatũ; huic inquã Eccl. Rom. eidemq. Catholicę in omnes reliquas; *Imperium sine fine dedit,*

adeò

S. Dorotheus
S. Petrum Coryphæum subinde uocat. i. caput & primatem apostolorum: item Hiero. Augu. Chryostom. Grego. Naz. Basil. ceterique oēs nunc caput, iã uerticem, iam fastigium, iam columnam seu decus, alias basim, fundamentum, petram super quam à Christo ædificata est Ecclesia; alibi Ecclesie pastorem, apostolorum ducem ac principem, alibi alij alijque alio & alio epistheto seu cognomento atque titulo S. Petrum appellitant, sed eadem præfaturæque Romana, que Catholica est, significatiõne.

Adeo vt nō solūm arma, non solū lau-
rea, nō modò moles Adriani, nō tantū ar-
cus triūphales, aut pyramides quęcūq. to-
gę linguęque S. Petri concesserint, verū
etiam imperium ipsum totum, quantum
quantum erat, vti ex donatione D. Con-
stantini apud Photiū Patriarchā Constāt.
Tit. 8. C. 1. liquet. Togatā nāque linguam
seu auctoritatem S. Petri, esse clauem cęli
& inferni, vitę & mortis, nemo nesciet,
qui siue Gręcis, siue Latinis cęforibus cir-
ca illud; Quodcūque ligaueris super ter-
ram; &c. māsuetam & Christiano dignā,
Catholicāque accōmodabit aurē. Isthoc
Romanorum Imperio inclinato abroga-
toq. (si oraculis Diuinis aliquid tribuendū
est Daniel. 2. 3. 4. 7. 9. Matt. 24. 2. Theff. 2.)
non nisi tyrannis Antichristi est grassatu-
ra in omnes Christiani nominis cultores;
vti interpretati sunt latē D. Episcopus &
martyr Hippolytus, August. Hiero. Metho-
d. Grego. Papa, Prosp. Io. Damasc. Isido.
Niceph. Call. Raban. Ottho Fri-
singenf. alijque infiniti, qui ex sacris lite-
ris Antichristi aduentum præfagierunt.
qui omnes, tanquam vno ore locuti, cer-
tissimam Ifagogen Antichristianismi ceu
rudi-

Matth. 16.

Compendiosa
Parascene An-
tichristi, est
misoliturgeia
seu odium iu-
gis sacrificij.

I. de Antichri-
sto.
I. de ciuit. 20.
cap. 23. 8. &
I. de Antichri-
sto super
Danic. 4. 7. 9.
In fine.

rudimenta seu elementa esse misolitur-
giam, id est, odium altarium, tēplorum,
sacrificij incruenti, sacerdotum, & eiuf-
modi. Quod quidem si verum est, egre-
gia incunabula parant iam iamque ven-
turo Antichristo Iconomachi, & theo-
machi, ac misoliturgi, moderni (inquam)
Guesij, & Hugonotti. strenuam no-
uant operam suo patrono, belli alum-
ni. Perelegantes gemmas ac flores emit-
tit bruma frigescentis charitatis exco-
ctos, veritatis æmula, criminatrix, pellex
hæresis. Tot certè mihi (siquid ego sapio)
gradibus videtur mundo propinquior
Antichristus, quot punctis momentisque
crescit licentia hæreseos. Quid expectan-
dum est reliqui, mediatoris vnici sublato
sacrificio, ablata cruce qua fumus redem-
pti, qua (inquit Hippolytus) in frōte pin-
gendi sumus, quàm vt mundus nequi-
tia impietateque exæstuās conflagret in-
cendio, & nullum percipiat supplicij re-
medium, qui Diuūm hominumq. semel
contempsit patrociniū. Rectè itaque
mihi putatur vaticinatus Lutherus, nulla
sefe magis posse incōmodare re, Imperio
Romano, hoc est, nihil ita posse commo-
M dare

I. 4. Moral. c.
11. 12. & 1. 12
Moral. c. 21.
I. de dimidio
tē. cap. 4.
I. 4. de Ortho.
fi. cap. 27.
I. 1. de sum.
bo. c. 28.
I. 4. ec. hist. c.
14. §. de An-
tichristo.
I. 8. c. 7. &
seq.

Ezech. 9.
Apoc. 7.

dare regno Antichristi, manibus pedibusque promovendo, remis, velisque accelerando, citis equis accerfendo, cui impediò stu debat, quàm exhibito Missæ Officio, & sacrosanctæ Eucharistiæ valere iussu Sacramento. Hanc victoriam, ille existimabat patris sui Antichristi triumphaturi compendium, quam omnes sancti Patres semper sunt arbitrati perituri orbis methodum.

Hæc habebam, Heros amplissime, quæ velitationis instar, aduersus nouatores omneis hæreticos, de Gentium quarumque ad fidem Christianã vocatione, differerem, & tanquam in scena ob oculos ponerem. Id eo feci consilio, vt nostrates Belgæ, & Flandri, deposita nouarum rerum cupiditate, quæ ferè aut per sese malæ sunt, aut suoapte nomine vehementer suspectæ, M. Tull. Cicerone auctore, habeant seu tempora quæ consulant, seu loca quæ inspiciant, seu populos orbis in primis Asiatici, & Africani, deinceps Europæi ac Indici, imò verò maiores nostros vniuersos, religiosissimos mortales illos, quibuscum ac secum, quum de fidei religionisque. Diuinæ sacris quippiam controuertendum

tendum duxerint, loquatur. Ne verò vel temporum, vel Ecclesiarum, vel populorum aliquam exceptionem sui erroris, (malitiã omitto) prætexat quispiam; sunt hic Asiatici, sunt Africani, sunt Europæi, sunt Indici populi, si de linguis quæstio est; sunt Græci, Hebraici, Chaldaici, Syriaci, Sarmatici, Gethici, Gotthici, Theutonici, Britannici, Gallici, Fládrici idiomatis linguarumque omnium quæ sub cælo sunt. Mirum est atque prodigiosum, prorsus nullum istorum vel populorum, vel idiomatum sonare, dicam an tonare istos putidissimos fescéninos Lutheranismum, Calvinismum, Mennonismum, vel certè Lutherum, Calvinum, Mennonem hic sub nullo circulo, nulla spheræ zona, nulloque climate, neque apud Hebræos, neque apud Syros, neque apud Græcos, neque Latinos, aliòve quouis reperire suæ factionis vel vnum, quicum ipsis conueniat. Nam dicere neminem fuisse post Christum, & apostolos vel Christianæ vel apostolicæ doctrinæ, tam est insolens, absurdum, improbumque, quàm Lutherum, Calvinum, & id genus hominum monstra facere euangelij, verique verbi Dei primos auctores. Si verò dicant

dicant aliquos alibi locorum, vel gentium fuisse Christianos à passò Christo, & apostolis mortuis; saltem vnum nomen, & sic nobis causam decident. Hæc fuit ratio huius mei instituti, Illustrissime Princeps, quo Maiestati seu Diuinæ rebelles in fide & moribus, seu Regiæ in moribus ac conatibus, discant, quam speciosa sit verbotenus illa Pandora Hesioidiana, quamque sit exemplis factisque suis speciosis, promissis cõtraria, Hæresis. Deinde illis temporibus velut actoribus existiment, illis locis & Ecclesijs, quas citauimus, tanquã diffinitoribus dictatoribusq. concedãt, illis populis tanquã arbitris atq. auctoribus, graphicis & classicis, quæ tenêda, quæ fugiêda sint, decernãt. Id quod si faxint, Iouẽ lapidẽ deierauerim Ædepol (vt ita loquar) facilius clauã Herculis extorqueri posse, quàm istuc è manu sinant eripi tam firmatæ affabreque roboratæ fidei manubriũ.

Neq. me latet, Illustrissime Princeps, præter loca orbis plurima & Ecclesias, etiam tempora ætatesq. non paucas inde à Christo hucusque, deinde populos quoque cõplures hic desiderari, qui hic à me non sunt censi; præsertim quum diligenter

ter sciam, auctorem secutus D. Hieronymum, septuaginta millia angelorum custodum præsidumque esse mortalibus suis quibusque prouincijs præfectorum, præterea in totidem gentes hominum idiomatica distincta. Cæterum hoc genus argumenti ter maximè vtile, & confutandis hæresibus quibusque peropportunitatis, & paucos admodum ex amissim illud pertractasse cum nõ nescirem, volui rem quoquo modo attingere; fore existimans, vt alijs alijsq. aliarum seu nationum, seu gentium, quarum mihi res nõ ita perspectæ sunt, occasione præbeam, hisce meis inuentis, ceu manipulis, ceu centuriatis cuneis, suas legiones, suas chiliadas, suas myriadas, vt addant auxiliares.

Non cuius homini contingit adire Corinthũ:

Est quodam prodire tenus, si non datur Æstrã.

Quod si hæc phalangas socialibus cohortibus auctiores in arenam campumq. apertum produci aliquando videro; neq. me pœnitebit suscepti laboris, & mihi cõgratula bor meas copias, iunctis alijs copijs numerosioribus fortiores reddidas, & eiusmodi a rcem iam tunc contestabor fidenter, hæc es cõn sibilis, schismaticorum co-

Vnus Euseb. Cæsareæ Palesinæ Episcopus, egregie & præparationes & demonstrationes scripsit, vt Hieronymi, Genadij, Sophronij, Honorij, Augustodunens. reliquos breues catalogos emittã.

natibus, nullis inferorum machinationibus expugnari posse, asseramque monumentum profuis ære perennius.

Totius operis status, & scopus auctoris.

Id verò pensi moderatiquè lector seu prædicator (cui operosè officiosèque hūc nostrum laborem seruire cupiam) habere debet, vt cum primis, sepositis affectibus, hac velut censoria virgula vtatur.

Quando, vbi, apud quos populos, fidem religionemque Christianā obtinuisse cōperiet, eādē opera existimet ilico, iudicetque fuisse ibidem Doctores, Pastores, Euangelistas, Apostolos, Prophetas, Sacerdotes, Diaconos, Episcopos, reliquosque symmystas religionumque antistites, & hierarchiā ecclesiasticam vniuersam, quē admodum eam partim apud S. Paulum aliosque apostolos, partim apud S. Lucā in Actis, S. Clemētem Ro. in institutionibus Apostolicis, S. Ignatium Antiochensem in Epistolis, Dionysium Areopagitam primum Atheniensem, demum Parisiorum Episcopum, cæterosque apostolorū alumnos, descriptam legere est. Deinceps porrò arbitrari oportet cum eodem euangeliō, eadē totidemque vbiq. terrarū, gentiūque, ab apostolis cōsecrata fuisse sacramen-

menta, sicut à Christo Domino instituta, traduce manu acceperant. Iam verò nulli ambigendū est, quin illi sacri mystæ operati sint sacris, à Domino iussis sancitisque. & Liturgias ac Missas peractas, pro viuis, proque defunctis; hymmodias, & psalmodias (vti vel à Dauide, vel apostolis, vel angelis traditæ fuerant) decantatas; ordinis ecclesiastici exarchatum, Christi que in terris vicariatū, vigente disciplina, floruisse; traditionem ecclesiasticā suum robur, sanctionesque & ante & post prædicatum verbum Dei, vires habuisse. Præterea nulli dubium est, stata Vigiliarum (quarum nos vmbra tantum tenemus) feriarum, litaniarum, ieiuniorum tempora vbiq. passim fuisse, nec non ciborum vctiumque delectum: item templorum, altarium, sacrorum vasorum, & reliquarū rerum, Numini dicandarum, & Ecclesiæ familiarium cōsecrationem obseruatam. Monasticæ seu solitariæ iuxta, & cœnobiticæ vitæ conceptis votis professionē celebratam, vbiq. non tātum ex Actis apostolicis, verum etiam exemplis variis Matthæi apostoli, Marci Euangelistæ discimus. Sicut enim fuerant olim veteris instru-

act. 2. 34. 5.

menti Nazaræi, Prophetæ, Essæi in populo Iudaico quædam virtutum exemplaria & incitamenta; ita in Christianis Ecclesiis lumina quædã alijs sanctimonia præluere oportuit. Nazaræi fanè & Prophetæ, suæ vitæ genus à Deo acceperunt. Essæos verò à Ionadabitis, & Rechabitis originè ducere, de quibus Hier. 35. multo Pharisæis esse præstantiores, Iosèphus, Philo, Euseb. Cæs. & alij testantur. Quale verò esset (amabo) institutos fuisse ab apostolis in Palæstina, & Syria cœnobitas, voluntariæ spontaneæque paupertatis cultores, & S. Marco quidem erecta in Ægypto semneia, & monasteria; id quod Eusebio Cæs. Niceph. Call. Georg. Cedren. alijsque auctoribus certo certius est, & nõ easdè religiones ab apostolis alibi atq. alibi dedicatas. Quid enim esset S. Mattheũ Ephigeniam Reginã, aliasq. virgines velare, earumque pudicitiam Domino nuncupare in Æthiopia, & non alios itidem apostolos alibi? Vnde nobis Missa liturgicæque operatio S. Iacobi apostoli Hierosolymitani pro viuis, & mortuis; si neque pro viuorum salute, neque pro requie dormientium sacris sunt operati reliqui apostoli?

stoli? Cur S. Ioãnes tot Ecclesias instituit in Asia, cur tot fundauit S. Thomas in India, Apostoliq. alij & alij alibi, si nobis iã sunt pœnitendæ Ecclesiæ? Ad quid S. Paulus singulis quibusque ecclesiis presbyteros, episcopos, doctores, pastores, aliõsue dispensatores mysteriorum Dei ordinandos decreuit; si nos illos impune aut amouere, aut spernere contempuique habere licet? Neque mihi tam cœnobia, synoditæ, anachoritæ, monachi, eremitæ, ascetæ, therapeutæ mares, therapeutidæ femine, alijque mundo renunciantes, ac pure Deum colentes, ab apostolis recens instituti videtur, quàm genus hominũ Deo seruientiũ ad amissim, & regulam quãdam ab apostolis redactum, illisque apostolos siue cœnobia, siue monasteria, siue semneia, siue oratoria ædículasque extruxisse, & consecrasse. Denique apostolos ipsos, iactis passim toto orbe Christianæ fidei fundamentis, facta tecta quoque curauisse, facile mihi fidem facit parabola, qua didicerant prudentem architectum Luc. 14.

debere, præmeditari sumptus perficiendo ædificio impendendos. Equidem Antiochię, Nicomediæ, Tyri, Thunniti, Ale-

xandreae, Thebaidi, Mileuitæ, Sidonî, Cappadocię, Cafareę, imò per totã Phœniciam, Phrygiã, Palęstinã, Syriam, Ægyptum, Mauritaniam, Africamque viguisse cœnobarum, ascetiarum, solitariaęque vitę professionem, facili negotio probari potest. Nam in eos potissimum eorumque templa maximè desæruit Diocletiani, & Max. Herculij Impp. persecutio, Euseb. Cæs. & Niceph. Cal. alijsque auctoribus. Quàm immaniter, quamque indignis modis Virgines sanctimoniales, monachos, Episcopos, omnemque clericum ac Sanctoꝝ reliquias Iulianus Imp. apostata habuerit, perscribit Nicephorus Call. l. 10. c. 4. & seq. Ruffin. l. 1. c. 32. & seq. Socrat. lib. 2. cap. 1. & seq. Theodorit. lib. 3. cap. 15. & seq. Sozom. l. 5. c. 2. & seq. Cassiodo. hist. trip. l. 6. c. 4. & sequent. Diuorum autem ad sepulchra, cryptas, cœmiteria & memorias martyrum (quas inquebant) inuocationem, cinerum sanctoꝝque reliquiarum *ὑποδύλαξιν*, statuarum, & sacrarum imaginum cultum, ceceorumque sacratoꝝ vsum familiarẽ Christianis fuisse, postremò chrisinatis, cinerũ, atque palmarum quotannis, aquę & salis heb-

l. 8. cap. 1. &
sequent.
l. 7. c. 3.
& seq.

hebdomadatim, aut crebrius benedictionem frequentari solitam, reliquamque omnẽ Christianę pietatis panopliam dudum toto orbe inde à Christo, & apostolis (quę nunc à malè feriatis homuncionibus quibusdam controuertitur,) neuitquam in quęstionem vertet qui vel S. Hieronymum contra Vigilantium, vel historias tenuiter gustauerit, qui que ex vna Ecclesia didicerit nosse omnes. Quicquid igitur religionum, theorię, mystologię, sacrorumque in vna traditum, creditum, obseruatum esse, vel literis Diuinis, vel probatis historiis in confesso est, in cæteris omnibus tantundem fuisse & traditum & creditum, & obseruatũ, nemo sobrius sanęque mentis ibit inficias. Vnam siquidem qui norit, omnes norit, cum omnes in eadem schola sint edoctę, omnẽ semel & doctrinę veritatẽ integritatẽque, ac vitę cum puritatẽ, tum pietatẽ ab eodem pędagogo Spiritu sancto. Alioqui qui steterit suis promissis Christus, nõ satis intelligo. Scitũ quoque est illud S. Pauli, Ioan. 14. 16. 2. Cor. 14. non esse dissensionis Deum, sed pacis. Hęc sunt theoreę Christianę symbola, ceu tesserę quędam (nam in nullum reli-

ligionis nomē seu verum, seu falsum coagulari homines posse, nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilibus consortio ac communione colligentur, locuples auctor est S. Augustinus variis locis) quarum vis tanta est, tantumque valet, vt seu neglecta, seu cōtempta, seu minus ex virtute æstimata, nō tantum reos, sed sacrilegos efficiat, vsus verò eius dignus ac legitimus, ingenuos Christianos. Impiè namque (ait S. Aug.) contemnitur, sine qua neque pius quispiam, neque pietas constare potest. Neque satis est hūc sacramentalibus notis præferre Christianū, eiusque nominis cultorem, nisi sese factis quisque declaret item amatorem, ac specimini professionis in ore, habitu, aut alio signo exteriori, respondeat veritas iustitię bonęque frugis in operatione; vt passim legere est apud scriptores Cathol. vniuersos, præsertim S. August. de fide, & operibus, l. de Spiritu & litera, l. 21. de ciuit. Dei c. 15. & sequentibus Hic totus in hoc est vt persuadeat, nulli prodesse vel Baptismi, vel Eucharistię, vel aliorum Sacramentorum communionem: neque fidem, neque eleemosynas, neque preces, aut

1. 19. cont. Faust. Manich. cap. 11. quæst. 2. ad Simplicianum Episcopum Mediolanensem, lib. 3. de peccat. merit. & re. cap. 15. Serm. 187. de temp. 1. in Vigil. pentec.

aut merita sanctorum, neque aliud quicquam, absque fide per dilectionē operante, in qua salutis vadum etiam S. Paul. Galat. 5. esse asseuerat. fecerunt nimirum duas ciuitates, perficientque amores duo; (inquit) amor Dei vsque ad cōtemptum sui, ciuitatem cælestem; amor sui vsque ad contemptum Dei terrenam, adeo vt nihil referre arbitretur, fidei religionisq. Christianę militię nomen dedisse, nisi ad maiorem cumulum damnationis, si indignam vocatione quis vitam degat. & huc planè facit illud eiusdē Aug. in 2. c. epist. 1. Iac. Corrige quod tu fecisti, vt saluetur quod in te Deus fecit. Si autem non vis, & amas, & amplecteris peccata tua, contrarius es Christo. Intus sis, foris sis, Antichristus es. Intus sis (per fidem Cathol. & Sacramenta) foris sis (per schisma aut hæresim) palea es excutienda, non triticum in horreum Domini colligendum. Hęc cō referri velim, vt interea dum de vocatione gentium ad fidem Cathol. differimus, non videamur alterā Christiani hominis partem negligere ascetarum illorum, quos diximus, theoreticam vitę rationem, quæ olim compluribus Christianis tan-

1. 4. de ci. c. 28

Istuc ipsum latè profertur S. Saluianus Mass. li. 3. & 4.

Tractat. 3.

Matth. 13.

tanquam cōmunis regula, & fidei Cathol. congrua, summo studio fuit. Legē igitur sibi indixit innocentiaē, qui fidem Catholicam suscepit: magnaq. omnino incumbit necessitas exercēda virtutis ijs omnibus qui Catholicæ religioni nomen dederunt, si meminerint se dēgere ante oculos vniuersorum Domini, non solū vtramque Vrsam vel polos ambos spectātis, vel vtriusq. hemisphærij borealis, & australis horizontes seu finiētes, quos vocat Cic. 2. de Diuinat. peruidētis, sed etiam occultissimos quosq. cordis sinus penetrantis Dei pariter ac existimantis. Sicut animi enim appēdix est corpus, quod inquit Cicero in Hortensio, ita fidei Cathol. religio & pietas cath. ibi microcōsmus homo vniuersus; hīc vniuersa fides perficitur, atq. formatur, velutq. extrema linea politur. Quocirca argumentum istuc, & perpetuum erit, est, fuitq. semper titulo catholici nominis firmissimum, vniuersis Græcis pariter & Latinis scriptoribus admodum cōmune & frequens, pro orthodoxia aduersus quascumq. hærēseōn sectas vindicanda. Id quod elegantissimē iuxta ac eruditissimē probatum facit, & liqui-

liquidum, vnicum illud Poloniæ columē, sempiternūq. generosę Germaniæ decus, illustrissimus reuerēdissimusq. Dominus meus S. R. E. Cardinalis Varmiēsis, quā optimē de Rep. Christiana meritis, D. Stanislaus Hofius, illi magno Hofio episcopo Cordubensī Hispaniæ ornamento singulari, qui magna pars fuit Concilij Nicēni primi, Constantino Mag. Imp. A. Syluestro Pont. Max. ei (inquam) viro non vulgari, aut secundus, aut certē non inferior, vir vndequāque omnibusque numeris absolutus, in quo nihil præter ætatem desideretur, adolescentiorem & minorem, de quo sanē satius duxerim filere, quā (vti de Carthagine inquebat Crisp. Sallustius) pauca dicere. Vtinam profectō sicut Ecclesia Polonica habet patrem bonum Hofium, vtinam quemadmodū Ecclesia vestra, Illustrissime Princeps, Portugalensis, felix illa fortita est D. D. Emmanueles Dalmada, Hieronymos Oforios, & alios eius classis Heroas raros, ita reliquę orbis Christiani Ecclesię omnes eiusmodi columnis ac basibus niterētur; certē nō deessent Ecclesię Cathol. Reges & Imperatores A. nutricij; neque ob-

In Confess. Polonica §. de fide & Symbolo, §. de notis Ecclesię 1. 4. de tradit. Eccles. 1. 5. de Eccles. Cathol.

Si essent festi per Ambrosij, & eiusmodi ecclesię patres; non deessent Theodosij & Placilla A. A. nutricij.

obstetrices reginæ, atque imperatrices A-
nutrices; quos Dominus Ecclesiæ Catho-
licæ à crepundijs diu olim Efaia vaticinante
est pollicitus. Vale vir Princeps ornatissi-
me, & tuum Arnoldum mutuo amore,
vticœpisti, complectere. Datum Antuer-
pię, intertonantium fulminantiumque
bombardarum immanes crepitus, perpe-
tuasque cum hæreticis rixas atque con-
flictationes (vnde nobis nostroque mu-
sæo Deus Opt. Max. hæc inducias con-
cessit, & succisua ocia fecit) decimo Ca-
lendas

August. 1572.

AD

A D L E C T O R E M
ECCLESIAE CATHOLICAE TRIVM-
PHANTIS CANDIDATVM.

HAbes, candide Lector, Ecclesiæ Cathol. quã cuncti cre-
dere, & exofculari tenetur, qui suã salutem consultum
volunt, varijs & locorum, & temporum, & populorum
exemplis rationem probat onemq;. Tuæ integritatis fue-
rit, huic Catholice integritati sempiternum inherere,
hancq; Ecclesiæ Cathol. vniuersitatem vita chariorẽ du-
cere, velutq; asylum sanctissimũ, sacerrimamq; anchorã
vniuersis ambabus amplexari. Extra hancnãq; Eccles. Cathol.
non sunt serui, nõ sunt amici, non sunt filij Dei, & Chri-
sti eius, sed Antichristi: non sunt nisi palea quæ venti-
labro, cum nuper grassantis tepestatis (vti vidimus) tum
futuri iudicij exagitata, in aternas flammis exhibenda,
exufflandeq; sunt. Esse enim possunt extra Eccl. Cathol.
teste D. August. sacramenta, ieiunia, precatio-
nes, templa, sacra scriptura, Diuina litera, sed
prodesse nõ ita, vti multis canonibus liquet, apud
Gratian. dist. 4. de conf.

Vive vale, si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti, si non, his vttere mecum.

Quòd si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec precedentibus insto.

Carpere vel noli nostra, vel ede tua.

Sepe quidem auctori infelix cura libelli,

Omnia transuersum dens genuinus agit.

N

S. PIS-

l. 2. cont.
Cresc. c. 10.
& seq.
l. 3. cap. 4.
Septem libris
cont. Dona-
tistas.
l. 19. cont.
Faut. c. 11. 12
in l. fal. 77. &
103. tract. 3.
sup. epist. 1.
Io. cot. literas
Petit. l. 1. 2. 3.

S. PISCATORIS PETRI SAGE-
NA, SIVE, CATALOGVS TOTIVS
orbis populorum Christo olim, Christianeq̃.
fidei ritè nuncupatorum, inde ab ipsa na-
scentis Ecclesiæ Cathol. infantia prima, vsq̃.
ad mundi huius decrepiti herniosi q̃. extre-
mum delirium.

A B A S G I sine Abasagi
pagina. 92
Achaici 22. 36
Acherontini. 75
Adrianitidæ 44.
Aduatici. 107.
AEgyptij 30. 80.
AEthiopes 22. 23. 24. 25. 26
Afri seu Africani. 27
Agrigentini. 75
Agrippinenses. 55
Aychistandiani. 113
Alani. 92. 93
Alatrinenses. 74
Albani, al. Albanenses. 74
Alborenses. 76
Aldenburgenses. 130
Alexandrini. 30. 80
Almaricenses Hispaniæ. 47
Allobroges. 52
Alostani. 52. 108. 109.
Alfatij. 51. 57. 58
Ambacti. 51. 53. 107.
Amasæi. 22
Ambianenses. 50
Ambuariti. 107
Ammoniceni. 45. 80
Amphipolenses. 35
Anaginenenses. 74
Anchemtani. 76

Andegauenenses. 49
Angli 51. 52. 59. 61. 65. 93
Anglofaxones 62. 63.
Antibarenenses. 77
Antiocheni 52. 33. 44. 79
Anthropophagi. 24
Antipodes. 141. 142. 143
Antuerpienses 110. 125. 126
Apanienses. 45
Apodrica. 129
Apollonij. 35. 44
Aprucij. 76
Apulienenses. 75
Aquesenses. 49
Aquiligienenses. 76
Aquisgranenses. 55
Aquitani. 75
Arabes. 33. 42
Arabes felices. 26. 87
Arabes deserti. 79
Arabes Catholici. 79
Aragones in Hispaniis. 77
Arboraci. 51
Arelatenses. 46
Argentinenenses. 57. 58. 104
Armeni. 23. 87. 93.
Aruernenses. 48
Assenses. 36
Asiani seu Asiatici. 15. 23.
36. 39.

Sequitur Dominus in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando

Atta-

I N D E X.

Attalienses. 34
Athenienses. 35
Atrebatenses. 52. 54. 55
Auares, al. Abares. 91. 124
Augustani Vindeicorū. 59.
100. 132.
Aulicenses. 113
Aureatini. 113
Aurelianenses. 48
Austriaci, al. Auftriaci 58. 113
Azorij. 22.
B A C T R I. 26.
Baioenses. 49
Barbari. 27. 93.
Barenenses. 75
Basileenses. 58. 104
Batani, 105. 106
Bauari, al. Baioarij, al. Boi.
58. 59. 99. 118. 123
Belga. 51. 107
Beneuentani. 75. 96.
Berijtienses. 44.
Berrhœcenses. 35. 45
Beruicienses. 63. 67
Beunui. 107
Biblienses. 45.
Biscaini. 106
Bituriges. 46. 48. 49
Bithynienses. 15. 41
Bizantini. 22. 42
Bizütini in Burgūdis. 48. 91
Boëmi, al. Bohemi. 118. 129.
Bosphorenses. 84.
Bosnenses. 100. 140
Bostrenses. 42
Brabantini, al. Brabantini
107. 108. 109
Braccarenenses. 77
Bragmani. 26. 31
Bremenenses. 114. 115.
Britanni. 39. 42. 52. 53. 59.
60. 61. 65
Britones 49.
Brixienenses. 85.
Brudenses. 75
Brugenses. 109.
Bruxellenses. 111.
Bulgari. 100
Burdegalli. 48
Burgundiones. 89. 104
C A T I L L O N E N S E S. 48
Calabri. 75
Chalcedonenses Bithyniæ. 45
Chalcedonenses in Gallis. 42
Calesij in Flandris. 53
Cameracenses. 54. 55.
Campani. 74
Canienenses. 33. 44
Cantabri in iugis Pyrenæi
148
Cantones. 52. 58
Cantani, al. Cantuarienses 66
Cappadoces. 15. 79
Capernaitæ. 20
Capuani. 76
Carantani 124
Carninthiani. 119. 131
Carni. 119. 131
Carnotenses. 48
CARTHAGINENSES in Afris. 27
42.
Casinenenses. 75
Catalonij in Gallis. 48
Caranenenses 75
Celtiberi. 51
Cenchtenenses. 36
Cenonani. 45. 46
Cæsareenses Palestinæ. 22. 79
Cæsareenses. 33. 36. 37. 44
Cæsaraugustani in Hiip. 77
Chij seu Chusenenses. 36
Cilicenses. 35.
Coi. 37
Cliuenses. 105
N 2 Clu-

indicatur Dominus, & peccatis de via iusta. Cum exarserit in breuita eius beati omnes qui conidunt in eo.

Ios tuos, & vide, omnes sicut congregati sunt, uenerunt tibi. Vixit ego, dicit Dominus, quia omnibus uelut ornamento uelutis, & cæ-

Et. 49. Partim est uis militum ad iudicandas tribus Jacob, & facies Israel conuertendas. Dedit et in lucem gentium, et in circuitu ocu-

I N D E X.

Cunocenfes. 62
 Coi. 37
 Colocenfes. 77
 Colonienfes. 55
 Colophoniadæ. 44
 Colophonij. 40.
 Coloffenfes. 44
 Compoftellani 77
 Coniani 75
 Conftantienfes in Germa-
 nis. 99
 Conftantinopolitani. 22. 42.
 74. 81.
 Corinthij. 36. 42
 Coronicenfes. 44
 Cretenfes. 41. 89
 Croaticenfes. 100
 Chun. 91. 92
 Cumanij. 140
 Curates. 135
 Churtenfes. 59. 94. 101.
 104. 132.
 Cyprij. 22. 33
 Cyrenajici. 22
 Cyrenenfes. 45. 80
 D A C I, al. Dani. al. Dauj.
 79. 83. 102. 110
 Damafcenij. 32. 41.
 Dalmatæ. 42. 100. 101
 Dardani. 45
 Deirenfes. 63
 Derbenfes. 33
 Dionantenfes. 55
 Dorifceftrenfes. 67
 Douuerenfes in Anglis. 53.
 66.
 Diospelitæ. 45
 Dyrarchienfes. 44
 E B O R A C E N S E S. 62.
 Ebroicenfes. 49.
 Eburones. 55.
 Edeffeni. 22. 26. 30
 Eifterturfes. 57. 113

Quia deftra tua & folitudines tuas, & terra tuarum tuarum angula erunt præ habitatoribus, &

Eleutheropolitæ. 44
 Elberini al Granatæfes. 78
 Elzienfes. 113
 Ephelij. 36. 41. 44
 Ergonienfes. 99.
 Erythræi. 26
 Etiones. 135
 Eulitæ. 32
 Europæi. 22. 38
 F E R E T I N E N S E S. 74.
 Franci. 46. 93
 Franconienfes. 112.
 Flædri. 53. 107. 109
 Frifingenfes. 57. 131
 Frifones. 8. 105. 106.
 Fudanenfes. 75
 G A I E T A N I. 75.
 Galitæ. 15. 35. 36.
 Galli. 39. 46
 Gallitæi. 22. 24
 Gallifij in Hisp. 77
 Gandenfes. 54. 109.
 Gazæi. 22. 45
 Geldri. 105
 Gepidæ. 93
 Germani. 26. 39. 57. 93.
 Getæ. 83
 Gothi. 88. 93. 96. 102. 103.
 Gradenfes. 76
 Granatenfes. 78
 Græci. 38
 Guerzenfes. 77
 H A L B E R S T A T T E N -
 S E S. 114.
 Hamburgenfes. 114. 115
 Hannonienfes. 51
 Hasbani. 55
 Hedui. 48
 Helladenfes. 41
 Heluetij. 51. 58
 Heraclienfes. 45.
 Herbipolenfes. 57. 112
 Herculi. 93. 117. 119. 135.

longè finguntur, qui abhorrent te. Adhuc dicunt in auribus tuis filij fecerunt tuæ angulæ est mihi locus fac pacem mihi

Hæc dicit Dominus Deus, Ecce lenabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum, & afferent filios tuos in vultu,

Hi-

I N D E X.

Hiberni. 60. 63. 64. 68.
 Hieropolitæ. 45
 Hierofolymitani. 19. 20.
 21. 79
 Hildefneymenfes. 113
 Huicij. 67.
 Hircani. 26. 42
 Hispani. 39. 46. 47. 77.
 Hispalienfes. 77.
 Hollandi. 105
 Hungari. 77. 118. 129
 Hunni, al. Huni, al. Chuni
 91. 92
 Hyperborci. 102.
 I A D R I E N S E S. 76.
 Ianuenfes. 76
 Iberi. 86. 96.
 Iconienfes. 33. 44.
 Iduntinenfes. 75
 Illyrici. 38. 41. 100
 Immerini. 98
 Indi Fortunati. 23
 Indi, al. Indiani. 24. 26. 31.
 87. 96. 141
 Irlandi. 66
 Ifmaëlitiæ. 88
 Itali. 13. & fequentibus.
 39. 44.
 Iudæi. 19. 20. 21. 22. 24. 42.
 89. 93.
 Iuliacenfes. 105
 Iunauienfes. 119.
 L A N D I I. 55.
 Laodicenfes. 44.
 Lemouicini. 48.
 Leodiensfes. 55
 Lindiffenfes, al. Lindiftar-
 nenfes. 67
 Lingonenfes. 48
 Lipnenfes. 140
 Lirani, al. Lirenfes. 110.
 Lituani. 138. 140
 Liuones. 138

& filius tuus fuper humeros portabunt. Et erunt Reges nutritij tui, & Regine nutritices tuas, vultu in terra demiffo adorabunt te, &

Londonienfes, al. Londinen-
 fes. 62. 67.
 Longobardi. 94. 96.
 Lotharingi. 51. 56. 57
 Lubecenfes. 130.
 Lugdunenfes. 47.
 Luppilij. 55
 Lufitani. 47. 77
 Lutetiani. 46
 Lurzburgenfes. 51
 Libyi. 45. 80
 Lycæoniij. 33. 35.
 Lydi. 79.
 Lyftinij feu Lyftrefes. 33. 44.
 M A C E D O N E S. 22. 35.
 36. 42
 Magi. 26. 31
 Magdeburgenfes. 134.
 Magnopolitæ. 131.
 Marcomanni. 119.
 Marathoniæ. 42
 Mazmaricenfes. 45. 80
 Mafarenfes. 75.
 Maffilienfes. 48. 49
 Mafhenfes. 120.
 Matifconenfes. 48
 Matinenfes. 75
 Mattiaci, al. Mettiaci. 105
 Mazarenfes. 135
 Mauri & Mauritani. 27
 Mechlinienfes. 110
 Medi. 26
 Mediolanenfes. 41. 76
 Megarenfes. 44.
 Melchburgenfes, al. Melce-
 burgenfes. 131.
 Meldenfes. 48
 Menapij. 105.
 Mempifcani. 51. 52. 53. 107.
 Mercij. 63. 67.
 Mefi, al. Mefij al. Mifij. 35. 38
 Metenfes. 56. 57.
 Miletæfes nūc Maltani. 37. 7
 N 3
 Mid

Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in plenitudine ortus tui. Letia in circuitu oculos tuos

& vide omnes ibi congregati funt, venient tibi, filij tui de longevocient, & filia tuae de latere surgent.

Esti. 11.

I N D E X.

Middelangli, 63.
 Mindenses. 114
 Mitylenenses, 36.
 Moabitidæ, 79.
 Moguntiaci, al. Moguntinen-
 fes. 57.
 Moravi, 110
 Morini, 51. 52
 Monasterienses, al. Mimi-
 gardenfes. 114
 Mosci, al. Moscovitæ 117.
 N A M V R C E N S E S. 55.
 Narbonenses, 47. 48.
 Nauarreni, 106.
 Nazarethani, 79
 Neapolitani Italici, 75.
 Neapolitani Asiatici. 35
 Nemetes, 51. 101.
 Nepotiolanenses, 42
 Neruij, 51. 52. 54
 Nicæi, 45.
 Niceni, 23.
 Nicomedienfes, 41.
 Nordamingij, 115.
 Nordanhumbri, 62.
 Nordmandi, 49.
 Nordmanni. 115. 116.
 Norici, 98. 123. 124
 Noruegij, 79. 102
 Nouiomenfes, 54.
 Numidæ. 127
 Nufij, 105.
 O D Y S S A E I. 42
 Oldenburgenses. 130.
 Orchades, 39. 64.
 Orfnaburgenses. 114.
 Ostienses, 74.
 P A D E R B V R N E N S E S. 114
 Paduani, 76.
 Palestini. 15. 19
 Pancades. 44
 Pannonese seu Pannonij 84.
 98. 101. 114. 129

Pamphilienses. 33.
 Pamphilonij, al. Pompcio-
 politæ, 106.
 Panormitani. 75
 Paphenses, 33
 Parisienses, 46
 Parthi, 26.
 Patareni, 37
 Patrenfes, 23.
 Patrini, 42. 140
 Phænices. 22. 37
 Pentapolitæ, al. Pentapoli-
 tani. 45. 80.
 Pergenfes, 33
 Perinthij, 23
 Persæ 26. 87. 96. 92
 Philippenses, 23. 35. 42.
 Picardi, 49.
 Pictauienses. 86.
 Picti, 60. 61. 62. 67
 Pifani, 76.
 Pifidienfes. 33
 Polacri, al. Poloni, 77. 120.
 Pomerani, 134
 Pontiani Europæi. 38
 Pontiani Euxini. 22. 92
 Pontini, al. Pontinenses in
 Asia, 15.
 Portuenses, 74.
 Portugalli, 77.
 Phryges 23. 35. 36
 Pruffi, al. Pruteni. 117
 Ptolemaidæ, 37. 80
 Q V A D I. 93
 R A G V S N E N S E S. 76.
 Rascij, 100.
 Ratisponenses. 59. 132. 133
 Ratuennates, 45. 76
 Razeburgenses. 131
 Reatini, 74
 Reginenses. 75.
 Rhemenfes, 50
 Rhetij, 59. 98. 99. 104. 132.
 Rho-

gentes feruient ei. Olf. r. 2. Ko. 9. 1. Per. 2. Erentia loco dictum est eius, non populus meus vos, dicitur eis, filij Dei

terra linguæ Reges Tharsæ & inlitz munita offerens, Reges Arabu & Sabæ dona adducunt. Et adorant eum omnes Reges, omnes Dominatores à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum. Coram illo prædicant Aethiopes, & inlitz eius

I N D E X.

Rhodij, al. Rhodienses, 37
 Roiffenses, 67.
 Romani, 13. & sequent. 37.
 Romandiolani, 76. (& seq.
 Rothomagenfes. 49
 Rugi. 98. 117. 121. 129. 135
 Ruffi siue Ruteni, 101. 117.
 S A B A E I. 32.
 Saberi, 51.
 Sabini, al. Sabinenses, 74.
 Sacci. 22.
 Saginenses. 74.
 Salisburgenses 59. 119.
 Saluminenses, 33.
 Salernitani, 75.
 Samaritæ al. Samaritani. 22
 Sambones, 135.
 Samenfes, 36
 Samogetæ. 140.
 Samothraces. 35.
 Saprienses. 42
 Saraceni, 88. 98.
 Sardicenses. 44. 84.
 Sardinienfes. 76
 Saxones. 102. 103. 105.
 106. 120.
 Scandiani, 101
 Sclau, 100. 106. 120.
 124, 129.
 Sclauonij. 76. 129. 140.
 Selencienfes, 33.
 Senonenses. 48.
 Sequani. 104.
 Serbi, 100.
 Schoti, 55. 60.
 Scythæ Asiatici. 23.
 Scythæ Europæi, 22. 83. 92.
 Sicambri, 105. (100
 Siculi, 75.
 Sinaitæ, 79.
 Sinopij 42.
 Sipontini. 75.
 Smyrnenfes. 42. 45

Qui ergo scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt, & prædicat ei uel suspendatur, mox a fratratu collo eius, & denegat-
 eis apollolis eius, & Propheta in spiritu, Genes esse colorates promissionis eius que est in Christo per euangeliu. Matth. 18.
 Sogdiani. 22
 Solienses. 124
 Sophi, 98
 Soronenses. 75.
 Spalatenfes, 76
 Spirenfes. 51. 101
 Spoletani. 76.
 Stalintendenses. 114.
 Stetini. 134
 Stridonenses. 77.
 Styrij, 119
 Succi, al. Sueui. 51. 93.
 102. 115
 Suernienfes, 131
 Sueffiones. 50
 Surcetini, 75
 Syluaneftenses in Gall. 48
 Synopolenses. 22. 23
 Syracufani, 75
 Syri, al. Assyrij, al. Chaldæi,
 15. 23.
 T H A B O R I T A E. 79.
 Tamisijad Scaldim. 110
 Taprobani, 26.
 Tarentini, 75.
 Tartari. 139.
 Taruannates, 52
 Taurifci. 119.
 Tauritani. 76.
 Terracinenfes. 75
 Terraconenses. 77
 Tharsenfes. 33. 44.
 Thebæi, al. Thebani. 42.
 Theatrenfes, 35.
 Theffali. 22
 Theffalonicenses, 23. 35. 42.
 Tiburtini. 74.
 Tolctani. 77
 Tolofani. 47.
 Tornacenses, 54
 Thraces. 22
 Trallenses. 41.
 Traiectenses ad Mosam. 55.

tur in profundum maris. Vt mundo à scandalis Necesse est emi ut ueniant scandala. Vt autem hominili per quem scandalum uent-

I N D E X.
 Traiectenses ad Rhenū. 105
 Transylviani. 83
 Trecentenses. 48.
 Treveri. 55.
 Tridentini. 85
 Troades. 35
 Tullenses. 58.
 Tungri. 55.
 Turca. 93
 Turonici al. Turonenses. 47
 Tusci. 76
 Tusculani. 74
 Tyrij. 37.
V A L E N T I E N S E S, al.
 Velleterenses. 74.
 Vandali, al. Vindili. 93, 96
 Vangiones. 101.
 Vascones. 106.
 Vbij. 55.
 Vectones. 51.
 Verdenenses. 114.

Verulenses, al. Verulanen-
 ses. 75
 Viennenses Austriae. 98. 124
 Viennenses Galliae. 46. 47.
 Vindelicis. 59. 98. 123. 124.
 Vindi. 120
 Vindonissenses. 99.
 Viridunenses. 49.
 Viromandui. 54
 Vlyssiei, seu Vlyssiponen-
 ses. 77
 Vmbri. 76.
 Vngari, al. Hungari. 77.
 118. 129.
 VValachtriani. 105.
 VVendi. 135
 VVertenburgenenses. 112
 VVestphali. 103.
 VVormacienses 57. 101.
Z E C C H I. 92.
 Zelandi, 105.
 Zvvitseri. 52. 58.

mabus veteris.

F I N I S.

ALTERA LVCANA
ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ DE FASTIS
Triumphalibus Euangelij.

EN iterum, illustrissime Princeps, viri
 religiosi velut theatri scenicae perso-
 nae, ex omni regione & natione quae sub
 caelo est, uti in Actis apostolicis habes, ac-
 curate loquentes, cum sua quique, tum
 nostra lingua multi magnalia Dei, ean-
 dem (inquam) nobiscum fidem, eademque
 professi diu olim nobisque communem
 religionem. Neque verò, ut veritatis pel-
 lices haereses, aut aemula religionis schis-
 mata, vel fidei cauponatrices apostasiae
 existimant, hi omnes aut ebrii sunt, aut
 deliri; sed istuc profus dudum vaticina-
 tus est prophetae Joel. In nouissimis die-
 bus effundam de spiritu meo super omne
 carnem, & prophetabunt filii vestri & fi-
 liae vestrae, & iuvenes vestri visiones vide-
 bunt, & seniores vestri somnia somnia-
 bunt, & dabunt prodigia in caelo sursum,
 & signa in terra deorsum. Eritque; om-
 nis quicumque inuocauerit nomen Domi-
 ni, saluus erit. Quomodo ergo (inquit
 S. Paul.) inuocabunt, in quem non credi-
 Rom. 10.

Istuc est ta-
lentum depo-
nitur al fan-
ctur. Ferris
Matt. 25. & ex
1122 quã vo-
cãt Græci, ac
teruncio mi-
nuto, iogentẽ
vsuræ viã fa-
cere, Luc. 19.
Sic (inquam)
euangeliũ suũ
titulu atque
igniculus cre-
uit in totius
mundi incen-
diũ, quod ve-
henetiar de-
re Christi est
gitat Luc. 12.
Sic granũ si-
napis in im-
mẽsam euasit
arborẽ, sic to-
ta generis hu-
mani farina
verbi Diuini
fermẽto imbu-
ta: est Matt. 13
Sic alias alia-
que ones hinc
inde Dns coẽ-
git in vniõi
se, vt denique
fit ouille vniõ,
& vnus pastor
Petrus, cui
vni pascenda-
rum regenda-
rumq. ouium
prouincia de-
legata est.
Ioan. 10. 21.

derunt? Quomodo credent verò ei, quẽ
non audierunt? At quomodo audient,
absque prædicante? Quĩ denique prædi-
cabunt nisi mittantur? Ita siquidem ha-
bet oraculum: Quã speciosi pedes euan-
gelio depredicando destinatorum, euan-
gelizantium auctoritate qua delegati
sunt, bona. Hi nimirũ religiosissimi mor-
tales fuerunt olim gregis ouilisq. Domi-
nici morigerẽ oues. Hi in domo Dei am-
bulauerũt cũ consensu. Hisce piscationes
hominumq. venationes diu olim Hiere.
16. Matth. 4. sunt concreditæ: hisce fidis
colonis atque agricolis agri horreiq. Do-
minici frumetationes commissæ. c. 9. 10.
13. 28. Matth. Horum fructus ac fruges
sempiternũm durant. Io. 15. Istorum diui-
næ plantationes nõquam eradicabuntur,
Matth. 15. hisce totius mũdi siue sãliẽdi,
seu illuminãdi, Matth. 5. siue fermẽtandi
Matt. 13. cura mandata est. Hi nos suæ fi-
dei, hæreditario quasi iure, successores re-
liquerunt. Ab istis nomen Christi didici-
mus. Ab his fide imbuti sumus. Ab eis
tanquam prototypis primisque & viuus
exemplaribus indeprauatis illis, merum
purumque euangelium legitimẽ traditũ,
& à nostris maioribus ritẽ acceptũ, enixis-

simẽ

simẽ obseruatum, magna cum industria
ac sine labe ad posteros transmissum, &
ne intestati mortui viderentur, velut te-
stamento, extrema cum volũtate, postre-
misque votis, nobis delegatum. Recen-
seant suos parentes Hæretici, si queant, vi-
ros bonos. Quod igitur ab horum tot po-
pulorum tanta locorum, quanta tempo-
rum, intercapedine discrepantiũ sacro
sanctis ecclesiis traditum, creditũ, æqua-
biliter obseruatum est, in euangelio est
habendum: quod verò in illis nõ est, non
in euangelio, sed degenerẽ schismate, in
adulterio apostasiã, in prauitate hæretica
ducendum est esse. Induxeram ego qui-
dem primũ in animum, hic è regione
cuiusq. seu prouinciã, seu gẽtis, seu xui,
obgannientem passim, nunc Iudaismum
contra, aliãs paganismum oblatrantem,
vbique perpetuoq. grassantem Regum,
Imperatorum, principumq. tyrannidem
sanguinariam, denique nullo non & loco
& tempore, & apud quosuis surrepẽtem
hæreticorum prauitatem; verũm Laco-
nismus mihi studio fuit, breuitatisq. cau-
sa supersedi. Multum profectò clarita-
tis, splendoris, ac ornatus pariter, Monar-
chiã huic Catholicã attulisset, & oppo-

sita

Nam malos
plurimum ne-
cessè fuit proba-
uit pridem
ecclesia apud
Germanos,
Anglos, Gal-
los, Belgas,
crudelibus
exẽptis, qui-
bus omnino
hæreticorum
sacra contãt.

fita iuxta se mutuo posita magis magisq̄.
emicuissent, dum mūdus vniuersus tan-
quam perpetua quædam oratio, sua qua-
que hic ibi micante antithesi, & rerum
omnium cum varietate, tum vicissitudi-
ne, suis quasi mēbris, colis, periodis, obe-
lis, asteriscis, tropis, schematibus, omni-
busque leporibus, cōstitisset. Deinde con-
traria contrariis, malaq̄. bonis intertexta
immistaq̄. magno argumēto fuissent, non
solum quī melius Deo visum sit (vt disse-
rit compluribus locis S. Augustinus, Isi-
dorus, & alij) ex malis bona elicere, quàm
mala non sinere esse; verumetiam quàm
nihil turbent ordinem diuinum inordi-
nata hominum vitia, quàm prorsus nihil
decedat sympathiæ Diuinæ seu iustitiæ,
seu misericordiæ, ac conuenientiæ cum
humanis bonis iuxta & malis actionibus,
postremo quàm parum, imò nihil, frustra
liceat & incassum hominum Hugonista-
rum, Geufiorumq̄. (inquam) malitiæ, &
temeritati in regno prouidētia, quod in-
quit Boëthius l. 4. de cons. prof. 6. Illa nāq̄.
Diuinæ naturæ viribus suapteque indole
ita permanet, ita coheret, vt nec mortali-
um malorū errata eius tenorē seriēve
impediant, nec iustorum pia opera iuuēt,
fed.

al. Boëthius.

sed vtrorumq̄. seu virtutes seu peccata in
vnam prouidentiam placidè coëant ac
conspirent amicè. Demum fuisset cuius
perspicuū, quī Ecclesia Cathol. tanquā li-
lium inter spinas, aut velut triticū inter
zizania coaluisset, quī multæ filiæ congregauerint diuitias, ipsa verò superauerit
vniuersas: quī fuerint multæ reginæ & cō-
cubinæ, vna autē dilecta: quī sæpe fuerit
Ecclesiæ Cathol. arx obsessa, & à variis ho-
stibus aliàs aliasq̄. & alibi atque alibi op-
pugnata, sed nunquā expugnata: verū hec
& aliud spectare videbam, & ego opus non
tā volumine, quàm re magnū, enchiridij
instar esse volebā. Quis enim non videat
hic Numinis æterni & immutabilis affini-
tatem? Quis non sentiat immortalis sem-
perq̄. sui similis Dei energiam indolemq̄.
quandā inesse huic tantæ varietatis tem-
porum, locorū, populorū, cōtensionis tan-
tæ: Quis hīc non intelligat Deū, qui sem-
per, vbiq̄; in omnibus idē est, in Ecclesiæ
Cathol. sponsæ suæ, quæ esse debet modo
quodā altera ipse, perpetua concordia, sui
imaginē exprimere: Igitur qui hīc est, do-
mi, in patria, in ciuitate Dei est. Qui hic
non est, peregrinè, dicam, est toto cælo tota-
que terra aberras, an nusquā est, an in sy-
na-

Cant. 7.

Matth. 13.
Prouerb. 31.
Cant. 6.
Psal. 128.

Chronicon
atq̄. annales,
quibus tem-
poribus hi
atque illi po-
puli, & per
quos pseudo-
apostolos à
sede Catholi-
ca desine-
rint, peritri-
ngentes, pro-
pedicam dabo.

Matth. 28.

Gal. 1.

nagoga Saranæ, & tribulis Diaboli est? Sci-
mus enim quisnā dixerit, Si Ecclesiam nō
audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publi-
canus: & illud; Licet nos, aut angelus de
cælo, euāgelizet præterquā quod euange-
lizauimus vobis, anathema sit. & iterum
iterumque, Si quis vobis euangelizet præ-
ter id quod accepistis, anathema sit.

*En modus in rebus, sunt certi denique fines:
Ultra quos, citraque, nequit consistere rectum.*

(Neque aliā ob causam, Gallia, Flādria
Belgiūque totū Deo vapulat nisi ob fidei
religionisq. defectionē). Quod acceptum
est, apostolicum est si quis quippiā adden-
dum putet, anathema, adulterinū, diaboli
cū censendum est. Atq. ita postremò qui
vnam, sanctam, catholicam, & apostolicā,
tenet Ecclesiam, intus est, nobiscum est,
amicus est. Qui huic non acquiescit, neq.
morē gerit, foris extra arcā in grassantis
diluuij naufragio est, aduersarius diabo-
lus, vel eius angelus, atq. minister Antichri-
stus est, non dicā Guesita Belgicus, non
dicā Hugonista Gallicus (nequis me ve-
terem comediam agere, & se nominatim
perstringi arbitretur) sed apostaticus, sed
schismaticus, sed (proh dolor) deplorādus
hæreticus est: in quē, fortè non inelegan-

ter;

ter, cōpetat illud An. Senecæ, Qui nimiū
sibi blandiendo nutriuit malū, serò re cu-
set aliquando ferre quod subiit iugū. vel
Platonis illud, Vt tunc demū incipiat cre-
dere, quum incipiet sentire, sempiternū,
quod amplexus est, malū. Plerūque eni m
dediscit animus sero, quod didicit diu (he-
resim puta) & illi mors grauis incubat,
qui philautia, & cupiditate glorię tractus,
notus nimis omnibus, ignotus moritur si-
bi: quem vt sol oriēs vidit superbū, neces-
se est (vt fit) occidens videat iacentē. O
quantū est in rebus inane! Tu verò amice
lector, si hac nostra parēnesi philosophabe-
re, bene habebit, eritq. quod gaudeā, & ti-
bi mihiq. congratuler plurimum. Statim
simulatque intelligā, hæc meas demon-
strationes euāgelicas (quas vocat Euseb.
Pamphili Cæsareæ Palæstine Episcopus)
acceptas esse, non omittam referre gra-
tiam, & reliqua quæ in manibus sunt, li-
benter dare. Vale.

*Libellus hic nihil habet S. Romana Ecclesia fidei contrarium aut
Reipub. offensiuum; immo arguit vt typis in multorum utilitatem &
commodum exprimat: quo l. attestor*

*Sebastianus Baer Delphius in sig. Cathed. Ecclesia
S. Mariae Antuerpiensis Plebanus & Canonicus.*

ERRATA. Adnotationes marginales quæ sunt. fo. 16, 17, 18. per-
tinent ad §. illum qui cit. fo. 15. de præfectura & residentia S. Petri Ro-
mæ. auctoritatem auctori respondere prudens lector intelliget facile.

Traged. 4.
in Phædra.

In Timæo.

Id nuper apud
Gallos & Bel-
gas comper-
tum est, dele-
tis factioinum
Tragicarum
capitibus.

Hæc irati Nu-
minis vindi-
cta passim
apud prophe-
tas onus seu
pondus indi-
gnationis ali-
cui regno im-
pendens, Eth-
nicis Neme-
sis siue Ram-
nussa dicitur
scelerum vin-
dex fatalis.

Hiero. epist.
ad Damascum.

PRIVILEGII SUMMA.

Concessum est, per patentes Reg. Ma. literas, doctissimo viro
F. Arnaldo Vermanno Alostano, vi librum suum, cui ti-
tulus est, Conuerfionis gentium theatrum, cui velut iurato
Typographo tradat imprimendum ac distrahendum. Interdictum
quoque est alijs omnibus, quicumque demum illi simi, ne eum imprimant,
aut alibi impressum, in ditiones Regie Ma. distrahendum im-
portare tentent, spatio sex annorum proximè sequentium, sub graui-
bus pœnis, quas literæ exprimunt, date Bruxellis die XV III I.
Iulij, anno M. D. LXXII.

Signat.

I. De la Torre.

